

Un roman al despărțirii de moarte,
al speranței și al maturizării

POLIROM

Jón Kalman Stefánsson
Între cer și pământ

BIBLIOTECA POLIROM

Jón Kalman Stefánsson

Între cer și pământ

roman

Traducere din limba franceză
de Magda Răduță

POLIROM
2014

JÓN KALMAN STEFÁNSSON, unul dintre cei mai importanți scriitori contemporani islandezi, s-a născut la Reykjavík, în 1963. A debutat în 1988 cu un volum de poeme; unul dintre romanele sale, *Sumarljós og svo kemur nóttin* (*Lumină de vară, apoi se lasă noaptea*), a primit Premiul Literar Islandez pentru ficțiune. Opera sa a fost de trei ori nominalizată la Premiul pentru Literatură acordat de Consiliul Nordic, printre ai cărui laureați se numără Tomas Tranströmer, Sofi Oksanen și Kim Leine. *Între cer și pământ* este primul său roman tradus în limba română.

*Această poveste este dedicată surorilor
Bergljót K. Þráinsdóttir (1938-1969)
și Jóhanna Þráinsdóttir (1940-2005)*

Suntem aproape în întregime
făcuți din neguri

Munții se duc spre cer, stăpâni peste viață, peste moarte și peste casele înghemuite pe limba de pământ. Trăim în fundul unei scobituri: trece peste ea lumina zilei, se înstăpânește înserarea; scobitura se umple încet de neguri, apoi stelele ni se aprind deasupra capului și scânteiază acolo la nesfârșit, ca și cum ne-ar da o veste grabnică, dar care? Și de unde? Ce vor de la noi și poate, mai mult de-atât, ce vrem noi de la ele?

În noi au rămas puține urme care să aducă aminte de lumină. Suntem mult mai aproape de neguri, s-ar putea spune că nu suntem decât neguri, tot ce ne rămâne e amintirea, lângă care se așază uneori nădejdea, numai că ea e palidă, pălește din ce în ce și are să semene curând cu o stea stinsă pe veci, cu o stâncă neagră ca piaza rea. Cu toate astea, știm și noi niște fleacuri despre viață și alte fleacuri despre moarte: am străbătut tot drumul ăsta ca să-ți aruncăm o vrajă și ca să facem soarta să se miște.

Îți vom povesti de-acum despre oameni care trăiau în vremea noastră, adică acum mai bine de o sută de ani, și care pentru tine nu mai sunt decât nume scrise pe cruci plecate spre pământ și pe ciobite pietre de mormânt. Despre vieți și despre amintiri care s-au pierdut pentru că așa e legea neîndurătoare a vremii care trece. Și noi avem să schimbăm asta. Vorbele noastre sunt ca niște ajutoare sosite în pâlcuri, care nu dau niciodată înapoi, care nu-și întrerup nicicând căutarea, care n-au altă țintă decât să smulgă din hăul uitării întâmplări și vieți stinse de demult, și asta e o treabă grea, dar poate că fac chiar mai mult, poate ajung să culeagă în drumul lor și câteva răspunsuri și așa să ne elibereze din locul unde suntem, până nu e prea târziu. Să ne mulțumim cu asta deocamdată, să-ți trimitem vorbele, ajutoare în pâlcuri rătăcite și răsfirate. Nu știu ele prea bine ce trebuie să facă, nici pe unde s-o ia, busolele li s-au stricat toate, hărțile li s-au rupt sau sunt prea vechi, dar primește-le, totuși, și așa. Apoi om mai vedea.

Băiatul, marea
și paradisul pierdut

I

Era în vremea în care se prea poate să fi trăit încă și noi. În luna lui martie, într-o lume învelită în zăpadă, deși nu cu totul și cu totul albă. Aici albeața zăpezii nu e niciodată desăvârșită, oricât ar cerne de sus, oricât ar încerca înghețul să lipească cerul de mare și oricât de adânc ar intra cețurile în inimă, spre locul unde se adăpostesc visele, niciodată albul nu iese învingător. Culmile zimțate ale munților biruie curând și le vezi cum se ivesc, negre ca tăciunele, peste întinderea cea albă. Se ridicau și acum, ascuțite și întunecate, pe deasupra lui Bărður și a băiatului, când se îndepărtau de Satul pescarilor, începutul nostru și sfârșitul, miezul acestei lumi. Și miezul acestei lumi e neînsemnat și mândru. Cei doi se mișcă repede – picioare tinere, foc arzător –, punând împotriva negurilor o înaintare cu totul binevenită, fiindcă viața omului nu-i decât înaintare împotriva întunecimilor din lume, împotriva trădărilor, cruzimii, lașității, o înaintare care pare deseori cu totul disperată, dar în voia căreia ne lăsăm cât mai e o umbră de nădejde. Bărður și băiatul merg înainte și ei, simplu, să biruie neguri sau întunecimea din cer, ca să ajungă înaintea lor la colibe pescarilor. Câteodată merg unul lângă celălalt și e mult mai bine așa, fiindcă urmele alăturate ale pașilor sunt dovada că viața nu e atât de singuratică precum se spune. Alteori însă drumul nu mai e decât o potecă îngustă, unduită prin zăpadă ca un șarpe înghețat, și atunci băiatul trebuie să-și țintuiască privirea la călcâiele lui Bărður, la ranița de piele pe care o poartă în spate, la ciuful lui de păr negru și la capul ce se înalță semeț deasupra umerilor largi. Mai trec și peste maluri râpoase, înaintează cu pași mici pe cărări tăiate chiar pe buza falezei, dar cel mai rău e când ajungi la Ófæra, Vârful de Nestrăbătut: fixezi o frânghie de stâncă, deasupra ai panta alunecoasă și fărâmițată a muntelui, iar dedesubt peretele gol și marea verzuie care te cheamă să te înghită: o cădere de treizeci de metri. Vârful, înălțat la mai mult de șase sute de metri, se pierde în nori. De o parte marea, de cealaltă muntele amețitor precum întinderea cerului: asta e toată povestea noastră. Oamenii cârmuirii și negustorii ne orânduiesc, cum se pare, zilele amărâte, dar adevărații stăpâni aceștia ne sunt: marea și muntele. Ei ne sunt soarta, cel puțin așa ne trezim gândindu-ne în câte o zi, și fără îndoială că și tu ai simți la fel ca noi dacă ai sta de la întâiul ceas al dimineții și până te-ar prinde somnul, zeci și zeci de ani în șir, numai și numai la poalele muntelui, dacă pieptul ți-ar urca și ți s-ar coborî într-o barcă firavă în ritmul în care răsuflă marea. Puține lucruri sunt așa

de minunate ca marea într-o zi luminoasă sau într-o noapte liniștită, când apele dorm și clarul de lună e cel mai frumos dintre visele lor. Și, cu toate astea, marea n-are în ea nici o frumusețe și o dușmănim mai mult decât orice când își ridică valurile la zeci de metri deasupra bărcilor, când se năpustește și ne îneacă fără milă, ca pe cățeii de o zi, puțin îi pasă că dăm din mâini și ne rugăm urlând la Dumnezeu și la Isus Hristos, e fără milă, ca pe cățeii de-o zi ne îneacă. Și în fața ei suntem deopotrivă. Și ticăloșii, și cei cu suflet drept, și uriașii, și pricăjiții, și cei care se bucură, și cei care se tânguiesc. Auzi un urlet ori două, vezi brațele cum flutură desperate, apoi gata, e ca și cum n-am fi trăit niciodată, trupul fără viață plutește cu sângele înghețat în el, amintirile se topesc, peștii vin și se agață de buzele care ieri puteau să sărute și să spună vorbe de duh; trec înot pe deasupra umerilor pe care deunăzi stătea copilul și pe lângă ochii ce nu vor mai privi niciodată spre nimeni și nimic, pentru totdeauna ațintiți spre fundul apei. Marea e de un albastru rece, nu-i niciodată liniștită, e un căpcăun care câteodată ne poartă pe brațe, răsufând, dar care altădată se scutură și atunci ne afundăm în întuneric: povestea omenească atâta e.

Avem să ieșim la noapte, sigur, spune Bărður.

Tocmai trecuseră de Vârful de Nestrăbătut, frânghia nu se rupsesse, muntele nu rostogolise peste ei stânci ucigașe. Se uitau amândoi spre mare și apoi și-au ridicat ochii spre cerul de unde vine întunecimea, albăstrimea lui nu mai era de mult albastră. Se simțea în văzduh o mireasmă de înserare, malul din față tremura, un pic încețoșat, de parcă s-ar fi tras înapoi și s-ar fi afundat în depărtare, malul acesta aproape alb cu totul, cu nume împrumutat de la zăpadă.

E vremea, îi răspunde băiatul, cu răsufierea tăiată de iuțeala înaintării. Se făcuseră două ceasuri de când plecaseră. După ce-și terminaseră cafeaua și prăjiturelele la Brutăria nemțească, se opriseră în trei locuri înainte de a pleca, pășind apăsător, din Sat. Fuseseră două ceasuri de înotat cu greutate prin nămeți. Au picioarele ude, bineînțeles că ude, toți eram uzi în vremurile acelea, las' că are grijă moartea să le usuce, ziceau bătrânii dacă auzeau pe vreunul plângându-se, câteodată bătrânii ăștia nu știu prea multe. Băiatul își îndreaptă tolba din spate, e grea fiindcă ducem în ea lucruri de care nu ne putem lipsi, Bărður nu-și îndreaptă nimic, el doar privește înainte și fluieră un cântecel nelămurit, uite că n-a obosit nici un pic, al dracului, își zice băiatul, eu gâfâi ca un câine bătrân și tu parcă n-ai mers nici de-aci până coala pe ziua de azi. Bărður se uită la el și surâde în colțul gurii, cu ochii lui întunecați, veniți din Miazăzi. Unii dintre noi au ochi căprui, marinarii ajung până aici din ținuturi depărtate, și asta de sute de ani, fiindcă marea e un cufăr plin cu aur. Vin din Franța și din Spania, unii au ochii negri și câteodată se întâmplă să-și lase vreunei femei culoarea ochilor, înainte de a se întoarce acasă, dacă se mai întorc și nu se îneacă pe drum.

Da, e vremea, încuviințează Bărður, repetând vorbele băiatului. N-au mai ieșit cu barca de două săptămâni. Mai întâi vântul de furtună a suflat din sud-vest, aducând ploaie; pământul s-a ivit în petice brune pe unde stratul de zăpadă fusese mai subțire; apoi vântul s-a schimbat și a suflat dinspre nord, biciuind cu zăpadă zile întregi. Furtună, ploaie și zăpadă timp de două săptămâni în cap, nici o barcă n-a ieșit în valuri, peștii au fost la adăpost de oameni și s-au afundat în adâncurile liniștite, unde nici o furtună nu ajunge și unde singurele ființe umane ce se pot vedea sunt înecații. Despre ei se pot zice tot felul de lucruri, mai mult ori mai puțin vestite, în orice caz nu se poate spune că prind vreun pește; singurul lucru pe care-l prind e lumina lunii care tremură în valuri. Dar au fost două săptămâni de furtună și oamenii nu s-au putut mișca nici măcar de la un sat de pescari la altul din cauza ei; vântul urlător a spulberat orice urmă din jur, a amestecat cerul cu pământul, a înghițit timpul cu totul; de-atunci oamenii au reparat ce trebuia reparat, au dres acele de momeală, au descursat ațele năvoadelor, au descâlcit tot ce era de descâlcit, numai încâlcelile inimilor și ale cărnii, nu. Unul a plecat să cutreiere plaja în căutare de scoici, ca să le pună momeală, alții și-au pierdut vremea cu unelte de tâmplărie ori cu dresul pielăriei, dar zilele pe uscat se dovedesc a fi lungi, se întind uneori de nu li se vede capătul. Cel mai la îndemână e să înșeli timpul cu jocuri, să joci și să joci și să nu mai ieși decât să-ți faci nevoile, să ieși afară în vântul care te dărâmă și să faci treaba mare între pietrele de pe plajă – cu toate că unii sunt așa de leneși ori au atâta de puțină lumină la sufletul lor, încât nu catadicsesc să iasă mai departe de dosul barăcii și-și lasă acolo murdăriile. Apoi, când se întorc, îi zic omului care îngrijește de barăci: la treabă, flăcău! Omul acela e chiar băiatul și, prin urmare, e treaba lui să curețe prin tabără, e cel mai mic și cel mai plăpând, n-a putut să țină piept nimănui, așa că s-a trezit că face treaba asta; așa e mereu în viață, ai mai slabi sunt osândiți să curețe mizeria după ceilalți. Două săptămâni tare lungi și, când în sfârșit timpul s-a mai liniștit, ai fi zis că lumea a căpătat și ea un trup, uite, colo se vede cerul, da, da, uite că în depărtare se deslușește linia orizontului, n-a pierit nici ea! Ieri vântul n-a mai fost atât de furios, așa că oamenii au ieșit la curățat golful de bolovanii care îl umpluseră. Au plecat în două pâlcuri, doisprezece inși din două barăci, și s-au apucat să care pietrele aduse de valuri, mici și ascuțite, alunecoase, în care oamenii se zgâriau până la sânge, șase ceasuri de muncă istovitoare s-au scurs pe plaja podită cu pietrele astea. Înspre dimineață vântul s-a schimbat spre apus și s-a mai îmblânzit, dar marea se mișca tot amenințătoare, așa se-ntâmplă când bate vântul dinspre apus, și e tare greu, ți se rupe inima când vezi că spre țarm se ridică spuma aia albă, și în depărtare marea pare așa de liniștită. Totuși, îți mai vii în fire când te gândești că, pe o vreme ca asta, cu vânt dinspre apus, codul se trage la adânc, iar drumul spre orașel se face mai ușor. Din tabăra mare au ieșit cete-cete, pescarii au împânzit plajele, coastele munților furnică

de oameni.

Când văd în față mai mulți laolaltă, Bárður și băiatul încetinesc; nu se chinuiesc să-i ajungă, călătoria lor se face în doi, așa e cel mai bine, au atâtea să-și spună și toate sunt doar pentru urechile lor, despre poezie, despre vise și despre ceea ce ne ține treji.

Trecuseră de Vârful de Nestrăbătut. Mai aveau cam o jumătate de ceas de mers până în tabără, de-a lungul malului pietros, cu marea gata să-i înghită. Merg tot pe poteca înaltă și se străduiesc să coboare cât mai încet, privirea lor cuprinde cam zece kilometri și mai bine de mare, cu apa de un albastru înghețat clătinându-se nerăbdătoare, ca roțițele de ceas, la fel ca plaja albă ce li se așterne în față. Niciodată plaja nu scapă cu totul de zăpadă, nici o vară n-o înlătură în întregime, și cu toate astea peste tot pe unde e un golf oamenii își ridică așezări. Oriunde poți pune o barcă la apă se înalță o fermă și, în toiul verii, pe lângă ea înverzește un ogor, iar pe coasta muntelui se ivește o pajiște cu păpădii care lucesc galbene. Mai departe, spre nord-est, se înalță pe cerul cenușiu de iarnă alte șiruri de creste, e lanțul Strandir, acolo se sfârșește lumea. Bárður își dă jos tolba și scoate sticla de brennivín. Fiecare trage o dușcă zdravănă. Bárður suspină, aruncă o privire la stânga, până spre întinderea întunecoasă a mării. Totuși nu la marginea lumii se gândește el, ori la frigul veșnic înstăpânit acolo, ci la o cosiță lungă și neagră și la cum i-a trecut lui prin față la începutul lui ianuarie și se mai gândește la cea a cărei mână, cea mai dragă mână din lume, a dat cosița într-o parte, pe ea o cheamă Sigríður și ceva începe să tremure în sufletul lui Bárður când îi spune cu glas scăzut numele. Băiatul îi urmărește privirea și suspină la rândul lui. Vrea să facă ceva în viață băiatul, să învețe limbi străine, să străbată lumea, să citească mii și mii de cărți, să ajungă la miezul lucrurilor, oricare ar fi acesta, ar vrea să descopere dacă e vreun miez în ele, dar câteodată e greu să stai pe gânduri și să citești când toate sunt viermănoase în jur, după o zi întreagă în care n-ai făcut decât să vâslești, ud până la piele și înțepenit, doar ai stat douăsprezece ceasuri afară, atunci gândurile se fac așa de grele, că nu mai e în stare să le ridice, atunci miezul lucrurilor e la ani întregi depărtare.

Vântul suflă dinspre apus și înserarea coboară încet peste capetele lor.

Ei drăcie! mârâie băiatul când se trezește singur, doar cu gândurile lui. Bárður s-a apucat să coboare iarăși, vântul suflă, marea tresaltă. Bárður se gândește la cosița cea neagră, la râsul plin de căldură al fetei, la ochii ei mai albaștri decât întinderea cerului într-o noapte limpede din luna lui iunie. Iată că au ajuns pe plajă. Trec cu greu printre blocurile mari de piatră, cerul se face din ce în ce mai întunecat și se închide deasupra lor, ei înaintează cu pași din ce în ce mai grăbiți, poți să le deslușești încă umbrele în clipa în care ajung în tabără, chiar înainte de căderea nopții.

Două barăci nou construite, cu un etaj, se înalță chiar deasupra golfului și două

bărci cu șase vâsle stau răsturnate pe plajă, legate cu frânghii. O faleză zdrențuită intră dintr-o parte în mare, iar așa bărcile trag mai ușor la mal, dar din cauza ei nu se mai vede tabăra cea mare, aflată la o jumătate de oră de mers și care numără treizeci-patruzeci de barăci, dintre care o jumătate sunt ridicate de curând, la fel ca a lor, fiecare cu un pod care servește de odaie pentru dormit. Unele barăci n-au însă decât un nivel, oamenii din ceată dorm, își pregătesc momelile și mănâncă toți la un loc. Treizeci-patruzeci, hai cincizeci de barăci, nu ne mai amintim chiar bine, atâtea lucruri se uită, alunecă din minte: am învățat încet-încet să ne bizuim mai degrabă pe ce simțim decât pe ce ne amintim.

Doamne, nimic, numai reclamă, mormăie Bárður. Sunt amândoi așezați pe pat, în podul barăcii. Aici nu încap decât patru paturi pentru șase oameni, plus bucătăreasa, femeia care le face mâncare și curățenie și le aprinde focul. Bárður și băiatul dorm de-a-ndoaselea, unul cu picioarele la căpătâiul celuilalt, mă culc cu degetele tale de la picioare, mai râde câteodată băiatul, îi e de-ajuns să întoarcă un pic capul și îi răsar în față șosetele de lână ale tovarășului său. Bárður are picioare lungi, și le-a strâns sub el și mormăie, nimic, numai reclamă, vorbește despre ziarul care iese în Satul de pescari o dată pe săptămână, patru pagini dintre care ultima e de fiecare dată plină de anunțuri. Bárður pune ziarul alături și se apucă să scoată iar din tolbă, lângă băiat, tot ce face viața mai interesantă – dacă lași la o parte, în ceea ce-i privește, buzele roșii, visele și cosițele mătăsoase. Nu poți să pui în tolbă vise și cosițe mătăsoase, ca să le iei cu tine în tabăra de pescari, nu poți nici măcar să le cumperi de la magazin, chiar dacă magazinele sunt nu mai puțin de cinci la număr în Sat, iar în mijlocul verii toate sunt pline de atâtea mărfuri, că amețești. Poate că niciodată nu vom putea să cumpărăm miezul lucrurilor, nu, bine-nțeles că nu, din păcate sau mai degrabă să zicem Domnul fie laudat. Și-a golit ranița, iar ce era în ea se întinde acum pe pat. Trei ziare, două dintre ele apărute la Reykjavík, cafea, zahăr candel, pâine de secară, cozonac de la Brutăria nemțească, două cărți din biblioteca bătrânului căpitan orb, *Niels Juul, cel mai de seamă erou al mărilor din Danemarca* și *Paradisul pierdut* de Milton, în traducerea lui Jón Þorláksson, alături de încă două, pe care le-au cumpărat împreună de la Farmacia doctorului Sigurður: *Povestea călătoriei lui Eiríkur din Brúinir* și manualul de engleză al lui Jón Ólafsson. Sigurður vinde sub același acoperiș și leacuri, și cărți, iar tipăriturile miros așa de tare a medicamente, încât ne facem bine numai când le mirosim, să mai zică cineva după asta că nu e sănătos să stai cu nasul în cărți. Ce-ai de gând să faci cu asta? îl întreabă Andrea bucătăreasa, frunzărind manualul de engleză. Să învăț cum se zice în engleză la te iubesc sau te vreau, răspunde Bárður. Uite ceva din cale-afară de folositor, adaugă femeia, așezându-se să răsfoiască mai departe. Băiatul adusese trei sticle de rachiu chinezesc, una pentru el, una pentru Andrea și a treia pentru Árni, care încă nu s-a întors, ca, de altfel, Einar și Gvendur, care voiau să

se plimbe de colo-colo prin tabără, să piardă timpul, carevasăzică. Dinspre partea lui, Pétur, patronul, a rămas toată ziua în baracă: și-a uns hainele din piele cu ulei proaspăt din ficat de pisică-de-mare, și-a reparat bocancii cu care iese în larg și s-a tras un pic într-o parte cu Andrea, au întins o pânză pe un morman de pește sărat, se strânsese destul pentru ca Pétur să nu fie nevoit nici măcar să îndoiaie genunchii. Sunt luați de douăzeci de ani. Acum, hainele din piele stau întinse la catul de jos, spânzurate printre uneltele de pescuit, miros greu, dar vor fi moi și plăcute la noapte, când ies în larg. E om gospodar Pétur, la fel ca frate-său Guðmundur, starostele din cealaltă barcă; stă în baraca vecină, la nu mai mult de zece metri, dar frații nu-și vorbesc de vreo zece ani, nimeni nu știe de la ce s-a pornit.

Andrea așază cartea deoparte și pune cafeaua pe sobă, la încălzit. De dimineață nu fusese cafea, prilej de îngrijorare, dar acum mirosul ei cuprinde tot podul, de sus până jos, alungă duhoarea de unelte de pescuit și de pielărie nu prea curată. Chepengul se deschide și intră Pétur, are părul negru și barba neagră, ochiul îi fuge un pic și fața îi e arsă de soare; sosește ca un drac urcând din iad spre raiul unde miroase a cafea, pare aproape vesel, asta întrucât cafeaua e o licoare ce te împinge la uimitoare îndrăzneli. Bárður a povestit într-o zi că Pétur a zâmbit pentru prima dată când avea opt ani, apoi a mai zâmbit când a văzut-o întâia oară pe Andrea; acum așteptăm să zâmbească a treia oară, trăsese concluzia băiatul. Chepengul se mai ridică o dată, o nenorocire nu vine niciodată singură, mormăie el. Odaia se face deodată parcă mai mică în clipa în care în pod intră Gvendur, cu trupul lui uriaș, cu umerii așa de lați, că nici o femeie nu poate să-i cuprindă cu brațele. Einar urcă în urma lui, de două ori mai mic, slăbănog, dar lăsând impresia că e puternic, nu știi de unde își ia pipernicitul ăsta forța, poate din firea îndrăzneată, căci ochii lui negri aruncă scânteii până și în somn. Ați venit, zice Andrea, umplându-le cămile mari de tinichea. Mdea, răspunde Pétur, și voi stăturăți toată ziua să tocați verzi și uscate. Nu-i nevoie de o zi întreagă pentru asta, zice băiatul. Femeia își înăbușă râsul, cămile de tinichea se zguduie ușurel în mâinile ei. Einar îl amenință cu pumnul pe băiat și șuieră ceva printre dinți, dar vorbele sunt așa de amestecate, că nu se înțelege nici jumătate din ele, îi lipsesc mulți dinți, are jumătate de gură pierdută în barba respectabilă, părul zburlit și rar e aproape tot cărunt. Apoi își bea toți cafeaua. Stă fiecare pe salteaua lui de paie, iar afară se întunecă încet. Andrea făcuse lampa mai mare, baraca are ferestre pe fiecare perete, prin una se vede muntele, prin cealaltă – cerul și marea, ele trei ne mărginesc existența, și multă vreme nu se aud decât valurile și mormăiala mulțumită a marinarilor care-și sorb cafeaua. Șezând alături, Gvendur și Einar citesc împreună un ziar, iar Andrea răsfoiește manualul de engleză, adică încearcă și ea să-și lărgască orizontul prin limba cea nouă, Pétur se mulțumește să se uite țintă înainte, băiatul și Bárður își citesc fiecare ziarul lui, nu mai lipsește decât Árni. A plecat la el acasă alaltăieri, după

ce au ieșit toți să curețe golful. Încovoiat în toate părțile de rafalele vântului de nord, fără să vadă la mai mult de un metru în față, Árni a străbătut timp de șase ceasuri întinderi înghețate și înzăpezite, dar a ajuns în sfârșit la fermă, e așa de tânăr, că nevastă-sa îl atrage ca un magnet, zicea Andrea, da, ori mai degrabă daravela lui nenorocită îl pune pe drumuri, răspundea Einar, cuprins deodată de furie. Știu eu bine că ție nici măcar nu-ți trece prin cap una ca asta, i-a zis femeia, dar sunt pe lumea asta și bărbați pe care nu-i interesează numai mușchii lor și care-și doresc și altceva în afară de pește și de coapsele vreunei muieri.

Poate Andrea știa ceva despre epistola pe care o ascunsese Árni în sân. O scrisese băiatul în locul lui; nu era prima dată când Árni îl ruga să pună pe hârtie câteva vorbe pentru Sesselja, nevastă-sa; le citește când suntem amândoi lungiți în pat și restul lumii doarme, i-a mărturisit într-o zi Árni, și-apoi după ce plec le mai citește o dată și încă o dată. „Mi-e dor de tine, scrisese băiatul, mi-e dor de tine când mă trezesc și mi-e dor de tine când prind lopețile în pumn, mi-e dor de tine când arunc momeala și când curăț peștii de solzi, mi-e dor să mă întrebe copiii câte ceva și eu să nu știu ce să le răspund, dar tu firește că știi, tu întotdeauna știi, mi-e dor de buzele tale, de sânii tăi, de sexul tău“, nu, nu scrie asta, se răzgândise Árni, care se uita peste umărul băiatului. Nu vrei să scriu „mi-e dor de sexul tău“? Árni clătinase din cap. Eu doar încerc să-ți pun gândurile pe hârtie, ca de obicei, și-mi închipui că și de sexul ei ți-e dor, nu? Asta nu-i treaba ta și, de fapt, niciodată n-aș folosi cuvântul ăsta, sex. Bine, și ce cuvânt ai folosi? Of, aș folosi, aș folosi... nu, ce dracu', asta nu-i treaba ta! Și a trebuit ca băiatul să taie cuvântul *sex* și să pună în locul lui „miros“. Dar e posibil, se gândise după aceea, e posibil ca Sesselja să încerce să ghicească ce cuvânt fusese la început, doar știe că eu scriu în locul lui Árni, are să se străduiască și, până la urmă, are să ajungă să citească ce scrie acolo, și-atunci are să se gândească la mine. Așezat pe pat, băiatul se uită țintă în paginile ziarului și încearcă să-și alunge din minte imaginea asta: chipul Sesseljei în clipa când citește cuvântul umed, moale, călduț și interzis. Se uită atentă la liniile care îl acoperă, reușește până la urmă să îl descifreze, îl murmură pentru ea, o trece un fior și apoi se gândește la mine. Băiatul înhite în sec, se chinuiește să citească mai departe ziarul, ce mai scrie despre deputați, e și o știre despre Gísli, directorul școlii din Sat, care nu s-a simțit în stare să ajungă la catedră după ce chefuisse trei zile, sigur că nu-i prea la îndemână să te duci să predai când ești beat, a, uite, Émile Zola a mai publicat un roman, care s-a vândut într-o sută de mii de exemplare în primele trei săptămâni. Băiatul ridică o clipă ochii din ziar și încearcă să-și imagineze o sută de mii de oameni ocupați să citească aceeași carte, dar e tare greu să-ți închipui așa o mulțime, mai ales când locuiești, ca el, atât de aproape de Cercul Polar. Se uită, gânditor, drept în fața lui, apoi își pleacă iarăși ochii în pagina de ziar, în clipa în care se trezește că i-a zburat gândul la Sesselja citind cuvântul ăla și gândindu-

se la el, strânge ziarul în mâini și citește: șase oameni înecați în golful Faxaflói. Plecați de la Akranes într-o barcă de șase vâsle, mergeau spre Reykjavík.

Golful Faxaflói e foarte întins.

Cum adică, foarte întins?

Așa de întins, că viața nu ajunge să îl străbată.

Apoi vine seara.

Mănâncă fiertură de pește și ficat.

Einar și Gvendur le dau vești din tabăra mare, formată din treizeci-patruzeci de colibe vârâte una-n alta pe duna pietroasă care domină plaja. Povestește Einar, Gvendur nu face decât să strecoare câte un mormăit ici și colo și să râdă când i se pare lui că e un moment potrivit pentru râs. Patruzeci de barăci, patru-cinci sute de pescari, lume multă, nu glumă. S-au luptat, anunță Einar, și-au încercat puterea brațului, adaugă Einar, și să-l ia dracu', mai zice Einar, cutare e bolnav, tenie, lua-o-ar dracu', nu mai apucă să iasă din iarnă, unul face numai prostii, altul pleacă la primăvară în America. Barba lui Einar e aproape la fel de neagră ca a lui Pétur, îi cade pe piept, abia dacă mai are nevoie de fular, și vorbește întruna, poveste după poveste, Andrea și Pétur îl ascultă. Barður și băiatul stau lungiți pe patul lor, unul cu picioarele la căpătâiul celuilalt, citesc, și-au astupat urechile, ridică privirea numai când un vapor intră în fiord și se îndreaptă spre Sat, e o balenieră norvegiană, cum altfel, intră în fiord scrâșnind și scârțâind din toate încheieturile, ca și cum ar fi nemulțumită de propria soartă. Nenorociții ăștia de negustori iar au scumpit sarea, mârâie Einar, care tocmai și-a amintit că nu spusese vestea cea mai importantă dintre toate, așa că și-a întrerupt istorisirea despre Jónas care scrisese nouăzeci și două de cuplete despre o bucătăreasă, unele-s nerușinate rău, dar așa de bine sună, că Einar mărturisește că nu se poate abține să le recite, și încă de două ori, Pétur râde, Andrea, nu, bărbații sunt de obicei înclinați spre lucrurile cele mai necuviincioase de pe lumea asta, spre ce li se dezvăluie dintr-odată, pe când femeile îndrăgesc lucrurile care nu se lasă citite din prima clipă, care se limpezesc încetul cu încetul. Au scumpit sarea? întreabă Pétur. Da, hoții! urlă Einar, negru de furie. Atunci poate ar trebui să le dăm și noi peștele ud, cum îl scoatem din mare, zice gânditor Pétur. Da, încuviințează Andrea, de altfel, asta și vor, uite de ce măresc prețurile. Cu privirea în gol, Pétur simte cum îl cuprinde întristarea, fără să priceapă prea bine de ce. Dacă se termină cu peștele sărat, ei nu mai au de ce să stea pe-aici, unde să se ducă el și cu Andrea, îi trece prin minte, de ce trebuie să se schimbe totul în jur, viața nu-i dreaptă. Andrea s-a ridicat în picioare, începe să strângă de pe masă, pentru o clipă băiatul își dezlipește privirea din *Povestea călătoriei lui Eiríkur* și ochii li se întâlnesc, se mai întâmplă, Bárður e cufundat în

Paradisul pierdut al lui Milton, pe care Jón Þorláksson l-a tradus cu mult înainte de vremea noastră. Soba încălzește până în grindă, e bine în baracă, seara s-a ghemuit la ferești și vântul mângâie acoperișul, Gvendur și Einar mestecă tutun, se leagănă înainte și înapoi, scoțând când unul, când celălalt câte un of-of, câte un da-da, lampa cu gaz răspândește o lumină vie și face noaptea de-afară și mai neagră, cu cât e mai multă lumină, cu-atât e mai mult întuneric, așa merge lumea asta. Pétur se ridică, hârâie și scuiță, își scuiță întristarea de mai devreme, și zice: o s-aruncăm momeala de îndată ce se întoarce Árne, și-apoi coboară să pregătească chingile și frânghiile pentru târgile pe care urmează să fie așezat peștele, așa era el, nu putea să sufere să stea degeaba. Ce rușine să vezi unelte altfel bune și oameni în toată firea lenevind cu cartea în mână, la ce te-ajută, pierzi vremea degeaba și risipești gazul, mormăie el supărat, numai capul i se mai vede din deschizătura chepengului. Băiatul își ridică ochii din povestea lui Eiríkur și se uită la căpățâna care se vede ivindu-se de jos ca a unui trimis al iadului. Einar clatină din cap și se uită cu dispreț la Bárður și la băiat, apoi trimite un scuipat roșiatic pe podele și o ia pe urmele starostelui, care îi tot spunea ceva, îndeajuns de tare să se audă din pod, de altfel nici nu greșește prea mult, toți ne naștem ca să murim. Și acum îl așteaptă pe Árne; nu mai e nimic care să-l întârzie.

Ar cam trebui să mă duc, îi spune Árne Sesseljei.

Să nu lași marea să te înghită, îi cere femeia. Árne îi răspunde râzând și lovind cu palma încălțărilor: ești nebună, cum să îndrăznesc să mă înec cu cizmele americane în picioare!

Minuni cu duiumul se întâmplă pe pământ.

Acum, Árne străbate câmpurile și mlaștinile, smârcurile și pâraiele fără să se ude la picioare, ca prin farmec. Se face aproape un an de când Árne și-a cumpărat cizmele americane, s-a dus să le ia dintr-un fiord de alături, s-a urcat pe o goeletă și și-a luat cizmele și a mai târguit și câteva pătrățele de ciocolată pentru Sesselja și pentru copii, cel mic de tot a început să plângă după ce s-a terminat, nu l-au putut împăca deloc. Ce e dulce de la un capăt la celălalt până la urmă întotdeauna ne umple de tristețe. Echipajele care veneau să pescuiască halibut negru soseau de obicei prin martie sau aprilie din America și își aruncau năvoadele cam peste tot în Groenlanda, dar de rămas rămâneau la noi, cumpărau merinde și sare și ne plăteau în bani sunători, ne vindeau puști, cuțite și biscuiți, dar nimic nu se compara cu vestitele lor cizme de cauciuc. O pereche de cizme americane costă mai mult decât un acordeon, dai pe ele cât câștigă o slugă într-un an, sunt așa de scumpe, că Árne n-a mai cumpărat tutun și brennivín câteva luni la rând ca să izbutească să le ia. Dar merită, își zice acum, când trece prin mlaștini și peste pâraie și nu se udă la picioare, înaintează cu pași egali și

apăsați prin zăpadă și prin noroaie, e limpede, cizmele astea de cauciuc sunt cea mai grozavă treabă pe care a inventat-o marea putere americană, depășesc de departe orice altceva, așa că pricepi de ce ar fi groaznic să te îneci cu ele în picioare, nu te-ar ierta nimeni. Ar fi o nepăsare criminală, îi explică Árni Sesseljei, îmbrățișând-o, îi îmbrățișează și pe copii și copiii îl strâng și ei în brațe, e de o mie de ori mai bine să te strângă cineva în brațe decât să stai într-o barcă de pescuit, în largul mării, să te bată vânturile cele aprige. Nevasta lui Árni îl privește cum se îndepărtează, fă să nu se înece, murmură ea, nu vrea să o audă copiii, nu vrea să îi sperie, nu e de nici un folos să ridici vocea când te rogi pentru lucruri așa de însemnate. Se întoarce în odaie și se apucă să mai citească o dată scrisoarea, de data asta îndrăznește să se uite mai bine la cuvântul tăiat, doar o chestie care nu i-a plăcut băiatului, așa i-a spus Árni, ea privește lung ce fusese tăiat, apoi izbutește să citească acel cuvânt.

A, uite că ai venit, zice Pétur când Árni sosește fără să se fi udat la picioare, acum pot pleca toți să arunce momeala, probabil că vor ieși în larg la noapte.

II

În largul mării nu se doarme la fel ca aici, în Satul de la marginea fiordului, între munții cu creste uriașe, de fapt aici ești în fundul lumii și marea e câteodată așa de liniștită, că vine până la marginea plajei s-o mângâie blând, dar nu, când pleci din tabără marea nu e niciodată liniștită și nimic nu pare să o îmblânzească și să-i domolească mugetele, nici măcar tăcerea nopții ori bolta înstelată. Marea năvălește în visele celor ce moțâie în larg, mintea li se umple de pești și de tovarăși pierduți care le fac semne triste, cu înotătoare în loc de mâini.

Pétur se trezește întotdeauna primul. De fapt, el e starostele, așa că se trezește când totul e încă în negură, abia un pic trecut de două noaptea, dar niciodată nu se uită la ceas, de altfel nici nu-l poartă la mână, e undeva prin catul de jos, aruncat sub un morman de lucruri murdare. Pétur se dă jos din pat și ridică privirea spre cer; știe cât e ceasul după cât de adâncă e bezna. Își caută hainele pe pipăite, focul din sobă s-a stins peste noapte și frigul de martie se simte prin pereții prea subțiri. Andrea răsuflă greu lângă el, doarme adânc, Einar sforăie și își încleștează pumnii în somn. Árni doarme la capătul celălalt al patului, băiatul și Bárður nu fac nici un zgomot, Gvendur uriașul are norocul chior să doarmă singur în pat, chiar dacă e unul strâmt rău, tu ești de două ori mai mare decât s-ar cuveni, i-a spus într-o zi Bárður și Gvendur s-a întristat așa de tare, că a trebuit să se tragă într-o parte. Pétur își pune puloverul cel gros și pantalonii, coboară clătînându-se și iese afară în noapte, suflă un pic de vânt dinspre răsărit, se zăresc și câteva stele, sclipesc depărtat aducând vești vechi, lumina lor s-a stins de mii de ani. Pétur se uită în jur cu ochii micșorați, așteptând să se dezmeticească de tot, visele să se risipească și el să-și capete înapoi ascuțimea simțurilor, stă aplecat și pieziș, ca un animal neclintit, adulmecă aerul și se uită atent la norii adunați în strat gros, apoi se întoarce în casă și deschide chepengul, i se vede numai părul capului, negru, când zice: ieșim, nu vorbește prea tare, dar e de ajuns, vocea se strecoară în visele cele mai adânci ale tovarășilor, sfâșie pânzele somnului și toată lumea se trezește.

Andrea se îmbracă sub plapumă, apoi se dă jos din pat ca să aprindă focul și lampa, odaia se luminează blând, o vreme nimeni nu zice nimic, toți își pun hainele și cască, Gvendur se leagănă înainte și înapoi pe marginea patului, e pe jumătate adormit, rătăcit la hotarul dintre trezie și vis, nici el nu știe unde e. Bărbații se scarpină în

barbă, băiatul nu, el n-are barbă, e dintre cei care își pierd timpul cu rasul, bine, nici nu-i prea greu, are numai câteva fire moi și rare, ție îți lipsește bărbăția, i-a zis odată Pétur și Einar a răs. Bárður are o barbă deasă și brună, mereu o îngrijește, e un bărbat dat naibii de frumos, câteodată Andrea se uită la el doar de plăcere, cum îți place să te uiți la o poză sau la razele de lumină când se împrăștie pe apă. Cafeaua se umflă, toți își iau gamelele și întind cu degetul pe o felie de pâine de secară un strat gros de unt și de pate, beau din cafeaua fierbinte și neagră ca noaptea cea mai adâncă, în cafea pun zahăr candel, măcar de-am putea să punem zahăr și în noaptea de-afară, s-o mai îndulcim. Pétur sparge tăcerea, de fapt nu e tăcere, se aude cum sorb din cafea, cum mestecă feliile de pâine, cum mai trag niște vânturi, și zice: vântul bate dinspre răsărit, e liniștit și călduț, dar mai târziu are să sufle dinspre miazănoapte, destul de curând, trebuie să vâslim departe în larg.

Einar suspină de plăcere. Să vâslim departe în larg, vorbele astea îi mângâie urechile ca o muzică. Árni răspunde: da, desigur, de fapt el se aștepta, știa că au să vâslească departe în larg, îi spusese și Sesseljei, care îi zisese atunci: of, să nu lași marea să te înghită.

Peștele nu prea urcă în apele de deasupra înainte să se strice vremea, e limpede că acum trebuie să meargă spre larg, și iarăși se apleacă toți spre gamele să-și mai ungă o felie de pâine. Să vâslim departe în larg înseamnă că vor trage la vâsle cel puțin patru ceasuri fără oprire, vântul e prea slab ca să umfle pânzele, însumat în barcă stau pe puțin opt-zece ceasuri, poate douăsprezece, asta vrea să spună că peste exact douăsprezece ore vor putea să mănânce iar, pâinea e bună, e bun și untul și din câte se vede nu poți să trăiești dacă n-ai cafea. Beau încetișor ultima gură din cana de tinichea, întârzie să înghită, afară îi așteaptă umbrele nopții care urcă din fundul mării până la cer și aprind stelele. Marea răsuflă greu, e întunecată și mută, și când nu se mai aude ea parcă nu se mai aude nimic în lume, până la culmile vrâstate cu negru și alb ale munților din depărtare. Lampa împrăștie o lumină gălbuie, Andrea a făcut flacăra mai mică, n-ai nevoie de prea multă lumină pentru ultima înghițitură de cafea. Fiecare se gândește la ale lui, cu privirea ațintită înainte fără să vadă ceva, Pétur se gândește la fiecare tras de vâslă care-i așteaptă, ia la rând fiecare lucru pe care o să-l facă, trebuie să fie pregătit, ca întotdeauna, Árni e deja nerăbdător, înfrigurat, abia așteaptă să-și suflece mânecele, Einar se gândește și el la vâslit, cum are să strângă lopețile în pumn, suspină adânc în sinea lui și se simte cu totul liniștit. Sângele lui, mereu prea fierbinte și care curge totdeauna prea repede, așa de repede și de neplăcut, că parcă îl simte furnicându-i prin vine, e acum ca o apă cuminte ce se scurge încetișor între maluri înverzite. Cafeaua, efortul care îi așteaptă, Einar se simte recunoscător pentru toate, mai că îi vine să-l prețuiască pe fiecare dintre tovarășii lui care stau acum în odaie, pe jumătate aplecați peste cările aproape goale; așa de bine îi

e, încât se simte în stare să se uite fără să se înfurie până și la cei doi năuci, Bárður și băiatul, care îl scot câteodată din minți cu nenorocitul lor de citit, lua-l-ar dracu', ăștia își spun unul altuia frânturi de poezii, ce rușine să lași să ți se prăsească în suflet asemenea putregai, cum să mai faci față greutăților dacă te-ai muiat așa, nu, nici măcar gândul la asta nu izbutește să-i înfierbânte sângele, care în clipa asta tot ca o apă liniștită curge. Einar soarbe din cafea, viața e dulce.

*Să vie, dară, seara
S-acopere cu manta-i
Umbroasă
Orice lucru.
Liniștea să se lase,*

citește Bárður din *Paradisul pierdut*, apleacă puțin cartea ca să fie luminată mai bine, lumina lămpii care ajunge să cadă pe un vers bine întocmit n-a ars poate în zadar. Mișcându-și încetișor buzele, citește de mai multe ori fragmentul și, cu fiecare repetare, lumea pe care o adăpostește în ființa lui se face din ce în ce mai mare. Băiatul și-a terminat cafeaua, scutură ultimii stropi din cana de tinichea și o pune la loc în gamelă, apoi se uită cu coada ochiului la Bárður, vede cum i se mișcă buzele și simte cum îl cuprinde înduioșarea, își aduce aminte de întreaga zi de ieri, cât de bine i-a fost alături de Bárður, e binele acela care vine odată cu prietenia, stă pe marginea patului și sufletul i se umple de amintirea zilei de ieri. Apoi apucă sticla de rachiu chinezesc, remediul ideal pentru digestie, medicamentul care te înviorează și te întărește, folositor împotriva neplăcerilor provocate de deranjamente la stomac, arsuri în piept, greață și dureri de burtă, toată lumea știe, scrie peste tot la gazetă, și străinii, și oamenii de pe-aici jură că e adevărat, toți recomandă cu căldură licoarea venită tocmai din China, elixirul care a salvat atâtea vieți, copii bolnavi de gripă rea au revenit din ghearele morții după doar două-trei linguri, în plus e tare bun împotriva răului de mare, cincisprezece, hai șapte înghițituri înainte de a pleca de pe uscat și ai scăpat teafăr. Băiatul bea o dușcă din sticlă. E iadul pe pământ să te apuce răul de mare taman în larg, într-o barcă de șase, când e atâta treabă de făcut și te despart ceasuri bune de mal. Mai înghite o dușcă, răul de mare e și mai afurisit după ce ai stat mai multă vreme pe uscat. Andrea și-a luat deja porția împotriva răcelii care îi face capul greu, bea un pic de licoare chinezească și-ai scăpat de toate relele, nu s-or mai lipi de tine în veci. Ne trecem viața căutând o dezlegare, ceva care să ne aducă mângâiere, care să ne umple de bucurie și să depărteze de la noi necazul. Ca să-și găsească rostul, unii o apucă pe un drum tare lung și greu; poate nu vor găsi niciodată nimic de adevăratelea, poate nu vor vâna altceva decât umbra unui țel, urma unei dezlegări, sau poate își vor găsi liniștea chiar în căutarea asta, iar noi, noi le vom prețui, firește, tăria, dar, oricum, nouă ne e deja tare greu să trăim, așa că ne vom mulțumi să

înghițim rachiul chinezesc, în loc să pornim și noi în căutare, ne vom mulțumi cu asta și nu vom înceta să ne întrebăm care e cel mai scurt drum către fericire, iar răspunsul îl vom afla privind către Dumnezeu, către știință, către butelca de brennivín ori către licoarea sosită tocmai din China.

A ieșit toată lumea.

În jurul barărilor e zăpadă multă, dar plaja e neagră. Oamenii răstoarnă barca pe-o coastă. Nu-i treabă grea pentru douăsprezece brațe să împingă o barcă, e mai greu să o întorci cu fundul în sus, pentru asta nu prea ajung douăsprezece brațe, mai e nevoie de încă șase, numai că echipajul celălalt doarme încă, ai naibii oameni, cum își mai odihnesc mâinile ostenite în lumea viselor, ei pleacă întotdeauna să vâslească departe în larg, de-asta nu ies decât în zori. Firește, Guðmundur are să se trezească primul, el e șeful, i se zice Guðmundur cel neînduplecat, vrea ca oamenii lui să se întoarcă în tabără înainte de opt seara, lenevia și balivernele îl seacă până la os și toți i se supun fără să sufle, cât ar fi ei de uriași; au trecut prin atâtea și sunt așa de spurcați la gură, că ar face un câine să crape cu o înjurătură și nimic altceva, dar când se înfurie șeful se înghesuie unii în alții ca niște copilași speriați. Pe bucătăreasa lor o cheamă Guðrún, e slăbuță și mititică și are părul așa de blonziu și râsul așa de limpede, că niciodată nu se face întuneric în jurul ei, face cât multe-multe sticle de licoare sosită tocmai din China, e frumușică foc și vioaie, are obraji așa de albi și de rotunzi, că îți tresaltă inima de câte ori o vezi, și se mișcă uneori de parcă ar dansa, o sumă de lucruri trec atunci prin sufletele bărbaților din tabără, cât sunt ei de neciopliți și de arși de soare, simt așa o fierbințeală și o patimă, se fac amândouă ghem în adâncul lor și nimic nu le poate descâlci. Dar Guðrún e fiica lui Guðmundur și bărbații s-ar duce mai degrabă să se răcorească în marea înghețată decât să se apropie de fata lui, nu ești în toate mințile, nici dracul în persoană n-ar îndrăzni să o atingă cu un deget. Iar ea habar n-are de ce trezește în sufletele lor, și asta parcă face lucrurile și mai rele, dacă nu cumva le face într-un fel mai ușoare.

Toți trudesesc fără să scoată o vorbă.

Pun în barcă ce trebuie, pânze, undițe cu momeală, pufoaicele, e încă prea cald ca să le ia acum pe ei, pantalonii de piele care se ridică până la subsuori, lâna din care sunt împletite puloverele e groasă și țeapănă, sunt gata să tragă la vâsle cu putere trei-patru ceasuri. Fiecare bărbat știe ce trebuie să facă în întunericul de smoală, dacă și viața ar fi la fel de simplă, așa de ușor de deslușit, dacă am putea să scăpăm de îndoielile astea care se întind până la moarte, până-n mormânt. Oare ce lucru ar putea să îmblânzească îndoielile, dacă nici moartea nu e în stare? Zăpada se bătătorește degrabă sub pași, între plajă și baracă. Andrea iese să golească găleata de murdărie, țărâna din jur se umezește, nu știi dacă de urină sau de zăpadă topită, oricum se duce

în pământ, să nădăjduim că acoperișul lumii de jos nu are vreo crăpătură, ori poate că vreunul dintre chinurile iadului chiar asta e, să fii stropit fără încetare de o apă în care plutesc murdării. Andrea întârzie o clipă să-i privească muncind, abia li se aud pașii, marea moțăie aproape și muntele e cufundat în somn, în ceruri e tăcere, nimeni nu s-a trezit, firește, e abia ora trei, și iată că Bárður se hotărăște deodată să facă ceva, se întoarce în baracă. Andrea scutură din cap și pe buze i se citește un surâs nelămurit, știe că bărbatul are să urce pe scară și are să se întindă până către pat, că are să deschidă *Paradisul pierdut* și are să citească încă o dată versurile, vrea să le țină minte, să le recite pentru el și pentru băiat cât durează așteptarea, să vie, dară, seara

S-acopere cu manta-i

Umbroasă

Orice lucru.

Liniștea să se lase.

Se trage ostenită

Sălbăticiunea în culcuș de humă,

Pasărea-n caldul cuib,

Seara să vină-n tihnă.¹

Bárður ieșise ultimul. Adâncit în cartea englezului orb, rescrisă din temelii de un pastor sărac în ceasurile lui pierdute, citește din nou strofa și, cu ochii închiși, își ascultă inima cum îi bate. Cuvintele, s-ar zice, nu și-au pierdut încă puterea de a-i atinge pe oameni, e de necrezut, poate nu s-a istovit toată lumina în ei, poate că, oricum ar fi, mai pâlpâie o fărâmă de nădejde. Însă uite, răsare luna, plutește încetișor printre nori într-o geană rotunjită, vâl de raze străvezii, abia se vede pe sfert, urcând alene din stânga, dar e de-ajuns să lumineze o clipă noaptea cea adâncă. Lumina lunii nu seamănă cu cea a soarelui, ea face pâcla și mai deasă, aduce-n lume taina. Băiatul ridică ochii și se uită la ea. Ca să se rotească în jurul ei înseși îi trebuie tot atâta timp cât îi trebuie să se rotească în jurul Pământului, de-asta nu-i vedem decât aceeași față, are aproape trei sute de mii de kilometri, ne-ar trebui o veșnicie să ajungem la ea într-o barcă de șase oameni, chiar și Einar ar socoti că e cam mult.

Mama băiatului îi scrisese cândva o scrisoare despre Lună. Despre distanța care ne desparte de ea și despre fața ei mereu ascunsă, dar nu pomenise nimic de vreo barcă de șase oameni, iar de Einar nici atât, de altfel nici nu-l cunoaște, nici despre barba lui nu știe nimic, ca să nu mai vorbim despre mânia care-l zgândărește veșnic ca o rotiță de ceasornic. Numai că Einar nu-i deloc mânios în clipa de față. Liniștea nopții și clarul de lună i-a cuprins pe toți deopotrivă, șase bărbați și femeia care se uită la ei. Nu, Andrea nu se mai uită la ei, acum se întoarce la baracă, grăbește pasul ca să-l prindă pe Bárður în prag. Nu sunt în toate mințile, se gândește, e mai tânăr decât mine cu douăzeci de ani! Dar de ce să îndepărtezi de la tine plăcerea de a te pierde în ochii lui

întunecoși într-o noapte de martie ca asta, de ce să nu privești lung cu ochii minții cum i se mișcă, dulce și mlădios, trupul sub hainele cele groase și cum îi strălucesc albi și drepți dinții între buzele curate, nepătate de tutun. Bárdur nu mestecă tabac, tinerii ăștia chiar sunt ciudați, auzi, să refuzi o plăcere ca aceea adusă de tutun. Se întâlnesc în ușă, mintea lui Bárdur e pierdută în versuri și în paradisuri, of, of, cât ești tu de frumos, măi băiatule, suspină femeia și îi mângâie barba cu amândouă mâinile, degetele îi alunecă în jos peste gâtul gol și se trezește că mângâierile i se fac și mai apăsate, și mai lungi decât s-ar fi așteptat ea însăși, simte căldura care se răspândește din deschizătura gulerului. Doar pentru tine, Andrea, răspunde el surâzând. Dormi pe tine, măgarule! se aude din întuneric strigătul lui Pétur. Tresar amândoi, Andrea își trage înapoi mâinile și se uită stânjenită în lături, băiatul e acolo, nedumerit, în bătaia lunii.

*

Clarul de lună poate să ne facă mai slabi.

Amintiri se deșteaptă în noi, răni se deschid din nou și sângele curge iarăși.

Mama îi trimisese o scrisoare în care îi vorbea despre Lună și despre Univers, despre vârsta stelelor și despre distanța până la planeta Jupiter. Știa o mulțime de lucruri, chiar dacă fusese crescută de străini la care trecuse prin multe greutăți, fusese deseori dojenită că nu se mulțumește cu cât știe, dar ea învățase să citească ascultând lecțiile copiilor de la fermă și după aceea citise tot ce-i picase în mână, mult tare, chiar dacă trăia în sărăcie și nimănui nu-i păsa de ea. Cititul și setea asta de a afla îi apropiase pe părinții băiatului, amândoi erau săraci lipiți, dar izbutiseră până la urmă să lase munca de zilieri și să-și cumpere ferma lor, chit că era cam mult să-și numească așa bordeiul și bucata de ogor, dar nu mai conta, munceau avutul lor, nu al altuia: o vacă, cincizeci de oi, cam puțin pentru o casă de oameni. Ogorul avea atâtea ridicături, că era mai ușor să-l rîcâi decât să-l cosești, iar pășunea mustea de apă tot anul. Din mare trăiau, ea ne hrănește pe toți cei ce viețuim aici, la marginea lumii. Tatăl băiatului lipsea patru-cinci luni de acasă, trăia pe mare și în barăci ca acestea. „Doamne Dumnezeule, cât de dor îmi era de el!“, îi scrisese odată mama, „bineînțeles, erați și voi cu mine, dar nu trecea zi în care să nu mă apese dorul de Björgvin, mai ales seara, după ce adormeați“. În lunile în care tatăl lipsea nu era decât muncă și iar muncă, te zbați ca să trăiești, ca să scapi de sărăcie, dar răgazul nu era decât pentru citit. „Nu ne puteam vindeca. Nu ne stătea gândul decât la cărți, la cum să aflăm mai multe, ne însuflețeam dintr-odată, parcă ne pierdeam mințile când auzeam că a mai apărut vreo carte de seamă, stăteam să ne închipuim despre ce e, vorbeam seara,

după ce adormeați, despre ce s-ar putea afla în ea. Apoi o citeam cu rîndul sau amîndoi deodată, dacă tot ajunseserăm să punem mîna pe ea, în original sau recopiata“. Dar ce să mai zici: tatăl băiatului era într-o barcă de șase, cum sunt atâtea pe la noi, lungă de opt metri și-atît, n-a fost el singurul care s-a înecat în noaptea aceea. Tot într-o noapte de martie, acum – băiatul ridică iar ochii spre lună și socotește în gând – zece ani și șaptesprezece zile. Ei, nu, două bărci s-au dus atunci la fund, douăsprezece vieți de oameni, douăzeci și patru de mîini întinse s-au zbătut peste valuri; se ridicase dintr-odată un vînt dinspre sud-est și oceanul i-a înghițit pe toți. Vestea cea neagră a ajuns la familie abia după o săptămîună. Oare e neomenos sau e o ușurare să te gîndești că a mai trăit încă șapte zile în sufletul celor pentru care însemna atîta, să știi că, deși mort, a mai fost viu preț de încă un pic? Un vecin a venit să le spună, să stingă lumina din lume. Băiatul stătea jos pe pămînt, întinzîndu-și picioarele în față, cu sora alături, iar mama rămăsese în sus, cu privirea pierdută în depărtare și cu mîinile atîrnînd, mîini moarte, e iadul pe pămînt să ai mîini și să nu mai ai pe cine îmbrățișa cu ele. Văzduhul se cutremură deodată, ca și cum s-ar fi rupt ceva în osia lumii, apoi se auzi cum soarele cade sfărîmat în bucăți pe pămînt. Oamenii trăiesc, au ceasurile lor tihnite, săruturi, rîsete și îmbrățișări, au vorbele lor de dragoste, bucuriile și tristețile lor, fiecare viață alcătuieste o lume care apoi se prăbușește peste ea însăși și nu mai lasă nimic în urmă, numai cîteva obiecte rămîn, iar ele se fac prețioase și îmbietoare în clipa în care a dispărut cui aparțineau, capătă însemnătate și cîteodată chiar un fel de sfințenie, ca și cum fărîme din viața aceea dispărută s-ar fi depus într-o ceașcă de cafea, într-un fierăstrău, într-o periută de dinți, într-un fular. Dar totul sfârșește în ceață, amintirile pălesc și, la urma urmei, lucrurile trec toate. Acolo unde era lumină și era viață nu mai dăinuie decît umbra și uitarea. Tatăl băiatului a murit, marea l-a înghițit și nu i-a mai dat drumul niciodată. Unde sunt, oare, ochii tăi în care mă vedeam așa de frumoasă, unde-ți sunt mîinile cu care-ți mîngăiai copiii, unde e glasul care le alunga spaima de visele cele rele? Tatăl s-a înecat, căminul s-a destrămat. Băiatul a fost nevoit să plece undeva, fratele lui altundeva, la cinci ore de mers pe jos de el, mama și surioara lor cea mică, de un an și ceva, s-au îndreptat către altă vale. Într-o zi stau împreună, toți patru, lungiți în același pat, cam înghesuiți, dar sunt fericiți, poate singurul lucru bun cînd lipsește tatăl, iar a doua zi un munte înalt de șapte sute de metri se ridică dintr-odată între ei, amețitor și sterp, băiatul îl urăște și acum din tot sufletul cu o ură fără margini. Dar în zadar urăști munții, sunt mai înalți decît noi, rămîn neclintiți la locul lor, mii și mii de ani, pe cînd noi, noi venim și plecăm așa de iute, abia are timp ochiul să ne zărească. E drept, munții nu prea ajung să oprească scrisorile. Mama lui îi scria. Îi vorbea despre tată, ca să nu se scufunde cu totul în uitare, ca să trăiască în sufletul fiului său ca o lumină care să-l încălzească, o lumină de care ți-e dor, îi scria ca să-și salveze soțul de

uitare. Îi povestea despre cum vorbeau amândoi, despre cum se îngrijea de copii și cum le dădea nume de alint, ce cântece le cânta și cum se ținea el drept în cadrul ușii, cu privirea pierdută în depărtare... „Sora ta crește și e mândră că are doi frați mai mari. Știu că tu n-ai s-o uiți niciodată. Voi mai ajungeți să vă vedeți între voi? Să vă străduiți să vă vedeți. Să nu lăsați lumea asta mare să vă despartă! La vara viitoare, vă încredințez că venim amândouă să vă vedem, am primit hârtia cu autorizația și ne-am pregătit deja încălțările. Aproape că nu trece zi în care sora ta să nu mă întrebe: Azi plecăm? Când plecăm?“.

Când plecăm?

E foarte posibil ca Pământul să se fi format în același timp cu Luna, dar e la fel de posibil ca primul să o fi prins în orbita lui și așa s-a făcut că acum Luna plutește deasupra băiatului, făcută din stâncă, din piatră moartă și neclintită.

N-au mai plecat niciodată. A venit în schimb gripa, da, asta vine în fiecare an. Mama și sora lui s-au îmbolnăvit de tuse neagră, s-au prăpădit la două zile una de alta, fetița s-a stins prima. „Unde ești, Doamne?“, a fost ultima întrebare a mamei, iar după întrebarea asta, ultima din viață, a mai avut putere să scrie pe o hârtie Trăiește!:
„Trăiește! Mama ta, care te iubește“. Ultima scrisoare, ultimul rând, ultimul cuvânt.

Băiatul ridică bidonul de zer și îl pune în barcă, oare cât poate să îndure o inimă de om?

Barca e încărcată. Gata.

Ca să se țină mai bine deasupra valurilor, Einar, Gvendur și Árni au căptușit-o cu pietre, și pe fiecare au făcut semnul crucii. Inima unui om mare e cât un pumn strâns. Inima e un mușchi scobit care trimite sânge în vene, vase, artere și venule, care măsoară împreună aproape patru sute de mii de kilometri, ai ajunge până la Lună și chiar în hăurile negre de dincolo de ea, ce singurătate trebuie să fie pe-acolo... Andrea stă iarăși între baracă și plajă, venele ei se ridică până la Lună. Mai e puțin și se face ora trei, nu pot să iasă din golf înainte, e lege și trebuie să te supui legilor, mai ales celor născute din bunul-simț. Gvendur și Einar sunt deja în barcă, așezați pe locurile din față, acolo stau vâslașii cei mai puternici și mai rezistenți, ceilalți patru se înghesuie pe laturi și așteaptă sunet de goarnă. Nu așa cum, zic cărțile cele vechi și poveștile din bătrâni, are să sune în ziua cea din urmă, când vom fi cu toții chemați la Judecata de Apoi, nu, așteaptă să sune goarna pe care, jos în tabăra cea mare, Benedikt are să o ducă la buze când se va face ceasul trei fix. Benedikt are plămâni puternici și poate să sufle cu tărie, sunetul ajunge ușor până la tabăra celor doi frați chiar și când vântul suflă împotriva, dinspre miazănoapte. În prima iarnă după ce s-a dat legea care oprea ieșitul în larg înainte de ora trei dimineața, Benedikt n-a suflat altfel decât scurt și hotărât, nevrând să se audă altceva decât un sunet puternic, în stare să ajungă

departe și să-i dovedească tăria plămânilor. Apoi lăsa trâmbița de pe-atunci și dădea fuga să ajungă primul la barcă. Dar azi, doi ani mai târziu, după ce și-a cumpărat de la un căpitan englez o goarnă veche, nu mai suflă doar ca să sufle, nu, acum se străduiește să preschimbe notele întunecate ale apelului de noapte într-o frântură de melodie auzită la negustorul Snorri, în Sat, și apoi nu-și mai aruncă goarna în barcă, să meargă cu ea în larg, e prea frig și umed și ar putea să i se strice timbrul, așa i-a explicat Snorri, acum i-o lasă bucătăresei, care stă și îl așteaptă lângă barcă. În jurul lui Benedikt, aproape șaiszeci de bărci și trei sute de oameni așteaptă semnalul, sunt mai ales bărci de șase, cu doi vâslași în față și patru pe laturi, și toți mușchii se întind ca frânghiile. Nimănui nu-i trece prin cap să plece înainte ca Benedikt să-și ia goarna de la gură, doar e staroste, unul dintre cei mai de seamă de pe la noi, un campion, un viteaz, a salvat atâtea vieți, prinde întotdeauna mult pește și nu-l întrece nimeni când e vorba să aducă la liman o barcă prinsă de vârtej. Toți i se supun și bucătăreasa așteaptă cuminte pe țărm să îi întindă goarna, chiar dacă valurile înghețate îi mai ating din când în când hainele și picioarele ei au nu mai puțin de cincizeci de ani.

Andrea așteaptă în josul celor două barăci.

Așteaptă semnalul; așteaptă să vadă bărbații aruncându-se înainte cu toată viteza, ca și cum ar fugi de sfârșitul lumii. Apoi are să intre în baracă, o să se apuce de curățenie și o să încerce să citească un pic din cartea pe care a adus-o Bárður de la căpitanul cel orb care stă la Geirþrúður, *Niels Juul, cel mai de seamă erou al mărilor din Danemarca*. Ce i-o fi adus lui titlul de erou? Ce o fi pescuit? O fi luptat să supraviețuiască într-o barcă șubredă ca o coajă de nucă și îngustă ca un sicriu, poate prinsă într-o furtună venită dinspre miazănoapte, când nu mai vezi nici cerul, nici pământul, și când vântul mugește de îți crapă țeasta?

Are să se pornească vijelia, mormăie Árni așa de încet, că vorbele i se pierd în barba care-i acoperă jumătatea de jos a chipului, mâinile îi sunt așezate pe marginea bărcii, mușchii i s-au umflat. Einar ia vâsla, Gvendur se uită vesel drept în față, e bine să trăiești. Băiatul îl privește pe Einar de peste marginea bărcii, dacă există vreun om care să se poată întinde ca o coardă, atunci el e, iar în clipele acelea Gvendur seamănă cu un uriaș blând, mulțumit și ascultător. Cei doi vâslesc în barca lui Pétur de mai mult de zece ani, Pétur are câteodată impresia că uriașul i se supune mai degrabă lui Einar decât lui. Hai, se hotărăște și omul ăla să sufle odată, mormăie iar Árni, un pic mai tare de data asta. Înfipt bine pe picioare, în mijlocul taberei, la doi kilometri de barăcile celor doi frați, Benedikt duce goarna la gură, își umple plămânii cu aerul rece al nopții și suflă.

Sunetul vibrează deasupra celor aproape trei sute de pescari îmbrăcați în piei, încordați, de dincolo de tabără, apoi se pierde în liniștea nopții. Andrea își îndreaptă

umerii și întoarce capul, ca să audă mai bine. Pétur, Árni și Einar sunt nerăbdători și îl ocărăsc în șoaptă pe Benedikt, în timp ce Bárður și băiatul ascultă cu urechile ciulite, încearcă să primească melodia până în adâncul lor, să îi prindă miezul și să-l păstreze în ei, pentru ca apoi, în orele de vâslit, să o audă iar și iar, să îi adauge alte sunete, să continue să trăiască astfel cu ea în viața despre care speră că nu se va opri la ieșirea asta în larg. Chiar și uriașul Gvendur închide ochii o clipă, blând, muzica îi aduce aminte mereu de ceva molcom și bun, o senzație pe care o are cel mai adesea când e cu totul singur. Totuși, îi e teamă să nu bage de seamă Einar, căruia nu i-ar prea plăcea să-l vadă dormind în picioare, și Gvendur are grijă să nu-l supere, viața e destul de grea și așa.

Hai! urlă Árni în clipa în care sunetul moare, și atunci împing toți din toate puterile, ca unul. Barca alunecă până în josul golfului, băiatul se repede să adune opritoarele care se rostogolesc sub chilă, sare cu ele în partea din față a vasului și le pune la proră. E iute, da, trebuie să recunoaștem, aleargă așa de repede și de mult, că nu știi dacă nu cumva ar fi în stare să treacă de capătul celălalt al ținutului când i-ar trece prin minte să alerge până nu mai poate. Prora despică valurile. Árni și Pétur sunt ultimii care urcă la bord, au deja picioarele în apă, apoi încep cu toții să vâslească. Bárður și băiatul stau alături pe banca din mijloc, simt cum energia le pătrunde în vene, strâng din dinți, șase vâslași, marea e ca uleiul, nimic nu le stă împotriva, nici vântul, nici valul, barca alunecă iute, dar după ce au tras un minut-două și s-au desprins cu totul de pământ, își aduc toți vâslele înăuntru, Pétur își scoate gluga și apoi fesul de lână de dedesubt și, cu capul plecat, spune rugăciunea marinarilor, ceilalți își pleacă și ei capetele și-și țin căciulile în mâini. Barca se unduiește, la fel ca toate cele ce au plecat din tabăra cea mare imediat ce sunetul din goarna lui Benedikt a explodat peste ele, când trei sute de bărbați s-au năpustit urlând pe mare în șaizeci de bărci care acum se leagănă tăcute. Starostele fiecăreia se roagă, își ridică vocea spre cer, nu cere decât un lucru: ai milă de noi!

Marea e rece și câteodată cu pete de umbră. E un animal uriaș care nu doarme niciodată și aici nimeni nu știe să înoate, în afară de Jónas, care muncește peste vară la tabăra pescarilor norvegieni de balene, ei l-au învățat, i se spune acum Codul sau Lupul de Atlantic, al doilea i se potrivește mai bine dacă vezi cum arată. Cei mai mulți dintre noi am crescut aici, pe coastă, n-a trecut o zi fără să auzim vuietul mării, băieții ies în larg de la treisprezece ani și, cu toate astea, nici unul dintre noi nu știe să înoate, în afară de Jónas, care a ieșit să ia un pic de aer pe la norvegieni. Știm totuși alte lucruri, știm să ne facem semnul crucii, la o adică, îl facem de cum ne trezim, apoi când ne îmbrăcăm cu hainele de ieșit pe mare, binecuvântăm undițele, momeala, fiecare gest pe care îl facem, scândura pe care ne așezăm în barcă, fiindcă noi credem în tine, Doamne, apără-ne din mare mila Ta, alungă vânturile și netezește valurile

care ne amenință. La Tine ne e toată credința, Doamne, Tu care ești începutul și sfârșitul oricărui lucru, fiindcă aceia care se pierd în mare se îneacă și se prăpădesc, se duc ca bolovanii la fund, chiar și când marea e netedă ca oglinda și țărmlul e așa de aproape, că oamenii de pe uscat pot să deslușească pe fața înecatului ultimele tresăriri, înainte ca marea să-i ia viața și să-i înghită trupul, povară grea. Credem în Tine, Doamne, care ne-ai făcut după chipul și asemănarea Ta, care ai făcut păsările și le-ai dat aripi să zboare prin văzduh și să ne aducă aminte de libertate, care ai făcut peștii și le-ai dat înotătoare și coadă ca să poată străbate adâncurile de care ne e așa de spaimă. Firește, am putea să învățăm și noi mișcările, ca Jónas, și să înotăm, dar, Doamne, n-ar fi asta ca și cum am mărturisi că ne lipsește încrederea în Tine, că ne sumețim noi să îndreptăm un lucru pe care Tu l-ai lăsat astfel? Pe deasupra, marea e înfiorător de rece, nimeni nu poate să înoate în ea prea mult, nu, noi nu credem decât în Tine, Doamne, și în Isus Fiul Tău, care nici El nu știa să înoate, ca noi, de fapt El nici n-avea nevoie, El pășea foarte bine pe valuri. Închipuiți-vă, dacă am avea credință neclintită, am putea păși la rândul nostru pe valuri, am putea merge pe apă să pescuim și apoi, repede-repede, ne-am întoarce acasă, doi câte doi, cu tărgile pline ochi de pește. Amin, încheie Pétur. Toți își trag glugile pe cap, nu-și pun încă și căciulile de lână, noaptea e blândă, e numai bine, marginile glugii li se odihnesc pe umeri și nu le trebuie mai mult, și-acum vâslim în numele Domnului, mergem înainte, ce dracu'! Nu, nu dracu', din greșeală i-am spus numele, am fost nesocotiți, ne facem cruce cu limba ca să fim siguri. Vâslele aproape că se îndoie de cât de tare tragem, douăsprezece brațe perfect antrenate, mușchi întinși care, împreună, fac toată puterea, și uite că în fața noastră fiordul se desface spre Marea Înghețată, în fața ei nu mai însemnăm nimic, în fața ei avem numai nădejdea în mila lui Dumnezeu și poate și o fărâmă de bun-simț, de curaj, de dorință de a trăi. Barca alunecă iute. Lui Einar îi scânteiază ochii, mânia i s-a prefăcut în energie curată care-i umple tot trupul, îi umflă fiecare celulă și se duce către vâslă, Gvendur e nevoit să se chinuie ca să țină ritmul. Trece o vreme, nimeni nu se gândește la nimic, nu se uită niciunde, se mulțumesc să vâslească, toată puterea, viața întreagă e concentrată în vâslitul spre înainte, să lăsăm în urmă țărmlul, să pătrundem mai adânc, spre largul mării.

Se pierd în zare.

Rămasă în același loc, Andrea se uită la ei cum se îndepărtează, din ce în ce mai mici. Trăsăturile fețelor li se șterg, iar femeia îi urmărește până când nu mai sunt cu toții decât un singur trup ce ține barca la suprafața apei, ce înaintează în noapte, spre peștii care înoată în adâncuri, fericiți că sunt vii. Andrea îi petrece cu privirea, se roagă la Dumnezeu să îi apere, să nu-i părăsească. N-are să urce la baracă până când convoiul de bărci nu va fi trecut de faleză. E plăcut să stai așa, singură în noapte, chiar

deasupra malului, și să te uiți cum apar în liniște șaiszeci de bărci, cum bărbații se întrec care să ajungă primii în larg ca să-și aleagă locul cel mai bun de pescuit, să vezi cum își încordează toate puterile la vâsle, chiar și așa nu înseamnă mare lucru în fața mării, a vântului turbat, a mâniei din cer, în Tine credem, Doamne, și în Isus, Fiul Tău. Femeia își face cruce, se întoarce și dă cu ochii de cumnatul Guðmundur. E drept că cei doi frați nu-și vorbesc de atâta amar de vreme, dar tot cu ochii unul pe altul stau. Ca să vezi, nu era singură în noapte, se păcălea. Așadar atât de complicat e ce trăim de fapt, Andrea era cu totul singură doar în mintea ei, în ceea ce simțea venind din afară, și întreaga ei viață se orânduia după acest gând, și, cu toate astea, Guðmundur era la câțiva metri mai sus și se uita la același lucru. Se mânie un pic, dar se potolește aproape în aceeași clipă, de ce să-ți faci sânge rău, își zice, uimită și ea de cum gândește, pe când urca spre baracă; doar are atâtea treburi de făcut, ba chiar o așteaptă și isprăvile unui erou danez, măcar să nu fie vreunul din șarlatanii ăia, oameni politici le zice, nu știți că prea puțini bărbați ajung să conducă fără să fie mânjiți de putere? Andrea se joacă puțin, trece cam prea aproape de Guðmundur, îl privește țintă, îl salută și îngaimă două vorbe despre vreme. Guðmundur e om serios și aspru, sigur, viața nu-i prea ușoară, mai ales când te trezești din somn e mai grea ca niciodată, Andrea știe asta limpede, de-asta și trece atât de aproape de el, nu înseamnă nimic, cum tot nimic nu înseamnă că se arată așa de veselă, ca și cum în noaptea asta viața ar fi plină de o bucurie nemărginită. Guðmundur o pironeste cu ochi înghețați, aproape revoltați, și Andrea își înghite iute zâmbetul. Lumea asta are o mulțime de taine. Cum se poate ca un om pe cât de aspru, pe atât de posomorât să aibă o față așa de luminoasă și de veselă? Sunt atâtea lucruri din care nu pricep nimic, se gândește Andrea, apoi se hotărăște: după ce vor fi plecat oamenii lui Guðmundur, cam peste vreo două ceasuri, când își va fi terminat și ea treburile, va trece pe la cealaltă baracă – vrea să-i împrumute fetei conferința lui Briet despre emanciparea femeilor, cărțulia pe care i-au dăruit-o pe la începutul iernii Bárður și băiatul, desigur că o asemenea carte nu va fi deloc pe placul lui Guðmundur, iar faptul că e legată împreună cu *Manualul de tâmplărie* scris de Jón Bernharðsson nu-l va face câtuși de puțin fericit. Lui Guðmundur îi place mult tâmplăria. Andrea râde pe înfundate când intră în baracă, începe să fluiera ușurel cântecelul de adineaori al goarnei lui Benedikt, dar în clipa în care trece pragul își amintește de căldura bine mirositoare ce ieșea din trupul lui Bárður și închide ușa – întunericul rămâne afară, iar gândul îi fuge departe.

1. *Paradisul pierdut* de J. Milton a fost tradus în islandeză la începutul sec. al XIX-lea de către pastorul Jón Þorláksson, care s-a îndepărtat oarecum de original, străduindu-se să redea textul în versuri care respectă metrica unui anume tip de poezie islandeză veche (n. tr. fr., Éric Boury). Traducerea românească de față a încercat să

mențină, pe cât posibil, stilul variantei islandeze păstrat de retraducerea franceză. Iată același pasaj în tălmăcirea lui Aurel Covaci (*Paradisul pierdut*, Prefață și tabel cronologic de Petre Solomon. București, Editura Minerva, BPT, 1972, pp. 130-131): „Acuma se lăsa-Nserarea calmă / Și-Amurgul cenușiu, învăluind / În sobra-i mantie-ale Lumii lucruri; / Tăcerea le ținea tovărășie / La ceas când zburătoare și jivine / Ba-n cuiburi, ba-n culcușul lor de ierburi / Se tupilaseră în somnorate“ (n. tr. rom.).

III

Guðmundur nu se uită după ea, dar aude cum închide ușa. Privește încordat marea, marea plină de umbre, și adu-mecă aerul, nu e prea sigur de vreme, oare nu se simte de după culmile munților mirosul vântului de nord-vest, vântul înțepător, ucigaș câteodată? Nu se mișcă din loc, bărcile se îndepărtează, încep să se piardă în albastrul întunecat al nopții, să se destrame printre adâncimile deschise între maluri, printre valurile ce se ridică înalte cât munții, amenințătoare și vechi de când lumea. Barba lui Guðmundur îi acoperă toată jumătatea de jos a feței, nu vom vedea vreodată despodobite chipurile bărbaților, dacă s-ar întâmpla să se radă vreunul, din nebăgare de seamă, am crede că a pățit cine știe ce grozăvie, că i-a fost ciuntită ființa, că n-a rămas din el mai mult de jumătate. Rămâne mult timp nemișcat. Minutele trec încet. E sănătos pentru o ființă umană să stea așa singură, în mijlocul nopții, se unește astfel cu tăcerea, simte că e o parte din ea, chiar dacă nu-i dă pace o frântură de gând – totul se poate preschimba pe dată în dureroasă singurătate. Afară e încă întuneric, o geană de lumină se ivește firavă către răsărit, așa de firavă, că nu-i mai mult de o părere. Și totuși lumina asta, ghicită ori aievea, îi dezvăluie lui Guðmundur ceva ce adineaori nasul și urechea n-au putut desluși în norii de deasupra țărnelui alb, încă împâclit, de dincolo de fiord: vântul de nord-est se va porni în curând, mușcător, dar nu va ajunge la ei înainte de mijlocul zilei. Dacă ar porni în larg de-acum într-un ceas, ar putea să se întoarcă înainte ca marea să aducă vreo nenorocire, înainte ca valurile să se facă ucigașe. Tresare, se scutură, se întoarce iute ca fulgerul și se îndreaptă cu pași mari spre baracă. Se mișcă așa de repede și de neașteptat în liniștea înstăpânită din nou după plecarea bărcilor, că aerul din tabără pare că freamătă și el ca de un cutremur abia simțit, și Andrea ridică ochii, aplecată cum e să spele dușumelele. Guðmundur deschide dintr-odată ușa barăcii și urlă: Scularea! Plecăm! Glasul e tunător și-i trezește pe dată pe toți. Se ridică din pat într-o clipită, unii sunt încă adormiți când picioarele le ating podeaua. Guðrún mai întârzie, numără în minte până la o sută, așa-i de dulce viața sub plapumă, mai dulce decât printre toți bărbații care își foșnesc hainele și casc lung ca să alunge somnul și visele, sunt deja nerăbdători să iasă, să plece pe mare, spre libertate, spre pește.

Oamenii lui Guðmundur se grăbesc. Răstoarnă barca, mai lungă cu aproape un metru decât cea a lui Pétur, și o încarcă iute, atenți să facă semnul crucii după fiecare

gest. Vâslesc împreună de douăzeci de ani, au început când erau tineri cu vânătoarea de rechini, în anii când nici o lege nu îi oprea să pescuiască după voia lor, când ieșeau în larg când aveau chef, de multe ori în cele mai întunecate zile de iarnă, când negura era așa de deasă, că puteai să-ți scrijelești în ea inițialele cu vârful cuțitului, iar literele se topeau apoi în lumina dimineții. Câteodată, departe în larg, așteptau ceasuri întregi în frigul mușcător să vină rechinii, și atunci le trecea prin minte că nu se va mai face niciodată dimineață, că răsăritul va rămâne pentru totdeauna cufundat în neguri. Rechinul e mereu flămând, înghite tot ce prinde, într-o zi oamenii lui Guðmundur au găsit un câine în burta unuia, îl înghițise deunăzi într-un fiord aflat la cincizeci de kilometri, câinele înota pe lângă barca ușoară a stăpânului, vesel și cu limba scoasă, pe urmă a scos dintr-odată un urlet și gata, a dispărut, ei da, e primejdios să știi să înoți.

Andrea spală dușumelele, se gândește la cei șase bărbați din barca ajunsă acum departe în larg, îi vine în minte și cum s-a tras cu Pétur într-o parte, simte cum o cuprinde un fel de melancolie, așa că se ridică și soarbe un pic de cafea, apoi se îndreaptă în vârful picioarelor spre patul celor doi tinerei, suspină ușurel și mângâie fără să vrea cartea cea mare în care se adâncise Bárður. Citește cu glas tare titlul, o deschide și găsește printre pagini scrisoarea pe care Bárður o strecurase ca semn de carte. E pentru Sigríður, trei pagini scrise mărunt. Andrea citește primele rânduri, de o dragoste pătimașă, și i se face un pic rușine, îndeajuns cât să nu mai continue. Închide cartea, se uită în jur și zărește cu coada ochiului pufoaica lui Bárður; un val de frig o fulgeră deodată.

IV

Vâslesc de multă vreme. O geană de lumină s-a ivit. Pescarii au ieșit din noapte, înaintează deja în pâcla firavă a dimineții. Și-au scos glugile. Bărcile celelalte nu se mai zăresc, risipite peste întinderile din Djúp¹, valurile cresc și ei strâng și mai tare vâslele în pumni, se îndreaptă spre apele pe care le știe Pétur, dar în care n-a mai pescuit de mulți ani, însă au încredere în el, știe mai multe despre cod decât ei toți laolaltă, gândește ca un cod, a spus într-o zi Bárður și toți s-au întrebat după aceea dacă asta e o vorbă de bine sau nu, Bárður e un om cam greu de citit, dar fie, Pétur a ales să o ia drept compliment. Se opintesc la rame și se îndepărtează de țarm. Să lași malul în urmă poate să fie dureros, ai impresia că te îndrepti către singurătatea goală. Băiatul se uită spre munții care se micșorează și parcă se scufundă în mare. Cât suntem pe uscat, culmile lor ne privesc amenințătoare, atrag furtuni,ucid oameni când își prăvălesc spre ei stâncile, culcă la pământ sate întregi cu avalanșe ori cu valuri de noroi, dar tot ele ne apără și ne adăpostesc la sânul lor, își întind brațele să primească bărcile care se strecoară prin fiord, numai în larg vâsleșii nu-s apărați de nimic, doar de rugăciuni și de capul lor de pe umeri. Încep să obosească, în afară de Einar, plin de viață și cu ochi scăpărători. Bárður răsufală întretăiat lângă băiat. Noi doi nu suntem făcuți să fim pescari, i-a mărturisit ieri, la Brutăria nemțească, la o ceașcă de cafea și cu o bucată de cozonac în față.

Într-un anume fel, cafeaua de la Brutăria nemțească e cum nu se află mai curată, fără vreo urmă de zaț. Te obișnuiești repede cu așa o bunătate, i-a zis băiatul lui Bárður, și exact atunci brutarul și nevastă-sa au început să se certe pe nemțește în odaia din spatele prăvăliei. Într-o clipită au ajuns să urle unul la altul, apoi, tot din senin, în brutărie se așternu o tăcere deplină, care domni până când se auziră râsete înfundate și plescăit de pupături. Cele două vânzătoare își văzură mai departe de treburi, prefăcându-se că nu aud nimic, Bárður s-a uitat zâmbind la băiat, viața era o plăcere. Sărbătoreau amândoi în brutăria aceea zilele ce aveau să vină, Bárður aranjase să lucreze împreună la vară în prăvălia lui Leó, tatăl lui îl cunoștea pe proprietar, un anume Jón, unul care nu stă niciodată locului, tropăie mărunțel când vorbești cu el, tropăie și când vorbește el cu tine și-și linge mereu buzele cu vârful limbii. Jón n-ar fi nimic fără nevastă-sa, Tove, îi explicase Bárður, Tove e daneză, i se zice Fregata, ai să pricepi singur de ce dacă ai s-o vezi mergând pe uliță, zici că-i o

corabie victorioasă. Lumea e mult mai lesned de înțeleș când o ai pe ea alături, femeia asta știe ce înseamnă un bărbat curajos, e de ajuns să îți faci treaba cum trebuie și toate merg bine. Munca la prăvălie nu-i deloc grea, mulți o jinduiesc, nici vorbă să fii seara ostenit, nici hainele nu ți le murdărești, abia dacă e nevoie să te speli pe mâini!

Marea se întinde cât vezi cu ochii, ba încă și mai încolo, băiatul n-a vâslit niciodată atât de departe.

De fapt, au mers mai mult decât era nevoie.

Nu-i desparte de înec decât o bucată nu prea groasă de lemn, băiatul n-are să se învețe niciodată cu asta, ba și vântul suflă mai tare pe aici. Valurile se îngroașă, apa mării parcă se face mai grea. Vremea nu s-a înăsprit însă, așa că vâslesc mereu. Se încordează, cu mușchii numai noduri, ai răbdare, codule, acuma venim. Se uită îndelung la spatele lui Pétur, el și nepoata Guðrún nu seamănă deloc, ești nebun sau ce, cum să așezi o noapte de vară lângă o furtună de zăpadă turbată? Păcat că e așa de greu să schimbi o vorbă cu ea, aproape imposibil, de fiecare dată când se uită la tine îți înghiți limba și curajul și tot, oricum, dacă ai încerca ceva mai mult decât să te uiți vrăjit la ea, Guðmundur n-ar sta pe gânduri să te facă bucăți și să te arunce la pești în loc de momeală. E încă întuneric, pământul tot cufundat în umbră se află, dar zorile se vor ivi curând. Pescarii zăresc și câteva stele printre norii de toate soiurile și culorile, albaștri, negricioși sau alb-cenușii: cerul e schimbător ca sufletul. Barður găfâie și mormăie ceva nedeslușit și întretăiat... s-acopere manta-i... liniștea să se lase. Inimile li se zbat în coșul pieptului. Inima e mușchiul care pompează sânge, în ea locuiesc suferința, singurătatea și bucuria, inima e singurul mușchi în stare să ne alunge somnul. În ea locuiește și îndoiala: ne-om întoarce oare teferi, o mușca peștele azi, poate mă iubește și ea, are să străbată el toată calea ca să-mi spună vorbele acelea, singurele de preț; îndoiala se întinde și spre Dumnezeu, spre rostul vieții și, la fel de bine, spre cel al morții. Oamenii trag la vâsle și inimile lor pompează sângele, risipindu-le în trup îndoiala că peștele are să muște și viața are să capete vreodată vreun rost, numai asupra lui Dumnezeu nu te îndoiești acum, nu, altfel cine s-ar mai urca în coaja asta de nucă, în sicriul ăsta descoperit plutind aiurea pe mare, e ea albastră la suprafață, dar e neagră ca tăciunele în adânc. În mințile lor domnește întreg Dumnezeu. El și Pétur sunt probabil singurele ființe pe care le respectă Einar pe lumea asta, câteodată și pe Isus, e adevărat, dar nu așa de mult, un om care întoarce și celălalt obraz n-ar face mulți purici pe-aici, prin munți. Árni vâslește și sunt momente în care făptura lui e numai sfortare, clipe lungi trec astfel, fără nimic în minte, apoi Sesselja îi adie prin gând, apoi copiii, are trei copii care trăiesc și unul i-a murit, Árni vâslește și se gândește la case, la turme, la consiliul municipal, peste trei ani ar vrea să se aleagă consilier, e important să ai un țel în viață, altfel nu te alegi cu nimic și putrezești de-a-n picioarele. Cele douăsprezece brațe antrenate trag cu toată puterea,

dar barca pare că abia se mișcă, valurile i se încolăcesc în jur deși sunt încă liniștite, crestele lor ating linia orizontului, se ridică la fel ca în timpul fluxului, când barca nu mai e decât o scândură pe care oamenii stau și își încredințează sufletele lui Dumnezeu. Bárður și băiatul se simt chiar mai șovăitori decât ceilalți. Ei doi sunt mai tineri și au citit mai mult decât le era de trebuință, inimile lor împrăștie mai multă îndoială decât ale tovarășilor, nu doar asupra lui Dumnezeu, băiatul are îndoieli și în ceea ce privește viața, a lui mai exact, care îi e menirea și ce rol are el în propria existență. Se gândește și la Guðrún, lucru ce nu are darul să-i risipească vreo îndoială. Guðrún are ochi limpezi, așa de limpezi, că niciodată nu se face cu totul întuneric în jurul ei, își șoptește în gând băiatul între un tras la vâsle și următorul. Îi place cum sună vorbele astea, le mai spune o dată, le incrustează în amintire ca să i le spună mai târziu lui Bárður, când se vor fi întors pe uscat și nu vor mai fi așa de înghesuiți unul într-altul cum se află acum. Băiatul se uită țintă la spatele lui Pétur, aude în spate respirația grea a lui Gvendur, uriașul cel blând. Ochi așa de limpezi, că niciodată nu se face cu totul întuneric în jurul ei, mai zice o dată în gând, apoi un vers din *Paradisul pierdut*, pe care i l-a citit Bárður în ajun, apare de nicăieri și i se alătură acolo, în barcă: doar tu îmi ești plăcere-n lume – apoi gândurile îi zboară toate spre pieptul fetei. Degeaba încearcă acum să se gândească la noaptea de afară, la îndoielile lui cele multe, în zadar, mintea i se umple de vorbe și de imagini, mădularul i se întărește ca o vargă de oțel. La început e plăcut, desigur, dar dintr-odată nu mai e și băiatul simte că moare de rușine. N-are să se mai uite niciodată la Guðrún, gata, a pierdut-o pe veci, ar trebui să mă arunc în clipa asta în apă, doar tu îmi ești plăcere-n lume, răsuflă Bárður lângă el, ca și cum l-ar pedepsi. Recită din cartea pe care i-a împrumutat-o căpitanul cel orb. Se opriseră la cafeneaua lui Geirþrúður înainte de a pleca din Sat; trecem și pe la Geirþrúður, zisese Bárður înainte să-și termine cafeaua de la brutărie, plescăitul săruturilor nu se mai auzea, brutarul începuse să îngâne în nemțește un cântecel care te amețea de cap, cu un firicel de voce ascuțită și tremurată.

Trecea destulă lume pe străduțele din Sat și casele de pe marginea lor se ridicau spre cer.

Băiatul se simțise și mai neînsemnat în fața mulțimii care se mișca încolo și încioace, în fața caselor înalte, în fața numelui de Geirþrúður. Se opriseră mai întâi la prăvălia lui Tryggvi, apoi la Magnús cizmarul, unde, ascultând în sfârșit de picioarele lui în mare suferință, Bárður își comandase o pereche de cizme până la genunchi, bune de purtat primăvara și vara, cât avea să stea în Sat. N-are de ce să-ți fie frică de Geirþrúður, îl liniștise Bárður pe când se apropiau de cafenea, doar n-o să te mănânce, în cel mai rău caz o să-ți ronțăie o mână. Și Bárður avusese dreptate, Geirþrúður nu-l mâncase pe băiat, poate mai ales datorită faptului că nu dăduseră nici o clipă cu ochii de ea în jumătatea de ceas cât stătuseră înăuntru. Timpul trecuse greu, se simțea

stingher de față cu Helga, mâna dreaptă a lui Geirþrúður, care îl iscodea cu privirea ei cenușie, și intimidat cu totul de căpitan, de vocea lui răgușită, de vorbele-i tăioase și de ochii lui stinși, deasupra cărora se înălța fruntea largă și plină de riduri, îndărătul căreia fără îndoială că se înghesuiau mii și mii de gânduri grozave, așa trebuie să fie, omul ăsta are cel puțin patru sute de cărți, îi spusese Bárður. Bárður se simțea ca la el acasă, se distra de minune, arătase spre băiat, el e prietenul meu, e prea deștept ca să prindă pește, și vorba *prieten* răsunase cu atâta căldură, încât băiatul se simțise un pic, doar un pic, mai bine. Nici nu-i mai păsa de râsetele batjocoritoare ale celor trei pescari așezați la o masă, cu berea în față – îi știa, doar făcea de trei ierni ieșiri în larg. Jens, poștașul, era și el acolo. Mândru și beat mort. Tocmai se întorsese din călătoria lunară la Reykjavík, o expediție în toată regula, care dura între șase și opt zile. Bárður și băiatul văzuseră la intrarea în cafenea sacii și coletele poștale. Sigur că Jens ar fi trebuit să ducă scrisorile direct la doctorul Sigurður, unde se triau și apoi se împărțeau poștașilor care le duceau mai departe, în tabere și în fiordurile din împrejurimi, dar lui Jens nu-i pasă câtuși de puțin de reguli, în plus s-a certat cu doctorul, e mult mai bine să stai la cafeneaua lui Geirþrúður și să bei bere până dai pe-afară înainte să vină socoteala, cât despre Sigurður, n-are decât să vină singur să-și ia scrisorile. Jens s-a uitat pieziș spre Bárður și spre băiat, dar asta a fost tot, nu le-a mai dat atenție, era prins de o conversație cu Skúli, redactorul-șef de la *Þjóðviljinn*, *Voința populară*. Băiatul îl văzuse mai demult pe acest Skúli, dar de departe, se uitase un timp la el, era un bărbat înalt și bine făcut. Cât de minunat trebuie să fie să ai meseria asta, să scrii la ziar, de mii de ori mai bine decât să trăiești din pescuit. Skúli avea niște foi în față și scria ce îi zicea poștașul. Numărul viitor va fi carevasăzică plin de vești proaspete, fiindcă Jens se întorsese călare, apoi pe jos de la Reykjavík, sosise încărcat cu vești din capitală și din străinătate, ca să nu mai vorbim de cele culese pe drum înapoi. Jens are obiceiul să se oprească pe la ferme și oamenii abia așteaptă să-și deșerte sacul în fața lui, aude povești cu fantome, zvonuri, presupuneri despre distanța dintre steaua de aici și cea de dincolo, despre distanța dintre viață și moarte, suntem ce spunem în vorbe, dar suntem și ceea ce trecem sub tăcere. Kolbeinn, căpitanul cel orb, nu suflă un cuvânt despre o mulțime de lucruri și, din fericire, nu e interesat să afle nimic despre băiat, se mulțumește să vorbească doar cu Bárður, ia cartea asta despre căpitanul Juul pentru Andrea, i-o recomandase, iar cealaltă e pentru tine. Kolbeinn pune mâna pe volumul gros din fața lui, *Paradisul pierdut*, tipărit în 1828, vezi câtă încredere am în tine, îi mai zisese lui Bárður cu o voce aproape aspră, oprindu-se un pic, ca și cum vorba *vezi* l-ar fi pus pe gânduri, apoi a continuat să-i povestească despre carte, are să-ți schimbe viața, are să ți-o facă mai bună.

Doar tu îmi ești plăcere-n lume.

Milton era orb, la fel cum e căpitanul, era un poet englez care își pierduse vederea

pe la mijlocul vieții. Compunea versuri fără să mai poată desluși lumina și fiica lui le trecea pe hârtie. Mâinilor ei trebuie să le fim, iată, recunoscători, dar să sperăm, totuși, că bietele de ele au avut norocul să îmbrățișeze și altceva, mai moale și mai cald decât lemnul mort al condeiului. Vorbele au, unele, darul să schimbe lumea și puterea să ne mângâie și să ne șteargă lacrimile. Unele vorbe sunt gloanțe, altele sunt sunete de vioară. Unele ajung să topească ghețurile care ne înconjoară inima, pe altele le trimitem să ne salveze, grăbite, ca pe cohorte de călăreți, când zilele sunt potrivnice și nu mai știm dacă mai trăim sau am murit deja. Totuși, vorbele, ele singure, nu sunt de ajuns și ne rătăcim pe întinderile uscăcioase ale vieții dacă n-avem nimic altceva de care să ne agățăm în afară de lemnul mort al unui condei. Să vie, dară, seara, s-acopere cu manta-i umbroasă orice lucru. Versuri ivite din bezna care nu s-a mai ridicat niciodată din fața ochilor, însemnate de o mână de femeie și traduse în islandeză de un pastor care vedea bine, dar care era atât de sărac, încât se trezea deseori că nu mai are hârtie să scrie și atunci se mulțumea să scrijelească pe cerul de deasupra văii Hörgá.

Uite! se aude glasul puternic al lui Pétur.

Uite!

E prima vorbă care răsună în barcă după aproape patru ore.

Și toți se opresc pe dată din vâslit.

Oamenii răsufală la fel de tare ca oceanul.

Munții au rămas aproape de tot în urmă, se mai deslușesc în depărtare două creste, după ele se orientează Pétur, barca plutește deasupra mării, cuțar cu pești, într-un loc în care adâncimea nu-i așa de însemnată și marea de dedesubt nu-i primejdios de întunecată.

Uite! Árni și Pétur și-au urcat deja vâslele în barcă.

O vorbă care abia sună ca o vorbă și care în general nu slujește la mare lucru, nimeni nu zice uite! când visează să câștige sau să dea o sărutare sau când vrea o mângâiere, nimeni nu suspină uite! când simte plăcerea și nimeni nu spune uite! când se trezește părăsit și inima i se preschimbă în piatră. Dar Pétur n-are nevoie să spună mai mult. În mijlocul mării, nu de vorbe au nevoie ei, oamenii. Codul nu dă doi bani pe vorbe, chiar dacă te-ar auzi pronunțând adjective precum sublim. Codului nu-i pasă de nici o vorbă, el doar înoată în ocean, aproape neschimbat de o sută douăzeci de milioane de ani. Ne învață oare asta ceva despre limbaj? Ei bine, poate că n-avem nevoie de cuvinte ca să supraviețuim, dar avem clar nevoie de ele ca să trăim.

Pétur zice uite! și aruncă peste bord flotorul. Cu Árni alături, se apucă apoi să desfășoare prima undiță.

Ceilalți patru bărbați vâslesc mereu, doar așa se desface undița, sfoară lungă de in

pe care stau înșiruite nenumărate cârlige în care au înfipt de cu seară bucățele de pește care să slujească de momeală, sunt șase undițe cu totul, pentru fiecare câte una, prima aruncată e a lui Pétur. El și Árni rostesc câte o binecuvântare înainte de a le pune în apă, ca nu cumva vreun balaur să urce din adâncuri, dar stai, ce-ar putea de fapt să se întâmple? Adâncurile n-au nimic necurat în ele, acolo nu domnesc decât viața și moartea; dacă stai să te gândești, undițele astea ar trebui binecuvântate nu o dată, ci de o mie de ori dacă le-ai arunca în adâncurile sufletului de om. Vântul se întetește pe nesimțite, se răsucește spre nord-est. Aerul se face din ce în ce mai rece. După atâta efortare li se face mereu cald, cei care trag încă la vâsle sunt înfierbântați, ceilalți doi încep să simtă frigul, dar nu lasă să se vadă nimic, vor să pară puternici, sau poate puterea n-are nimic de-a face cu asta, poate doar le e frică să nu se uite ceilalți ciudat. Ce caraghioși sunt câteodată oamenii. Undițele se afundă unele după altele în marea vânăta de frig, rămân să plutească, suspendate în mijlocul liniștii din adâncul întunecat, așteptând să vină peștele și să muște momeala, ce bine de-ar fi cod.

În scobitura bărcii, cei șase așteaptă să vină peștele care înoată în mările astea de o sută douăzeci de milioane de ani. Specii noi de animale au apărut și s-au și stins între timp, numai codul a continuat să înoate nestingherit, omul e o întâmplare neglijabilă în viața peștelui. Codul înoată tot timpul cu gura larg deschisă, e așa de lacom, că întrece toate celelalte specii, cu excepția omului, firește, înghite tot ce întâlnește și nu-i niciodată sătul, băiatul a numărat într-o zi o sută cincizeci de capelini mărișori în burta unui cod nu prea mare, de altfel a primit o chelfăneală zdravănă că și-a pierdut vremea cu o asemenea prostie. Codul e de culoare galbenă și-i place să înoate, e mereu în căutare de ceva de mâncare, n-are prea multe lucruri interesante de făcut, iar o undiță care-și leagănă momeala în cârlige e mare lucru, e un eveniment. Ce-i aia? se întreabă unii pe alții peștii, în sfârșit, ceva interesant, răspunde un cod și-apoi mușcă fără frică, alții se înghesuie imediat să facă la fel, nu șade bine să te ții deoparte, nu-i rău să stai așa agățat, zice unul cu gura un pic strâmbă, ceilalți aprobă, desigur. Ceasurile trec unele după altele, apoi totul începe să se clatine, ceva îi trage, e o putere care-i poartă în sus, și mai sus, cât de sus se poate, până la cerul care iată că se deschide, dincolo de care e o altă lume, plină de niște pești foarte ciudați.

*

Au întins toate undițele; de-acum nu le rămâne decât să aștepte. Lunga așteptare pentru ca peștele să muște. Două ore pe care le petrec plutind pe aproape nimic. Două ore în fundul unui sicriu deschis, deasupra Mării Înghețate. S-a lăsat gerul, vântul suflă cu putere. Doar Einar și Gvendur mai au treabă. N-o să dea drumul vâslelor din

mână, n-au să-și tragă sufletul până n-au să pună piciorul pe uscat, până când nu vor lăsa în urmă marea deschisă și liberă, numai dacă n-or să prindă un vânt bun care să le umfle pânzele, atunci au să se odihnească și ei, când barca de șase cu Pétur la cârmă are să țâșnească înainte ca o corabie fermecată. A, așa da, aia are să fie o clipă de ținut minte, aproape frumoasă, sicriul ăsta blestemat are să se prefacă în corabie fermecată înaintând călare pe valuri, oamenii au să stea toropiți și au să-și legene mintea cu visuri.

Gvendur și Einar vâslesc în dreptul flotorului. Negura nopții se destramă pe nesimțite și zorile se ivesc încet, e încă pe jumătate întuneric deasupra lor, o stea singuratică sclipește într-un petic de cer senin, acoperit puțin câte puțin de nori greoi, veniți de departe. Pétur se apleacă să ia bidonul de zer, bea din el o înghițitură zdravănă, apoi i-l întinde lui Áрни, beau toți, unul câte unul, își umplu gurile de băutura care-i înviorează. Aerul se face din ce în ce mai rece. Îi așteaptă două ceasuri grele, și ce dacă. Au mai așteptat și altă dată să tragă undițele pe un ger încă mai afurisit decât ăsta, cu vântul suflând încă mai aprig, așa de aprig, că au fost nevoiți să tragă câte patru la vâsle ca să nu fie duși de curent cine știe unde. Au așteptat odată într-o așa beznă, încât Pétur a trebuit să stea cu mâinile încleștate pe frânghia flotorului ca să nu-l scape din barcă și să-l piardă, cu sufletul ghem de spaimă la gândul că de capătul celălalt al frânghiei se ține diavolul în persoană. Dar nici nu i-a trecut prin cap să i-l lase, nu, cel mai rău lucru din lume ăsta e, știe oricine, să-ți lași undițele de izbeliște, să le pierzi, să trebuiască să le lași în urmă ca să te întorci tu pe uscat, speriat și în graba mare, înainte să te ia în primire furtuna, valurile să ți se umfle deasupra capului și să ți se spargă în creștet, la fel de grele ca moartea. Dar lumea are o mulțime de chipuri, trece prin zile de furtună și prin zile de liniște, de pildă marea era de o sublimă neclintire acum două săptămâni, când au ieșit ultima oară. Lumea moțăia, oceanul era o oglindă care se legăna, o dată și încă o dată. Deslușeau fiecare crevasă și fiecare adâncitură de pe coastele munților ce se ridicau la zeci de kilometri de barcă, iar cerul li se așternea deasupra capetelor, boltit și ocrotitor ca o catapeteasmă. Cei șase tăceau, smeriți și recunoscători că sunt în viață. Dar fiindcă nu stă în firea omului să stea prea mult smerit și recunoscător, unii s-au trezit să se gândească la tutun și au terminat cu veșnicia. Bárður și băiatul se lăsaseră un pic pe spate, cu ochii la cerul înstelat care ne dă putere, dar ne și face să ne simțim robi, și care ne vorbește câteodată. Și vorbele pe care ni le spune ne mângâie încetișor rănile vechi.

Rândul ăsta, așteptarea nu le e luminată de nici o stea. De-acuma gata, au dispărut toate în dosul norilor care se îndesesc deasupra capetelor lor, vremea se strică. Mai e puțin și se luminează, vântul suflă din ce în ce mai tare și mai rece, născut din gheața care umple lumea dincolo de orizont, să nu cumva să vâslim într-acolo, frigul e iadul.

Își trag pe ei pufoaicele, fiindcă degeaba au puloverele cu ochiuri strânse, suflarea înghețată îi pătrunde până la os, mai sunt și learcă de sudoare. Fiecare își pune pufoaica, cu excepția lui Bárður, mâna îi bâjbâie în gol, rămâne înțepenită, spânzurată în aer, iar pescarul înjură cu voce tare. Ce-i? întrebă băiatul. Pufoaica, mi-am uitat nenorocita de pufoaică, și mai înjură o dată, se înjură pe el, bine că s-a chinuit să țină minte versurile din *Paradisul pierdut*, bine că atâta s-a încordat, că nu și-a luat pufoaica. Andrea trebuie că și-a dat seama până acum, are să se îngrijoreze că tremură de frig în barcă, pradă vântului polar. Uite ce poți să pățești din cauza poeziei. Ce idiot, zice Einar, rânjind. Pétur nu spune nimic, parcă nici nu se uită la Bárður, care amestecă laolaltă toate înjurăturile pe care le-a învățat de la viață, și nu sunt puține. Înjurătura e ca o bucățică de cărbune, poate să te încălzească la o adică, dar vorbele nu-ți dau un adăpost prea grozav în fața vântului care vine de la pol și care te pătrunde până-n suflet și îți rămâne în carne, în clipele alea o haină ceva mai groasă și prin care să nu treacă apa face de o mie de ori mai mult decât toate cărțile de poezii de pe lume. Băiatul și Bárður se așază călare pe banca din barcă și își lovesc unul altuia palmele, mai încet la început, apoi din ce în ce mai repede, cât pot de repede, nu se opresc până când Bárður nu s-a încălzit îndeajuns, băiatul, dinspre partea lui, gâfâie și e lac de sudoare. Căldura nu-l ține mult pe Bárður, încearcă să se lovească peste tot corpul, am să mă îmbolnăvesc, se gândește întărâtat, nu mai ies data viitoare în larg și-atunci nu mai iau pe datorie de la prăvălie, îmi pierd partea din cât am prins, la dracu', zice, ce ghinion să-ți pierzi partea. Peștele nu e numai un animal cu sânge rece care trăiește în apă și respiră prin urechi, nu, e mult mai mult de-atât. Cea mai mare parte din satele Islandei s-au ridicat pe grămezi de oase de cod, ele sunt stâlpii pe care se înalță visele. Pétur visează să fie bogat, trage nădejde să își dărâme ferma cea veche și să-și construiască o casă de lemn cu ferestre, ce s-ar mai bucura Andrea, și asta n-ar fi rău deloc, după cum se văd lucrurile s-ar zice că nu se înțeleg prea grozav. Pétur nu știe totuși de unde li se trage, e încurcat cu totul, în orice caz, el nu s-a schimbat, muncește tot de dimineață până seara, fără să pregete ori să se cruțe, atunci de ce câteodată are impresia că e gata-gata s-o piardă, oare are să-l trădeze viața chiar așa? Cu toate astea, nu poate să pună degetul pe ceva clar, e doar o bănuială care nu se sprijină pe nimic, în afară de un fel de senzație că s-a schimbat ceva în jur, ceva care e împotriva lui, ceva care ridică între ei un zid și îl împinge pe unul într-o parte, pe altul în alta. Sunt zile în care bănuiala îl îmbolnăvește de-a dreptul, melancolia îl atinge cu vârfurile degetelor și îi soarbe toată puterea din brațe, îi face capul greu, dar bine, asta se întâmplă rar când iese în larg, aici e fericit, aici e de neînvinș, și unde pui că lângă el e Árni, cel mai bun pescar pe care l-a angajat vreodată Pétur. Și Árni visează la o căsuță de lemn, visează să-și curețe ogorul, să smulgă buruienile și să netezească movilițele, apoi să cumpere mătasea aia roșie de la prăvălia lui Tryggvi și niște jucării

pentru copii. În mare primejdie se află acela care nu visează la nimic. Gvendur visează la niște cizme americane și deseori se uită lung la cele din picioarele lui Árni. Einar plănuiește să-și cumpere o haină și o pălărie în carouri imediat ce se termină sezonul de pescuit, iar băiatul visează la cărți, uneori și la Guðrún, poate ajung să-și cumpere și ei o bucată de pământ, nu, să-l ia dracu', n-are nici un chef să se facă țăran, nici măcar cu Guðrún alături, desigur că lângă ea viața ar fi dulce și luminoasă, ar trăi ca-n poveștile cu zâne, dar nu, să n-audă, pentru început are să vândă la prăvălia lui Leó, așa are să poată citi în voie serile, va fi doar pentru început, pe urmă se vor ivi și alte ocazii.

Vântul e și mai tăios.

Bárður se lovește peste tot corpul. Se blestemă cu voce tare, se blestemă și în gând. Visul lui e să nu mai fie legat de taică-său, să plece, să trăiască liber cu Sigríður, să o audă râzând și să-i asculte spusele, care nu de puține ori au darul să schimbe vieți, visează să învețe, visează la Copenhaga, unde sunt turnuri și străzi nenumărate pe care te pierzi negreșit, visează să înfăptuiască lucruri mărețe pentru că altfel de ce dracu' mai trăim? Uite, asta e o întrebare la care merită să te gândești. Dar uite încă una, și mai urgentă: cum să faci să te aperi de frig? Pétur îi dă niște tutun și el primește bucuros, chiar dacă de obicei nu mestecă, se strâmbă fiindcă e amar la gust, tutunul îl mai încălzește un pic, dar nu pentru prea multă vreme. Bárður și băiatul își încep iarăși jocul cu mâinile, își lovesc palmele din ce în ce mai repede și mai tare, vântul și frigul sunt din ce în ce mai ascuțite, norii se strâng din ce în ce mai negri. Pământul nu se mai vede, iar linia orizontului se umple de trâmbe de ninsoare, vor ajunge la ei în cel mult o oră, dacă timpul nu se oprește în loc, oricum abia se târăște, cu o încetineală cumplită. Árni și Pétur tremură, le e frig chiar cu pufoaicele pe ei. Pétur începe să îngâne un cântecel dezlânat ca să-și dezmoștească gâtul și când e gata, când își simte vocea pregătită, cântă din toate puterile, iar ceilalți îl ascultă cu luare-aminte. E vorba mai întâi despre o călătorie călare, apoi despre ieșiri în larg, despre oameni ai mării, viteji și plini de curaj. Dar vitejia și curajul nu înseamnă prea mult în fața frigului, așa că Pétur schimbă foaia, începe să cânte niște lucruri un pic nelămurite, care devin iute de-a dreptul nerușinate. Pétur știe o mulțime de cântecele de felul ăsta, zeci, poate sute. A înaintat puțin ca să se așeze în partea din față a bărcii și s-a înfășurat mai bine în hainele lui din piele. Are mânuși uriașe, cu un deget, tricotate din lână groasă, iar căciula îi coboară de sub glugă până la sprâncene, abia i se văd ochii, nasul și gura, o bucată de obraz, restul e acoperit de barbă, nu i se poate citi mai nimic pe față; de-asta, poate, pare de neatins, cum stă în capătul bărcii, legănându-se înainte și înapoi și mestecând tutun. Varsă strofele unele după celelalte. De parcă și-ar fi propus, ca prin farmec, să risipească tot frigul polar. Strofele se fac din ce în ce mai crude, mai sângeroase, iar Pétur însuși se transformă. Nu mai e starostele

mohorât și aspru, animalul de muncă, în străfundurile lui se deșteaptă ceva ascuns acolo din negura vremii, iar ceea ce îi iese din gură nu mai seamănă a strofe poetice, poezia e bună numai pentru nevolnici și pentru dascălii de școală, ce se aude acum e mai puternic decât orice, sunt vorbe dintr-o limbă cu rădăcini în cel mai adânc și mai întunecat strat al subconștientului, unde s-au strâns toate asprimile și toate spaimile vieții pândite mereu de moarte. Pétur se înflăcărează din ce în ce, se leagănă cât poate pe banca din față, își lovește coapsele cu palma din când în când, adică în clipa în care rimele se încarcă de o greutate pe care un trup de om n-o poate duce, fiindcă trupul unui om e fragil, nu poți să prăvălești peste el stânci uriașe, nu rezistă la avalanșe și la frigul mușcător, nu face față singurătății și nici greutății rimelor încărcate de blesteme străvechi și de vorbe de rușine, de-asta se lovește Pétur peste coapse, ca să poată rosti vorbele rușinoase, ceilalți cinci din barcă tresar, parcă fulgerați de forța sălbatică ce se revarsă din locul în care stă starostele lor. Ochii lui Einar sclipesc de o bucurie întunecată, Gvendur râsuflă cu gura deschisă, Árni nu-l slăbește pe Pétur din ochi. Cu pleoapele întredeschise, Bárður nu aude cuvintele, dar gustă răsunetul vocii, de unde dracu' are nenorocitul ăsta de om, își zice în gând, atâta tărie! Băiatul e nelămurit, să-l disprețuiască ori să-l admire pe Pétur, se uită la el, om la cincizeci de ani trecuți și varsă din el vorbele alea spurcate, nu-i decât un moș desfrânat și cântecul ăla te face să-ți plesnească obrazul. Dar nu trece o clipă și Pétur se schimbă iar într-o putere de demult, sunetul în cadență îl vrăjește pe băiat. Ce blestemăție, își spune, blestemat fie Pétur, cum stă el în mijlocul a cinci oameni în coaja asta de nucă așezată pe Marea Înghețată, cu frigul domnind peste tot în jur, se gândește dacă să se uite la el cu prețuire sau cu dezgust. Pétur și-a dat jos gluga, e lac de sudoare, și-a pus alături una dintre mânuși, are o mână uriașă cu care parcă stoarce unele vorbe, se uită țintă drept înainte, se chinuie să și-o alunge pe Andrea din minte, mai stai puțin, îi zice câteodată femeia când sunt amândoi în colț, pe grămada de pește uscat, crește grămada din ce în ce, în scurtă vreme va fi așa de înaltă, că Pétur n-are să mai poată sta în picioare în timpul chestiei, ușurel, îi zice ea, așa e bine, hai, femeia își desface un pic mai mult coapsele, ca să se bucure de el, să-l simtă mai bine, dar și ca să n-o doară, numai că fierbințeala șoaptei și pulpele desfăcute sunt prea mult pentru Pétur, în vintrele lui explodează dintr-odată tot; se încordează, scuturat de un tremur și scrâșnind din dinți, iar Andrea se uită fără să vrea în lături, ca și cum ar vrea să-și ascundă dezamăgirea ori, și mai bine, tristețea care i se naște pe față, apoi coboară liniștea și Andrea nu se mai uită deloc la bărbatul ei. Și acum, în mijlocul cântecului care-i face atâta plăcere, amintirea clipei de atunci se strecoară în mintea lui Pétur. Puterea, vraja, dorința trupului se sfărâmă deodată toate, topite, se desprind și dispar în clipa în care spaima că are s-o piardă pune stăpânire pe el, năpădindu-i toate celulele. Chiar să o piardă, și cum, nu s-a gândit încă până la capăt, dar de fapt ce are el al lui, ce înseamnă viață?

Firește, uite, barca asta, pământul de la țarm, casele și animalele, și pe urmă pe Andrea. De treizeci de ani stă cu ea. Nu știe să trăiască altfel. Dacă ea dispăre, el n-are să mai știe pe ce lume se află, își dă seama de asta acum, brusc și pe neașteptate, i se arată foarte limpede, iar strofa cântecului îi moare pe buze; ai zice că Pétur s-a prăbușit în el însuși.

Einar înjură cu glas scăzut. Știa cântecul care se întrerupsese, aștepta cu nerăbdare strofele următoare. Liniștea neașteptată îl adusesse cu picioarele pe pământ, unde e frig de moarte, e vânt, sunt valuri uriașe și trâmbe de zăpadă, căci furtuna se apropie. Bárður își freacă furios brațele, băiatul se întoarce ca să ajungă să-i fricționeze prietenului său și pieptul, și spatele deodată, Einar și Gvendur trag la rame, Árni se ferește să se uite la Pétur, iar Pétur, spre deosebire de toate dățile de până acum, pare că stă și așteaptă, pe bancă, să vină cineva și să-l arunce peste bord ca pe un obiect de care nu mai ai trebuință. Barca se ridică și coboară cu mișcări legănate. Răul de mare, care nu l-a necăjit pe băiat decât puțin, când au plecat – încă un motiv să te bucuri că s-a inventat rachiul chinezesc – dă semne că se întoarce, deocamdată slab, doar o adiere de greață de care ar trebui să scape când se vor ridica să tragă undițele din adânc, măcar să înceapă odată, măcar să-i lase vremea să muncească, să nu-i abandoneze aici pe Marea Înghețată. Pétur se scutură, se scutură ca un animal, își alungă amorțeala din picioare, alungă lipsa de curaj, alungă teama, apoi spune: vâslim spre flotor.

Árni, Bárður și băiatul se pregătesc, îndreptându-și spatele, iar Einar și Gvendur întorc barca și vâslesc cu putere spre flotor, fiindcă acum e vorba să scoată peștele, să tragă din adâncuri ce ne ține pe toți în viață, ce întărește familiile și hrănește visele. Bárður fixează mulineta pe băț, treaba lui e să ridice undița, e o sarcină la care trebuie să ai și putere, și răbdare, iar Bárður le are pe amândouă. Aplecat puțin peste bord, Pétur se uită atent în mare, așteptând cu cangea în mâna dreaptă, prima e scoasă undița lui, a patronului. Toată lumea tremură de nerăbdare. Bárður trage, undița se cutremură în adâncuri, apoi codul se îmbulzește la suprafață, dar nu e primit cu flori. Pétur îl sfâșie cu cangea și îl aruncă în barcă, în clipa următoare Árni îl taie dintr-o singură mișcare și niciodată de-acum peștele ăsta nu va mai înota cu gura căscată în adâncul albastru și întunecat, înghițind tot ce e mai mic decât el, de-acum clipele acelea fericite rămân pentru totdeauna în urmă și-n locul lor vine moartea, moartea care-l duce nu se știe unde, e cu puțință oare ca dincolo de vreme să se întindă un ocean al veșniciei, unde înoată pești despicați pe burtă, unii dintre ei din specii demult dispărute de pe pământ? Peștele e un animal cu sânge rece, poate că nu-i pasă prea mult de viață și de moarte, își zice băiatul, care strânge undița pe măsură ce o ridică Bárður, e grea de atâta pradă și trebuie să o strângă cu grijă, să nu se încurce, apoi să scoată cârligele în care a mai rămas momeală, treaba asta nu-i deloc ușoară, trebuie să

te grăbești cât poți, și câteodată e nevoie să o sfâșii cu dinții, o tragi din cârlig și apoi scuipi bucata de pește sărată și aproape înghețată. A mers bine treaba. Bárður a început să ridice undița lui Árni, Pétur zâmbeste cu cangea în mână, clipa e o minune. Einar și Gvendur trag la vâsle și zâmbesc și ei, Gvendur parcă e un dulău uriaș și blând, s-a făcut deja dimineață. Dar îndată ce Bárður a sfârșit și cu a patra undiță, a băiatului, cerul se întunecă iar, parcă s-ar face din nou noapte, mă scuzați, m-am întors, am uitat ceva. Numai că nu noaptea s-a întors că și-a uitat căciula, Pétur ridică privirea și se uită atent în jur: lumea a dispărut, unde se iveau zorile se rostogolește un nor negru, de nepătruns.

Se pregătește furtuna, are să-i ajungă dintr-o clipă în alta.

Árni, zice Pétur, altceva nimic, fiindcă Árni vede bine unde se uită starostele, așa că lasă cuțitul jos și se duce să-l ajute pe Bárður la trasul undițelor, marea se zbuciumă, ajunsă la capătul răbdării cu barca asta, cu oamenii ăștia. Valurile se umflă și se îngroașă, vântul suflă cu putere, Bárður se mișcă din ce în ce mai încet, vântul îi ia toată vlaga, bucuria pe care o aduce un pescuit spornic îl încălzește și nu prea. Fericirea, bucuria și fierbințeala dragostei, acestea sunt cele trei lucruri care ne fac oameni, care ne ajută să înțelegem de ce trăim și de ce viața e mai grozavă decât moartea, totuși nici ele nu sunt în stare să ne apere și să ne adăpostească de vânturile venite de la pol. Dragostea mea în schimbul unei pufoaice, toată fericirea și toată bucuria pentru un pulover mai gros. Vântul suflă pe Marea Înghețată, se face mai tăios cu fiecare clipă și împrăștie fulgi de zăpadă. Gvendur și Einar trebuie acum să tragă cât pot ca să țină barca dreaptă, valurile se umflă în jur, pământul a dispărut de mult, la fel și linia orizontului, nu se mai află nimic pe lume, doar șase oameni într-o coajă de nucă, ocupați să scoată din adâncuri pești și vise. Pétur se încordează cât poate, lovește cu harponul ca să desprindă prada și o aruncă în barcă, apoi se uită când la Bárður, când la furtuna care-i înconjoară, Árni și Bárður au început să ridice a cincea undiță, e a lui Gvendur, care strânge vâsla și mai tare în pumn, e uriaș cum stă acolo lângă Einar, dar în sufletul lui, mic și speriat de moarte, trebuie să fie îngrozitor să mori înecat, iar Mării Înghețate puțin îi pasă de barca lor, nu-i cu nimic mai mult decât o scândură cu șase oameni pe ea, plutind acum în voia furtunii. Ninsoarea s-a îndesit. N-ar trebui să i se zică însă ninsoare. Vântul biciuiește fulgii drept în față, oamenii trebuie să-și țină ochii închiși sau, și mai bine, să se ferească într-o parte. Valurile se sfarmă în jur, marea îi împrășcă de sus cu fuioare de ceață, nu-i decât umezeală, dar e de ajuns ca să-l ude până la os pe acela care și-a uitat acasă pufoaica, Bárður se înăbușă. Aproape tot atunci, Árni îi aruncă o privire lui Pétur, starostele îi răspunde încuviințând din cap, își aruncă scurt cangea în mijlocul grămezii de pește, sunt aproape două sute până acum, Árni pune mâna pe cuțit și taie undița lui Gvendur, aproape terminaseră să o scoată din apă, cocoșați peste bord, nici așezați și

nici în picioare, era și timpul, suspină băiatul, care a vomitat deja de vreo două ori, a dat afară și zerul, și pâinea de secară de azi-noapte, o parte a căzut în barcă, alta în mare, restul a fost luat de vânt. Furtuna de zăpadă se apropie și lumea se face din ce în ce mai mică, nu se mai vede decât la câțiva metri în față, tot ce se deslușește sunt valurile care se înalță în jur, hăurile care se cască. Barca se ridică și se lasă, puloverul lui Bárður s-a prefăcut într-o platoșă de gheață, tânărul se așază pe banca din barcă, de fapt se lasă să cadă ca bolovanul și începe să se lovească puternic peste tot corpul. Băiatul încearcă să se scuture de răul de mare pe care-l simte și mai crunt, în ciuda licorii venite tocmai din China, un produs științific de marcă, recunoscut pe plan mondial, mai mult se clatină pe scândurile bărcii decât stă așezat, îl fricționează pe Bárður, îi oferă pufoaica lui, dar bărbatul dă din cap că nu, haina băiatului îi e prea mică, ce ispravă ar face dacă s-ar trezi amândoi uzi și înghețați. La dracu', la dracu', la dracu', mormăie Bárður. Și undița mea! urlă Einar, uitându-se dement la Pétur și la Árni, nu putem să mai stăm mult, urlă și Pétur, nu îi despart decât trei metri, dar dacă vrei să te înțelegi pe Marea Înghețată trebuie să strigi din toți plămânii, și nici așa nu ești sigur. Einar urlă, dă din cap în toate direcțiile, ca și când ar fi ars cu fierul înroșit, ca și când ar vrea să-și domolească zumzetul sălbatic care-i face țeasta să explodeze, apoi strânge din dinți cât poate, ca să nu dea drumul șuvoiului de vorbe care-i mugesc în minte. Pétur e staroste, cuvântul lui e lege, cine nu-i mulțumit poate să plece, îți calci pe inimă și gata, Einar e așa de mânios, că vede roșu înaintea ochilor, toate undițele sunt ridicate, numai a lui nu, și toate gem de pește, așa o nedreptate nu s-a mai pomenit, e iadul pe pământ. A tras la vâsle ca nebunul trei ceasuri încheiate, a mai vâslit tot pe atâta cât au muncit ceilalți, ca la sfârșit să nu se aleagă cu nimic, să lase undița să zacă în apă cu peștii agățați de cârlige. Se uită la Bárður mai să-l omoare, Bárður își tot lovește corpul ca să nu înghețe de tot, se uită și la băiat, cum își fricționează prietenul, nu furtuna i-a furat lui peștele, Bárður i l-a furat. Pânzele! urlă Pétur cu fața spre zăpada pe care vântul o încolăcește prin aer, o vorbă a fost de ajuns și uite că Einar și Gvendur își pun vâslele la loc în barcă, Bárður și băiatul se îndreaptă de umeri, totul se face iute, dar nu repezit, o singură mișcare fără cap și barca ar putea aluneca peste linia abia întrezărită care desparte viața de moarte. Se înalță cele două catarge, pânzele sunt prinse între ele, Pétur a pus cârma la apă, trebuie să te strecuri cu dibăcie ca să-ți iasă treaba asta, fiindcă e de la sine înțeles că vântul se va năpusti cu toată puterea în pânze și va vrea să le facă pulbere, în sfârșit, ceva îi stă împotriva, altceva decât golurile văzduhului, barca aproape se culcă pe o parte. Oamenii se uită țintă spre marea care-i trage spre ea. Cerul a dispărut de mult de deasupra, în locurile astea nu mai vezi nici cer, nici linia orizontului. Barca se îndreaptă deodată, oamenii știu ce să facă și Pétur e meșter la cârmă. Marea a prins să fumege, acoperită toată de vârtejuri de spumă, aproape că nu mai poți răsufla, doar Bárður se chinuie să stea

neclintit, numai că nu poate, îi e prea frig, frigul s-a strecurat deja sub platoșa lui de gheață, vântul îi aruncă mereu înainte și ei gonesc cu viscolul pe urme, cu trâmbele de ninsoare care se sparg peste barcă și peste pânze, acoperindu-le cu un strat înghețat. Bărbații se reped să-l scuture, treaba lor e una singură, să rămână în viață, se descurcă fiecare cum poate, numai Pétur nu, el învârte cârma, înghețat și cu fața sloi, înaintea ochilor n-are decât marea dezlănțuită și furtuna, dar lui nu-i trebuie să vadă altceva, pe unde s-o ia, de pildă, are direcția în cap și treaba lui e să-și ducă oamenii sănătoși la țarm, dacă îl lasă vântul. Toți se luptă. Lovesc barca din toate părțile ca gheața și zăpada să cadă. Lovesc moartea, de fapt, ca s-o alunge, trebuie să-și adune toate puterile și nici așa nu sunt siguri, Bárður îi pune și mai mult în primejdie, dar e clar că ar fi cu toții condamnați la moarte sigură dacă vreunul i-ar da pufoaica lui chiar și pentru o clipă, așa, ar fi doi care n-ar mai putea munci, nu doar unul. Fără pufoaică te trezești lac de sudoare cât ai clipi, pe urmă frigul te prinde ca în menghină și nu-ți mai dă drumul, în orice caz nu aici, în mijlocul mării. Scutură-te, încearcă să te scuturi! strigă băiatul către Bárður, care lovește neputincios în pânza de deasupra, înghețată bocnă, iar curând se lasă păgubaș și doar îl privește pe prietenul lui. Ai zice că zâmbește, se apropie de el, acum nu-i mai despart decât doi-trei centimetri, unul e galben și sfârșit de răul de mare, celălalt e vânăt de frig. Bárður își apropie capul de băiat, aproape îl atinge cu tâmpla, ochii lui căprui încearcă să spună ceva, dar băiatul nu înțelege, Bárður are buzele zgârcite, se chinuie să spună ceva, să pună frigul în genunchi, și uite că reușește, cuvintele ies, strâmbe, desigur, dar cine știe de unde sunt pricepe ce-i cu ele, băiatul știe: Dulce e boarea din zori, dulce lumina când se ivește, de acum se-nalță și zvon de păsări, grabnic s-au mai trezit, ce desfătare pentru auz². Băiatul se chinuiește să zâmbească, în ciuda frigului, în ciuda răului de mare, în ciuda spaimei. Bárður se apropie și mai mult, gluga i se lipește de cea a băiatului, frunțile li se ating, doar tu îmi ești plăcere-n lume, murmură Bárður, e versul de aseară din scrisoarea pentru Sigríður, poate e la fermă acum, poate stă aplecată deasupra urciorului de lapte, poate la ea nu-i furtună, poate că mai e ceva pe lume în afară de vântul ăsta turbat, în afară de barca asta șubredă și de zăpada pe care o deșiră vijelia și le-o aruncă în ochi. Băiatul lovește fără încetare în pojghița de gheață care acoperă și barca, și pânzele, nu mai răsuflă așa de greu. E încredințat că Bárður n-are să se lase biruit de frig și asta-i dă putere, dulce e boarea din zori, pentru o clipă uită de tot, în afară de bătălia împotriva gheții și a zăpezii, duce adevărata bătălie pentru viață, numai că, atunci când se uită alături, vede că Bárður s-a târât până în fundul bărcii și s-a ghemuit acolo. Băiatul se clatină și se târăște spre el, îl împinge pe Einar într-o parte ca să-l ajute pe prietenul lui, Einar îi urlă în ureche: vrei să murim toți, idiotule ce ești! fiindcă cine își abandonează postul îi pune pe toți în primejdie, și uite că Bárður s-a ghemuit acolo, și-a dus genunchii la gură și i-a cuprins cu brațele. Băiatul se

apleacă spre el și urlă Bárður! urlă numele care înseamnă mai mult decât orice pe lume, mai mult decât o barcă în care zac două sute de pești, stă așa de aproape, că răsufierea ajunge până la ochii împâcliți. Bárður îi întoarce privirea, ochii-i nu mai pot vorbi pentru că frigul i-a înțepenit toți mușchii, dar se uită și el la băiat. Pe care cineva îl înșfacă de guler. E Einar, îl îmbrânțește înapoi, băiatul se uită la ceilalți, Pétur și Árni urlă ceva spre ei, dar nu se aude nimic, doar viscolul hohotind. Băiatul se uită la Einar, apoi, rece ca gheața, îi dă un pumn cu toată puterea, drept în față. Einar se clatină, nu doar pumnul l-a zăpăcit, ci și băiatul, e de nerecunoscut, Einar cade în genunchi și își smulge pufoaica de pe el, se chinuie să-l învelească pe Bárður, degeaba, îi freacă fața, îl lovește pe umeri, îi suflă cald peste umeri, căci acolo stă viața omului, îl strigă pe nume și îl mai lovește o dată, îl freacă peste tot cu putere, dar nu mai e nimic de făcut, s-a sfârșit, Bárður a încetat să mai vadă, ochii lui nu mai spun nimic. Băiatul și-a dat jos mânușile și îl freacă pe fața înghețată, se uită drept la el, îi șoptește ceva și îl mângâie pe obraji, îl lovește apoi și urlă, așteaptă o clipă, iar șoptește, dar nu se întâmplă nimic, absolut nimic, ce-i unea pe ei s-a rupt, frigul e pe veci stăpânul lui Bárður. Băiatul se uită înapoi, spre cei patru bărbați care se luptă să scape cu viață, muncesc cot la cot. Se uită apoi iarăși la Bárður, el e singur, nimeni n-are să-l mai atingă, numai frigul. Doar tu îmi ești plăcere-n lume.

1. Cuvântul islandez Djúpið înseamnă „Cel adânc“ și trimite la numele fiordului Ísafjörður din nord-vestul Islandei (n. tr. fr.).
2. În traducerea lui Aurel Covaci: „E dulce răsufierea Dimineții, / Trezirea ei cu farmecul cântării / Atâtor zburătoare-n fapt de zori; / Plăcut e Soarele desfășurându-și / Peste acest pământ desfătător / Întâia-i rază...“, *Paradisul pierdut*, ed. cit., p. 132 (n.tr. rom.).

V

Ce bine e să pui piciorul pe pământ. Ai scăpat de la înec și poți să stai și să mănânci ceva după douăsprezece ceasuri încheiate pe care le-ai petrecut pe Marea Înghețată, cât a nins fără încetare și asupra ta s-a prăvălit viscolul. Să mănânci mai multe felii de pâine de secară pe care ai trântit un munte de unt și de pate și să bei cafea neagră ca tăciunele, îndulcită cu melasă. Puține lucruri sunt mai grozave pe lumea asta. Foamea a început să-i râcăie pe dinăuntru, oboseala le face trupurile să tremure; într-o clipă ca asta, o felie de pâine de secară și o cană de cafea sunt scoborâte de-a dreptul din rai. Apoi, după ce-ai scos peștele din barcă, ai să mănânci fiertură de pește proaspăt, dreasă cu grăsime de oaie. Fericirea e să ai ce să mănânci, fericirea e să fi scăpat de viscol, să fi trecut de rotocoalele uriașe de apă care mugeau de-a lungul coastei, să fi prins exact clipita în care să le traversezi fără primejdie, dacă nu, barca s-ar fi răsucit ca tăiată ori s-ar fi umplut de apă dintr-o latură, și-atunci șase oameni care nu știu să înoate și două sute de pești s-ar fi trezit în mare, ai fi pierdut toată agoniseala, să nu mai vorbim de pescari, numai că Pétur e un diavol, simte când e de trecut și uite-i că s-au întors.

Gvendur și Einar sar din barcă, apa le ajunge la genunchi, Guðmundur și unul dintre oamenii lui le ies în întâmpinare. Ei n-au mai plecat în larg, Guðmundur s-a lăsat păgubaș în ultima clipă, chiar în ultima clipă, doi pescari de-ai lui se așezaseră deja în barcă și-și trăsaseră pufoaicele, alții începuseră să împingă când Guðmundur s-a răzgândit: văzuse ceva în depărtare, o culoare de cer care nu i-a fost pe plac. Cei rămași pe țărm nu stau să se uite când se întoarce o barcă, vin să dea ajutor, e o lege mai puternică decât cea a locului, e vorba de viață sau de moarte și majoritatea cam înclină spre prima. Viața are chestia asta în plus față de moarte: știi, într-un fel sau altul, la ce să te aștepți, pe când moartea e cam tulbure, iar dacă e ceva cu care nu se împacă omul, atunci cu tulbureala asta nu se împacă, e mai rea ca toate.

Patru oameni de-ai lui Guðmundur îi ajută pe Gvendur și pe Einar să tragă barca la țărm, ceilalți o împing din apă, valurile se leagănă și mugesc, în depărtare furtuna e tot turbată. Vremea e mult mai bună aici, sigur, tot auzi cum scârțâie și se vaită stâncile muntelui de lângă tabără, iar vântul suflă cu atâta putere, că Andrea trebuie să stea aplecată și cu picioarele depărtate ca să nu cadă. Cafeaua e gata, îi așteaptă în tabără, numai că femeia stă țintuită aici, în bătaia vântului, nici nu pricepe ce-i cu ea,

ar fi trebuit să coboare de mult la barcă, să dea și ea o mână de ajutor la împins, apoi să aleagă vreo doi pești pentru fiertură și să urce pe urmă cu bărbații la barăci, să se uite cum se așază toți fericiți, înăuntru să miroasă a cafea și pâinea să-i aștepte tăiată gata în gamelă, fericirea n-are nevoie să fie mereu ca un foc de tabără. Îi place să stea și ea alături și să-i întrebe cum a fost, mirosul de mare se răspândește în toată odaia, numai că acum parcă a înțepenit acolo. Își mijește ochii, ca să nu-i intre zăpadă în ei, fulgii zboară în toate părțile. E ceva nelalocul lui. Neliniștea pe care a simțit-o de dimineață, când a dat cu ochii de pufoaica lui Bárður, i se cuibărește iar în coșul pieptului, parcă și mai mare. Nu îndrăznește să se miște, ca și cum, dacă s-ar mișca, bănuiala aceea crudă s-ar adevăra pe loc.

Un trup viu e ceva cu totul extraordinar. Dar din clipa când inima încetează să mai bată și sângele nu mai trece prin ea, din clipa când amintirile și gândurile nu mai țâșnesc, strălucitoare ca fulgerele, sub țeastă, atunci trupul nu mai are nimic în el, atunci se preface în ceva despre care nu ne mai vine să vorbim. Mai bine să lăsăm știința să se ocupe. Și pe urmă țărâna. Andrea mijește ochii, întoarce capul ca să se ferească de ninsoare și își face curaj să numere oamenii. Gvendur și Einar sunt la mulinetă, Pétur ține de botul bărcii, Árni e tot pe-acolo și uite-l și pe băiat. Îi privește pe toți mișcându-se greoi, îngreunați de altceva, nu de oboseală, și Bárður nu se vede pe nicăieri. Unde-i Bárður? se întreabă ea, ca un automat, întreabă vântul, întreabă fulgii de zăpadă, dar nimeni nu-i răspunde, n-au nici o nevoie să-i răspundă, vântul e mulțumit că suflă, cum a venit așa a plecat, cât despre fulgi, ei coboară din cer, de-asta sunt așa de albi și migăliți pe aripi de îngeri. Cerul n-a avut nevoie vreodată să explice ceva, el n-are altă treabă decât să se odihnească deasupra capetelor noastre, deasupra vieților noastre, și-apoi e așa de departe, n-avem să-l atingem vreodată, și dacă ne-am cocoța pe acoperișul casei ori pe acoperișul muntelui, ne chinuim să-l atingem cu vorbele sau cu cine știe ce invenții și mijloace de transport. Andrea tresare ca și cum s-ar pregăti să pună primul pas în pământ, apoi pe al doilea, repezindu-se înainte, ducându-se tot într-o goană spre barcă, spre bărbații pe care-i vede urcând pe mal, vremea nu-i prea grozavă, dar nici așa de rău nu e ca să întârzie atâta cu legatul bărcii, încă nu s-a apropiat prea mult furtuna, e tot în larg: furtuna și largul mării, cele două otrăvuri care îi trag în adânc pe cei care-și pun viața în primejdie și se alătură lor. Ar trebui să fie deja în drum spre barăci, să tragă pe nări mirozna de cafea, să guste din plăcerea pâinii de secară, din unt și din pate, să se lăfăie preț de o clipă în odihnă, Guðmundur s-ar fi întors cu pași legănați și greoi la ale lui, nu suferă să stea prea mult în același loc cu frate-său, lua-l-ar dracu', cel puțin unul ar trebui să se miște, nu numai vântul ăsta care nu se mai oprește, nu numai fulgii din cer. Oamenii care dau ajutor se trag în lături, cu privirea țintă în fundul bărcii. Cei care împingeau ori trăgeau stau acum caraghios de nemișcați, cu brațele bălângănindu-se de-a lungul

trupului, stau așa multă vreme, Andrea are impresia că au trecut minute întregi, poate un ceas, deși nu-s decât două-trei clipe. Timpul are mii de fețe, pendula nu e în stare să măsoare decât rareori ce se întâmplă înăuntrul sufletului nostru și doar acolo se petrece viața adevărată, un lung șir de zile încap într-o oră și invers, numărul anilor nu înseamnă nimic când vorbești despre ce-a fost un om, unul care moare la patruzeci a trăit poate mai mult decât unul care se stinge la nouăzeci. Niște clipe amărâte sau niște ore, ce mai contează; băiatul urcă iar în barcă, în partea din față. Se apleacă puțin, apoi se ridică cu greu, ține ceva la piept, e ceva mare, mai mare decât un pește, mai mare decât cel mai mare pește, nu-i pește, e om, băiatul urlă și ceilalți își ies în sfârșit din amortire. Árni sare dintr-odată la bord, Gvendur și Einar vin și ei, împreună îl prind pe Bárður și-l poartă spre barăci. Pământul se scufundă parcă sub pașii lor, deși cum să se scufunde, când e făcut din gheață și din piatră și din milioane și milioane de ani, dar un om mort cântărește mai mult decât unul viu, fulgerele amintirilor s-au prefăcut deja în metal întunecat și rece. Nimeni nu zice nimic. Guðmundur și oamenii lui stau nemișcați. Și-au scos căciulile de lână. Guðrún iese în prag, se uită o clipă, apoi parcă ai zice că i-a dat cineva un pumn în față. Andrea a intrat deja în baracă, s-a repezit la etaj și s-a întors iute cu o sticlă de rachiu, curăță masa pe care se pregătesc de obicei momelile, oamenii intră și îl întind acolo pe Bárður și muntele geme dincolo de tabără. Bárður are ochii larg deschiși, se uită țintă în față, e înghețat bocnă, dar nu vrea rachiu, nu mai vrea nimic fiindcă nu mai e nimic. Nimic, numai descumpănire. Frigul i-a pătruns până în inimă, s-a cuibărit în el și nimic din ce era el însuși nu mai e. Trupul lui puternic, pe care tinerețea îl făcea dulce la atingere și de neînvinș, e acum de gheață și, să spunem lucrurilor pe nume, cam pune probleme. Trebuie să fie trimis înapoi, să fie expediat la locul lui, asta dacă morții, mai exact trupurile lor, posedă vreun domiciliu. Moartea schimbă tot. Nimănui nu i-ar fi trecut prin cap să îi zică lui Bárður, cât a trăit, că ar fi egoist, tocmai lui, cu ochii lui de catifea, dar trupul lui zace acuma pe masă și așteaptă să fie grijit, să fie dus încolo ori înapoi, și peste toate se vede că le reproșează tuturor, tovarăși și Andrea laolaltă, că ei sunt încă în viață.

La etaj, oamenii mănâncă în tăcere. Pe furiș aproape. Ca și cum ar fi cine știe ce crimă, înghit mai puțin decât le poruncește stomacul.

Băiatul nu se atinge de gamelă, la cafea nici nu se uită, stă așezat pe pat, pe patul pe care îl împărțea cu Bárður, așternutul cel înghesuit s-a făcut de-acum nesuferit de larg și prea mare, stă acolo, cu pufoaica și cu cartea lângă el. Andrea vine să se așeze alături. Stă și se uită drept în față. Ceilalți sfârșesc pâinea și cafeaua, până și Einar se străduiește să bea cât mai puțin și nu se plânge că îl doare îngrozitor obrazul în locul unde l-a lovit băiatul. Gvendur n-are chef de mâncare, se chinuie să înghită jumătate din felia de pâine și-apoi o pune deoparte, parc-ar fi murdară. Pétur se ridică, cei trei la

fel, coboară toți, Einar înșfacă felia lui Gvendur în clipa în care acesta a dispărut pe scară. Pétur rămâne în urmă, se uită spre băiat, ar vrea să-i zică ceva, un cuvânt despre Bárður, o vorbă de mângâiere despre Bárður, apoi să-l roage să vină cu ei, să-l roage, nu să-i poruncească, au atâta pește de curățat, trebuie să-i taie capul, apoi să-l curețe de mațe și să-l facă file, iar la partea asta, el taie capetele de pește și le curăță burțile, le scoate ficatul și-l aruncă într-un butoi, și munca face bine, te vindecă de toate relele. Dar Pétur nu mai ajunge să-i zică vorbele astea despre muncă, să-i spună că te vindecă de rele, că fără muncă nu însemnăm nimic, pentru că Andrea se uită pieziș la el, ochii ei grăiesc lasă-l în pace, așa că bărbatul coboară singur. Cu un nod în gât, un neașteptat nod, coboară Pétur. Gata, o pierd, se gândește, ba nu, nu se gândește, simte, e o senzație nelămurită în el, fiindcă oamenii sunt prinși cu legături nevăzute și ne dăm seama când se rup. Au să iasă să curețe peștele pe care l-au prins. Toți au prins, în afară de Einar, undița lui se odihnește în mare, peștii lui stau încă agățați în cârlige, la câțiva metri dedesubtul furtunii, și nu-și amintesc nimic din ce-au trăit până acum. Einar e nemulțumit, nu-i drept ca el să n-aibă nimic și ceilalți să-și primească partea, până și Bárður, deși lui nu-i mai folosește la nimic, pești morți pentru un mort. Ies, trec pe lângă masa de pus momeala și pe lângă trupul care, altădată, răspundea la numele de Bárður.

Între cei care se duc să-și facă datoria, să muncească, să-și câștige pâinea, și cei care stau pe un pat se află un mort răpus de frig, ochii lui larg deschiși nu mai au culoare și nu se mai uită spre nimic. Un trup sfârșit nu mai folosește la nimic, n-avem decât să scăpăm de el. Băiatul se uită prin chepeng, deschizătura e gura spre moarte. Iadul e un mort. Își duce mâna către dreapta, mângâie cartea care l-a făcut pe Bárður să-și uite pufoaica. Cititul de poezie te pune în primejdie de moarte. Volumul a fost tipărit la Copenhaga în anul 1828, e un poem lung pe care pastorul Jón l-a tradus, l-a compus din nou, căruia i-a închinat douăzeci de ani din viață, poemul a fost scris în Anglia de un poet orb care l-a imaginat ca să fie mai aproape de Dumnezeu, care e însă precum cerul, curcubeul ori miezul tuturor lucrurilor și care se îndepărtează exact în clipa în care începi să-l cauți.

Paradisul pierdut.

Să fie oare moartea pierderea paradisului?

Andrea se gândește la cum mirosea Bárður azi-dimineață. La amestecul acela de căldură și de miresme care o urmărește încă. Își pune mâna pe pat, în spatele băiatului, pipăind cu grijă, și mângâie locul în care, și noaptea trecută, se odihniise fruntea lui Bárður. Băiatul stă pe pat și atât, cufundat în nemișcare. A fost odată ca niciodată o femeie care scria scrisori despre Lună, a fost odată ca niciodată o fetiță tare mândră că avea doi frați mai mari, a fost odată ca niciodată un om căruia îi puteai povesti despre orice și care-ți povestea la rândul-i despre orice; de-acum au murit cu

toții, n-a mai rămas decât Luna, care nu-i altceva decât o stâncă în cer, un bolovan nesimțitor pe care asteroizii îl lovesc la întâmplare.

E posibil ca locul unde stau simțămintele să fie, la femei, mai puțin ascuns în adâncul sufletului și, prin urmare, ele, simțămintele, să le fie mai aproape de piele? Simt oare altfel viața, din pricină că o dăruiesc, și la fel suferința, care nu se măsoară decât în lacrimi, în doliu, în durere?

Andrea își mută mâna de pe patul lui Bárður pe umărul drept al băiatului. Face gestul fără să se gândească: îi vine dinăuntru, mila și durerea se strâng în palma ei, și nu trece mult până când băiatul începe să plângă. Suspinele se nasc în clipa în care vorbele nu mai sunt altceva decât pietre fără vreun folos. S-a ghemuit, cuibărit jumătate pe pat, jumătate pe genunchii femeii, uzi de lacrimile lui. Te liniștesc suspinele, te ușurează, dar nu sunt nici ele de ajuns. Nu poți să le unești unul de altul, să le lași să alunece ca o frânghie scânteietoare, care să ajungă până în adâncurile cele mai adânci și să tragă la lumină pe morții care ar fi trebuit să nu fie morți.

Băiatul nu întârzie prea mult să-și strângă lucrurile pe care vrea să le ia cu el. Andrea îl ajută, îl roagă să mănânce ceva, îi împachetează o bucată de carne sărată, era ultima, o păstra pentru fiertura de duminica viitoare, lasă că nu mor ei din asta, se gândește femeia, cuprinsă de o furie neașteptată și cumplită pe bărbații care au ieșit să curețe peștele, aproape că îi urăște în clipa asta, numai fiindcă îi știe în viață. Șorțul îi e pătat încă de lacrimi, poate n-are să se usuce niciodată, ce bine ar fi, se gândește. Împachetează amândoi în mai multe straturi *Paradisul pierdut*, băiatul pune cartea în raniță și înghesuie lângă ea pâine și pate cât să-i ajungă, adaugă o mână de bucățele de zahăr. Dar înainte de asta băiatul deschide cartea și fața i se schimonosește când vede scrisoarea pentru Sigríður. Doar tu îmi ești plăcere-n lume. Vorbele sunt pentru femeia care respiră dincolo de munte și de landă, care nu știe încă nimic despre cât s-au șubrezit de-acum făgăduielile vieții, care tresare de fiecare dată când vede pe cineva îndreptându-se către fermă, fiindcă speră să fie poștașul din Satul de pescari care îi aduce o scrisoare, rânduri așternute care au să arunce un pod peste depărtări, care au să-i ostoiască dorul, dar au să i-l și hrănească, au să i-l facă mai mare. Următoarea scrisoare va fi lungă, plină de vorbe arzătoare scrise de mâna unui om mort. Băiatul i-o întinde femeii și îi zice: fă în așa fel încât să plece cu el odată, iar Andrea răspunde: sărmana fată, și noi zicem la fel, fiindcă frigul și poezia i-au răpit ce avea mai drag.

Iată că băiatul e gata de plecare.

Bineînțeles că pleci, i-a zis Andrea, pentru că băiatul nu putea să-și închipuie cum s-ar fi culcat în patul în care nu mai e Bárður, cum s-ar fi așezat în barcă fără el. Bárður a dispărut, a rămas din el numai un trup înghețat. Ar însemna să-l trădez, a zis băiatul,

n-aș putea să trăiesc după asta.

Două explicații, două dezvinovățiri, orice lucru are cel puțin două fețe.

Se grăbesc, fiindcă s-ar putea ca Pétur să se supere, nu-ți părăsești postul, așa ceva nu se face, lasă-l pe Pétur în seama mea, îi zice Andrea, du-te, aici nu-i de tine, și băiatul se va duce acolo unde Bárður și cu el plănuiseră să plece la primăvară, adică în Sat, acolo e miezul osiei lumii.

Ai grijă la blestematul ăla de Vârf de Nestrăbătut, mai mult ca sigur că valurile au ajuns de-acum până la el, îi spune Andrea și băiatul răspunde: am grijă, dar nu-i mai zice și că vrea să o ia pe alt drum, prin valea care taie munții, are să urce prin landă și apoi pe platoul cel mare, are să se îndepărteze de mare cât poate, fie și numai pentru o noapte-două, pe vremea asta drumul e lung și primejdios, dar ce să mai faci dacă toată lumea e moartă, ce mai contează dacă eu trăiesc, se gândește băiatul, dar nu zice nimic, îi promite să fie atent la valuri, dacă ar ști pe unde vrea să meargă, Andrea nu l-ar lăsa niciodată să plece. Și după asta? îl întreabă ea. Vreau să duc înapoi cartea, îi răspunde el scurt. Femeia îl mângâie pe față cu amândouă mâinile, îl sărută pe frunte și apoi pe fiecare pleoapă, să nu mă uiți, băiatule, îi zice, niciodată, îi răspunde el înainte să iasă în mijlocul trâmbelor de zăpadă.

VI

Locuitorii din vale văd cerul doar în petice. Linia orizontului e făcută pentru ei din crestele munților și din vise.

Băiatul știe valea, știe că drumețul trebuie s-o apuce pe o potecă anume, una care șerpuieste printre pereții străpunși de crevase, să urce apoi pe două platouri mari și apoi să coboare într-un loc pe care Bárður îl numea ținutul lui, unde se află o fermă căreia Bárður îi spunea acasă. Băiatul nu se întoarce acasă la el, cum să te întorci de fapt la ceva ce nu există nici măcar la tine în minte? El nu-i zice văii acasă, cu toate că în ea și-a trăit o mare parte din viață, acolo s-a culcat și s-a trezit ani întregi, cu toate că nici o fermă nu se numește pentru el acasă. Unii oameni au nevoie de mult timp până să găsească un loc în care vorbele astea, *ținutul meu, acasă*, să se scuture de lanțurile limbajului și sunt din ce în ce mai mulți care mor înainte să-l fi descoperit. Băiatul n-ar vrea să se întoarcă niciodată în câmpia unde doarme copilăria lui, unde i-au murit visele și unde s-a întristat că nu trăiește viața pe care ar fi vrut s-o trăiască, în câmpia unde locuiesc oamenii care l-au luat la ei după ce tatăl i s-a înecat și s-a dus în împărăția cea întunecată din fundul mării, cei care l-au crescut, lângă care a adormit și s-a trezit nu erau oameni răi, nu, nu, numai că băiatul n-a putut să-și alunge niciodată din suflet sentimentul că ferma aceea, valea aceea pentru el nu sunt decât o oprire de-o noapte. Trebuie să pui și tu capul undeva, să aștepti răbdător să-ți crească trupul și mintea să se facă îndeajuns de puternică, încât să fie în stare să înfrunte lumea de una singură. De altfel, câmpia nu-i deloc urâtă, e uimitor de plină de iarbă și se întinde până departe, doar câteva ferme se cuibăresc în ea, ici-colo, destul de departe de mare, ba chiar din pragul unora nu se vede deloc țărmul, asta nu se întâmplă prea des prin părțile astea, cum e cu puțință să trăiești fără să ai marea alături? Marea e carnea vieții și tot în ea se aude vocea morții, și uite-l pe băiat că o părăsește, se duce unde vede cu ochii, chiar și pentru o noapte-două, se duce cât mai departe, numai să n-o mai simtă.

Pășește hotărât în vale, Bárður e mort.

E mort de frig fiindcă a citit o poezie.

Unele poezii ne poartă în locuri în care nici cuvintele, nici gândurile n-ajung niciodată, vă arată drumul spre miezul tuturor lucrurilor, viața încremenește preț de o clipă și se face frumoasă, lucind de păreri de rău ori de fericire. Sunt poezii care vă

transformă ziua, noaptea, viața. Sunt poezii care vă duc înspre uitare, uiți de tristețe, de disperare, îți uiți pufoaica, frigul se apropie: te-am prins! îți zice și după asta ești mort. Cel ce moare se preface într-o clipă în trecut. Nu mai contează cât a fost el de important ori de bun, cât de mult și-ar fi dorit să trăiască și câți oameni nu-și închipuiau viața fără el: te-am prins! îi zice moartea, și-atunci viața se scurge într-o clipă și omul se transformă în trecut. Tot ce însemna el se face o amintire pe care te chinui s-o păstrezi, ești un trădător dacă uiți. Să uiți cum arăta când își bea cafeaua. Să uiți cum râdea. Cum își ridică privirea. Și cu toate astea, cu toate astea uiți. Viața te împinge să uiți. Și vei uita încet, dar sigur, și durerea are să-ți sfâșie inima în bucăți.

Grozav chin să mergi prin zăpadă.

Băiatul merge drept înainte, așa are impresia.

Merge înainte, tot înainte, viscolul îi aruncă în față rotocoale de zăpadă, nu vezi la doi pași, băiatul se oprește o clipă să mănânce ceva, apoi pleacă mai departe; începe să se însereze, vede el singur printre fulgi cum lumina slăbește și vântul se face și mai tăios. Dacă ar avea minte s-ar îndrepta spre vreo fermă să ceară adăpost, dar el nu se oprește, merge înainte cu pas hotărât, puțin îi pasă dacă are minte sau nu, cum puțin îi pasă dacă dimineața de mâine îl va mai prinde în viață. Și totuși. Are cartea aia în raniță, *Paradisul pierdut*, și ești dator să dai înapoi cărțile de unde le-ai luat. Poate de-asta i-a poruncit Andrea să o ia cu el, îl cunoaște doar, îi știe dragostea ciudată pentru cărți. Băiatul are impresia că gândul la Andrea îl încălzește pe dinăuntru, dar căldura se risipește după o clipă fiindcă, uite, Bărđur a murit de frig, chiar lângă el. Cerul s-a întunecat de tot: e seară, cad fulgi cu nemiluita, viscolul urlă.

Nu se mai vede aproape nimic, dar nu doar din pricină că se înserează. Pâcla de seară se preface în noapte și noaptea vine să se așeze pe ochi, se strecoară în spatele pleoapelor, se lățește prin nervii optici: încet, dar sigur, băiatul ăsta care merge fără oprire se umple de noapte. Ar vrea așa de mult să se întindă pe jos, chiar în locul în care se găsește acum, să-și lase ranița din spate și să se întindă pe spate cu ochii deschiși, lumea e întunecată toată, numai fulgii care zboară împrejur sunt albi, doar ei sunt făcuți după aripi de îngeri. Troienele l-ar acoperi, ar muri scufundat în marea cea albă. N-ar fi rău, își zice băiatul, cu glas tare sau poate în tăcere, de la o vreme nu-și mai dă seama dacă rostește cuvintele sau nu; cel care înaintează printr-un asemenea viscol fără sfârșit are senzația că a ieșit deja din lume, că merge printr-un deșert pe unde n-a călcat picior de om și unde viața nu mai are nici o însemnătate. Apoi viscolul are să se termine. Pare de necrezut, dar așa se întâmplă întotdeauna, și poate atunci băiatul va fi ajuns deja la vreo fermă, vremea și întunericul vor fi distrus poate orice legături care-i fac pe oameni oameni. N-ar fi rău, își zice băiatul în gând, n-ar fi rău să te oprești din mersul care te istovește, să te întinzi pe jos, să adormi și pe urmă, da, să mori. Firește că e bine să mori, problemele se duc toate, greutățile se risipesc ca și

când n-ar fi fost, durerea că ai pierdut pe cineva drag e înfrântă pe veci. De altfel, hotarul dintre viață și moarte e așa de subțire: nimic mai mult decât o haină, o pufoaică.

Mai întâi e viața și apoi vine moartea.

Eu trăiesc, tu trăiești, noi trăim, ei mor.

Dar dacă eu mor aici, cartea asta pe care se presupune că trebuie s-o duc înapoi are să fie distrusă, și-atunci am să dezamăgesc niște oameni: pe căpitanul cel bătrân, de care, fie vorba între noi, mă doare-n cot, dar și pe Andrea și pe Bárður. Bárður e mort, știu, dar e tot aici, nu l-am simțit niciodată mai aproape de mine decât acum. Da, mai întâi am să duc înapoi cartea, apoi am să merg pe jos până într-o pustietate și acolo zăpada are să mă îngroape, se gândește băiatul, dar știe că trebuie să-și aleagă locul cu grijă. E ușor să te lași îngropat de zăpadă, e ușor să mori, dar hai să nu uităm că noaptea și viscolul îți cam iau mințile: băiatul crede că se lungește într-o pustietate, dar de fapt locul acela e o costișă pe undeva pe lângă o căsuță, după câteva zile ori săptămâni zăpada are să se topească și trupul mortului are să iasă la iveală, poate vreo fetiță ori vreun băiețel din împrejurimi are să dea peste el, cum stă acolo împușinat de vânt și de gângăni, corbul i-a smuls ochii, iar acum se uită la lume cu găvanele înnegrite, și băiețelul ori fetița n-are să-și mai revină niciodată după ziua aceea. Să mori implică niște responsabilități. La dracu', bine, merg înainte, își zice băiatul dezamăgit, sau poate înjurătura a fost cu voce tare, face pași mari peste troiene, simte sub tălpi ridicăturile pământului, coboară de pe coastă și rămâne jos, în mijlocul văii. Dar noaptea se lasă tot mai neagră și zăpada face pașii tot mai grei, uite, dintr-odată nu-și mai dă seama dacă urcă sau coboară, cu toate astea merge fără încetare spre sud, asta poate să simtă după vântul care-i suflă mereu în spate, va trebui totuși s-o ia de-a curmezișul spre răsărit, ca să urce până pe landă și de acolo pe platoul cel mare. Dar e cumplit de anevoios. Îi sângerează tălpile de osteneală, poate ar fi mai bine dacă s-ar odihni un pic. Băiatul pipăie locul din față, caută vreo stâncă sau vreo piatră mai groasă, îndeajuns de groasă ca să-l ferească de vântul de miazănoapte, care e așa de tăios, că l-ar transforma cu ușurință în stană de gheață. Când a găsit piatra, începe să adune în jurul ei zăpadă cât de multă, până face un perete peste care înalță un soi de streășină scurtă, firește că aduce mai mult a vizuină săpată în nămeți decât a adăpost, dar măcar nu mai e la cheremul viscolului și al furtunii și-apoi e sfârșit de atâta mers. Oboseala e plumb topit care-i umple fiecare celulă, fiecare gând. Normal, n-a mai închis ochii de o zi încheiată, de când vocea lui Pétur i-a dat deșteptarea într-o lume în care Bárður mai era încă în viață, câți ani să fi trecut de fapt de atunci, se gândește, pe când vântul îi suflă din spate. Fața băiatului e înțepenită de frig, gheața care îi acoperă puloverul cel gros începe să se topească, trupul îi e learcă și obrajii la fel, nici nu știi dacă plânge în somn sau plânge treaz fiind, nu întotdeauna poți să te pui la adăpost în

vis și câteodată nu poți să te pui la adăpost nicicum. Dar ai grijă, băiatule, nu cumva să dormi prea mult ori prea adânc, fiindcă cine adoarme pe vremea asta într-o vizuină de zăpadă nu se mai trezește în viața de aici, de pe pământ. Apoi are să vină primăvara și o fetiță are să coboare de la ferma ei să culeagă flori pe costișă și are să te găsească pe tine, și tu n-ai să semeni deloc cu o floare, n-ai să mai fii nimic decât un corp în descompunere, izvor de vise rele.

Iadul e să nu mai știi
dacă ai murit sau nu

Iadul e să nu mai știi dacă ai murit sau nu.

Eu trăiesc, tu trăiești, noi trăim, ei mor.

Cumplita conjugare de mai sus ne-a lovit în moalele capului fiindcă povestea asta cu băiatul, marea și tabăra de pescari ne-a făcut aproape să uităm de propria moarte. Noi nu mai suntem vii: nenumitul ne desparte de voi. Ne desparte un ținut pe care nimeni nu l-a străbătut decât după ce și-a pierdut viața, ceea ce poate nu-i mare pierdere. Cu toate astea sunt, cum știți și voi, nenumărate povești despre morți care au trecut dincolo de nemărginit și s-au întors printre cei vii, se pare însă că nici unul n-a fost trimis cu vreun mesaj important, nici unul n-a adus vreodată vești din lumea de dincolo, atunci cum să faci?

Să mori e o mișcare absolut albă¹, zice un vers.

Trebuie să recunoaștem că ne-a fost frică de moarte până la ultima suflare și că ne-am împotrivit ei cât de mult am putut, până când s-a ivit ceva care a stins toate luminile, dar frica noastră a fost întotdeauna amestecată cu o brumă de curiozitate, cu o întrebare șovăielnică și temătoare, fiindcă odată cu ea aveam în sfârșit să primim răspuns la toate întrebările. Pe urmă am murit și nu s-a întâmplat nimic. Ni s-au închis ochii și apoi ni s-au redeschis exact la fel, vedeam absolut tot ce văzusem și înainte, dar nimeni nu ne mai vedea pe noi, ne păstrasem forma trupurilor, dar trupurile ne erau descărnate, ne păstrasem vocile, dar ele nu se mai auzeau. Au trecut săptămâni, luni și ani, cei încă în viață se îndepărtau de noi, apoi mureau și ei la rândul lor, nu știm unde se duceau. Zece, douăzeci, treizeci, patruzeci, cincizeci, șizeci, șaptezeci de ani, cât ar trebui să numărăm, până la care cifră am putea ajunge? Suntem aici pe pământ, rătăcim fără odihnă, înspăimântați și amari, iar oasele ne zac nemișcate în groapă, deasupra lor se înalță un nume cioplit pe o cruce. Poate să nu se întâmple nimic, cu desăvârșire nimic, și ne-am fi părăsit demult orice urmă de cuget dacă ar fi stat în puterea noastră. Dar nu suntem în stare de altceva, numai să vă urmărim pe voi, cei vii, și să ne întrebăm fără încetare: de ce suntem aici? și unde sunt ceilalți? E oare ceva care să ostoiască arsura pe care o simțim? Dumnezeu unde e? Ne întrebăm iar și iar, dar se pare că nu există nici un răspuns, îl știu, probabil, doar preoții, oamenii politici și cei care vor să-ți vândă ceva.

Pe-aici e uneori așa de liniște, că singurul lucru pe care îl poți auzi e bătaia inimilor noastre, și-atunci chiar îți vine să plângi: am murit toți, ni s-au închis ochii și am părăsit tot ce contează, apoi ni s-au deschis iar și inima continuă să bată, e singurul organ care funcționează corect. Ținta noastră să fie oare albăstreala aceea de sus, pe care în veci n-o putem atinge? Rătăcim fără încetare pe pământ, trecem prin ziduri, fie ele de oțel, fie

de lemn, ca altădată, ne mișcăm și prin sufrageriile voastre și ne uităm cu voi la televizor, ne uităm peste umărul vostru când citiți o carte ori un ziar. Petrecem nopți în șir prin cimitire, sprijiniți de câte o piatră de mormânt, cu genunchii la gură și cu brațele în jurul lor, ca Bárður când a simțit că frigul i-a ajuns la inimă. Câteodată, prin liniștea nopții ajunge până la noi vreun foșnet întretăiat, care pare că vine de tare departe. E Dumnezeu, zicem noi plini de speranță, e foșnetul pe care îl face Dumnezeu când vine să-i caute pe cei ce au așteptat îndeajuns și care nu s-au lăsat vreodată pradă îndoielii. Așa ne zicem, încrezători, fiindcă nu ne-am pierdut încă toată nădejdea. Dar poate nu-i deloc Dumnezeu, poate careva care zace în pământ și-a adus cu el o cutie muzicală și-acuma învârte de cheiță, fiindcă s-a plictisit.

Iadul e să fii mort și să-ți dai seama abia atunci că n-ai prea fost atent la viață când ai avut cum. De altfel, fie viu, fie mort, omul e un mecanism tare ciudat. Când e pus în fața unor drame care îi fac viața bucăți, își cheamă în ajutor memoria și se cuibărește în amintiri ca un animal în vizuină. Așa și noi. Să ne uităm la voi ne aduce o brumă de mângâiere, numai că ne umplem de un gust amar când vă vedem cum vă irosiți viața, cum faceți vreun lucru ce vă va chinui până la moarte, dar cel mai des în propriile noastre amintiri ne aflăm alinarea, acolo găsim firul care să ne lege iar de existență. Amintirea zilelor în care eram cum nu se poate mai vii, a zilelor când peste viețile noastre ninge ori ploua, în care ne ardea soarele sau se întuneca de noapte.

Dar la ce bun să vă povestim noi asta?

În afară de disperare, ce puteri urieșești ne împing dincolo de nemărginire ca să vă povestim vouă de vieți demult stinse?

Vorbele noastre sunt ajutoare în pâlcuri, care au hărți cu neputință de citit și ciripit de păsărele în loc de busolă. Sunt răsfirate și rătăcite, numai că au misiunea să salveze lumea, să mântuiască viețile ce s-au stins, să vă salveze pe voi și, tragem nădejde, și pe noi. Dar să lăsăm departe observațiile și întrebările acestea cu greutate, fiindcă trebuie să ne întoarcem în miez de noapte și în ochiul viscolului ca să-l găsim pe băiat și să încercăm să-l scoatem din ghearele somnului și ale morții.

1. Vers dintr-un poem de Hannes Pétursson, *Steinn*, 1958, scris în memoria lui Steinn Steinarr, „poetul atomic“ al sec. al XX-lea. Citatul exact este astfel: *Lífið, það er líf / á langferð undir stjörnunum. / Að deyja, það er aðeins / hin alhvíta hreyfing.* „Viața, viața înseamnă / să călătorești sub cerul înstelat. Moartea nu-i nimic altceva / decât o mișcare absolut albă“ (n.tr. fr.).

Băiatul, Satul de pescari
și nesfânta treime

I

Băiatul n-a adormit în vizuina de zăpadă. Somnul fusese gata să-l legene pe brațe moi, se înfățișase să-i ia cu mâna oboseala ce-i îngreuna pleoapele, fiecare cântărea o jumătate de kilogram, cum să te împotrivești la o așa fericire, dar el a dat-o la o parte, a încercat să stea treaz gândindu-se la Bărður: nu-s puțini cei pe care doliul și durerea îi țin cu ochii deschiși. S-a gândit și la Andrea, care îl lăsase să iasă în viscolul ăsta cumplit, de fapt îl lăsase să intre în el. Dacă închide ochii în vizuina asta, dacă se lasă în voia glasului de miere al somnului, n-are să se mai trezească niciodată, ori măcar n-are să se mai trezească în viața asta.

Așadar, doar conștiința și frământările băiatului au ținut somnul deoparte. Era nevoie să ducă înapoi o carte, nu trebuia s-o trădeze pe Andrea, nu trebuia să-l trădeze nici pe Bărður, nici amintirea lui, nu trebuia să le trădeze pe mama și pe sora lui care nu mai apucase să crească, murise înainte ca mândria ei copilărească pentru cei doi frați de dincolo de munte să ajungă să se veștejească. Să adoarmă acolo ar fi însemnat să-i trădeze pe toți și de-asta s-a smuls din vizuina de zăpadă.

S-a ridicat deodată și a pășit iar în mijlocul viscolului, în noapte, în lumea rece și înghețată.

Fulgii mărunți îi tăiau răsufierea, dar el a început să meargă.

Iese din vale. Urcă landa și ajunge pe platoul învecinat, e pustiu și aproape fără ridicături, ghețarul a netezit demult întreg muntele. Vântul de miazănoapte îi șuieră din când în când în spate, noaptea e neagră de jur împrejur, întunericul curge din miezul viscolului, din inima fulgilor albi. N-a urcat niciodată atât de sus, n-a fost niciodată atât de aproape de cer, dar nici atât de departe de el, în același timp. Înaintează cu greu, părăsit de toți, numai de Dumnezeu nu, atâta doar că Dumnezeu nu există. E așa de frig. I-a înghețat capul și creierul i s-a făcut ca o mlaștină încremenită sub un strat gros de gheață și de promoroacă, întins cât vezi cu ochii și fără vreun semn de viață, numai dedesubt se mai mișcă firav câte ceva, amintiri, chipuri, cuvinte, doar tu îmi ești plăcere-n lume. Mișcarea asta ar avea darul să topească în vreun fel gheața, să cheme păsările cântătoare, să răspândească mirosul florilor. Dar sus pe platou nu miroase a nimic, nu-i decât ger și noapte, băiatul merge fără încetare, orele trec și se face dimineață. Și apoi trece și dimineața. Nu mai are nici

un gând în minte, picioarele i se mișcă mecanic și asta e un lucru bun, dar ar trebui totuși să aibă grijă fiindcă toate se sfârșesc la un moment dat, chiar și platourile înalte care, câteodată, se întâmplă să se termine pe neașteptate, pur și simplu se opresc deodată și în locul lor se cascadează golul care te amețește.

E de mirare, până la urmă, că băiatul n-a pus încă pasul în gol, să se prăbușească în moarte. Disperat cum se află, înțepenit de frigul care l-a cuprins cu totul, amorțit de durere. Dar poate e în stare să adulmece cum se schimbă aerul din jur, unii au darul asta, să simtă că limba de pământ se termină în hău. Șovăie, pune pasul cu grijă, pipăind înainte, trece o vreme până să găsească o cale ca să coboare. Firește că nu e cea mai bună, stâncile îl zgârie, cade pe brânci și pielea i se jupoaie, dar rămâne în viață: ce să ceri mai mult. Uite că a ajuns în vale, în valea Tungudalur. E locul unde mergem noi vara, când soarele-i sus pe cer, verde e iarba și pe jos există niște chestii care se cheamă flori, mergem câteodată mai mulți și luăm și ceva de mâncare, zâmbim și ne bucurăm. Zicem atunci că mergem la pădure, fiindcă în valea Tungudalur se află două-trei petice de pământ unde cresc niște ulmi strâmbi ca vai de ei. Cea mai groasă ramură a lor e în stare să țină o pasăre, dar un om nu, băiatul se sprijină o clipă de un trunchi, a lăsat deja în urmă platoul înalt, a lăsat ziua și noaptea, somnul și moartea. Apoi coboară în vale și se îndreaptă către noi, către Sat, și e ziua întâia a lunii lui aprilie.

Vorbele nu seamănă între ele.

Unele sunt luminoase, altele apăsate de umbră. Aprilie, de pildă, e o vorbă plină de lumină. Zilele se fac mai lungi; limpezimea lor înaintează și pătrunde ca o suliță în întuneric. Ne trezim într-o dimineață că au sosit stolurile de ploieri, că soarele a căpătat putere, că smocuri de iarbă s-au ivit înverzite de sub zăpadă, că bărcile sunt împinse iar în apă, după ce au stat trase la țarm cât a fost iarna de lungă și-au visat la valurile mării. Aprilie e un cuvânt făcut cu totul din lumină limpede, din cântec de păsărele, din nerăbdare. Aprilie e luna cea mai plină de nădejdi din tot anul.

Totuși, numai Dumnezeu știe cât de departe ne e verdele câmpiei în ceasul în care băiatul coboară greu în valea Tungudalur, când merindele i s-au isprăvit de mult, capul îi e o mlaștină înghețată și i-au amorțit mâinile și picioarele, iar în spate poartă o povară mai grea ca plumbul, o carte care i-a ucis cel mai bun, nu, i-a ucis singurul prieten. A trecut așa de puțin de când plecau amândoi din Satul de pescari, băiatul se smiorcăie ușurel pe drum, deși abia mai găsește putere și pentru asta, după-amiaza se sfârșește încet și zăpada nu mai cade din cer. Acolo unde se poate, merge pe plajă, unde nu, o ia peste landele care se desfac între munte și mare, nu mai late de câteva zeci de metri. Se oprește lângă un pârâu și se uită lung la țeava de fier așezată acolo din porunca negustorului Friðrik de la prăvălia lui Tryggvi, cea mai mare din Sat. E o țeavă lungă, înălțată pe picioare pe jumătate înfundate în pământ, și la un capăt al ei

curge un fir de apă limpede, care nu îngheață niciodată. Oamenii lui Friðrik trec în fiecare zi cu barca prin fiord ca să ia de aici apă pentru prăvălie și pentru bărcile trase la mal, când se întorc din larg. Firește că în Sat găsești și puțuri, dar apa lor nu prea e bună de băut, e amestecată cu apă de mare și câteodată cu murdării de tot felul, unii se distrează aruncând în fântână mizerii, ba chiar fac pipi înăuntru, stai și te întrebi câteodată dacă nu cumva pe unii oameni i-a mușcat dracu' de cur. Băiatul bea cu înghițituri mari apa rece ca gheața. Se uită spre fundul fiordului la casele negustorilor danezi, ridicate pe limba de pământ care înaintează în mare, sunt cele mai vechi case din Sat, au fost construite în prima jumătate a secolului al optsprezecelea. Două hangare slujesc de atelier și de depozit pentru prăvălia lui Tryggvi; alături de ele se află Casa Negustorului, unde, de câțiva ani, locuiesc casierul principal și nevasta lui. E bântuită rău casa asta, casierul și nevastă-sa sunt singurii care au rezistat mai mult de douăsprezece luni, unii spun că așa ceva a fost posibil numai fiindcă le lipsește imaginația, altfel ar fi băgat de seamă ce du-te-vino de fantome e acolo. Băiatul se uită cu ochii mijiți spre case, se văd destul de încețoșate, ai zice că aerul e murdar, deși afară e destulă lumină, prea multe detalii nu se deosebesc de la distanța asta. Apoi, băiatul pleacă mai departe. I-a făcut bine să bea apă, i-a dat puterea să-și miște picioarele și-i face bine și e că nu mai merge prin zăpadă, e mai ușor pe plaja pustie, țărnul e curat, fără bucăți de stâncă așa cum erau în tabără, acolo pietroaiele erau neîncetat strunjite de valurile fluxului. Se simte deodată fulgerat de un gând: acum două zile, nu mai mult, stăteau amândoi pe pat și citeau, așteptându-l pe Árni. Așa de tare îl lovește gândul ăsta, că se duce spre coasta muntelui și se așază între doi bolovani, uitându-se cu ochi goi drept în față, în timp ce văzduhul se încheagă împrejur și amiaza se preschimbă pe nesimțite în seară.

La ce bun să mergi înainte?

Ce face el aici?

Nu era mai bine să fi rămas în tabără, să privegheze trupul mortului, să îl ducă la ai lui, la ce-s buni prietenii dacă nu la asta, se zice de pomană că prietenia e treaba aia care rezistă dincolo de mormânt? Suspină, gândindu-se că a trădat totul. Rămâne multă vreme așezat între bolovani, începe iarăși să ningă. Ninge oare în valea asta unde atâția oameni se gândesc la Bárður, se străvede luna printre nori, oare iubita lui Bárður o fi ieșit în pragul casei să se uite la ea? Bárður ieșea totdeauna la ora opt să se uite la lună, exact în momentul în care iubita lui, în pragul căsuței de la fermă, făcea la fel, îi despărțeau munți și văi și uriașe depărtări, dar ochii li se întâlneau fără opreliști privind luna, la fel ca ai tuturor îndrăgostiților de la începutul veacurilor, luna de-asta a și fost pusă pe cer.

Băiatul a plecat mai departe. Merge de-a lungul plajei până zărește biserica, de-acolo o ia de-a curmezișul și iar e nevoit să meargă prin zăpadă. Se sprijină o clipă de

zidul cimitirului, Satul e ascuns de o perdea de fulgi, casele din preajma bisericii abia se deslușesc, tremură câte o lumină palidă la vreo fereastră și aproape toți oamenii dorm la ora asta, căci așa se cade, oricum, nu dorm la fel de adânc precum cei din spatele lui. Se mai văd încă urmele pe care le-a lăsat pastorul Þorvaldur venind de la biserică până la ulicioara lui, un pic mai jos. Băiatul calcă peste ele, nu-i sunt de prea mare ajutor, dar ceva-ceva tot fac. Ulicioara unde se află cafeneaua e acoperită cu un strat gros de zăpadă, în care urmele lui Þorvaldur se încălesc și până la urmă dispar. Băiatul stă în mijlocul drumului, fulgii i se îmbulzesc în jur, piciorul drept îi cântărește o tonă și stângul, trei, prea multe și prea înalte troiene se ridică între el și ușă. La fel de bine ar face dacă ar rămâne acolo nemișcat, în nădejdea că Lúlli și Oddur ar croi o cărare cu lopetile până la el, dar degeaba, el nici nu știe cine sunt Lúlli și Oddur, cu atât mai puțin că ei doi petrec toată iarna curățând ulițele din Sat, ce noroc chior au avut să găsească o slujbă ca asta, din septembrie și până-n luna lui mai să stai doar pe uscat, de ce i-o lovi norocul numai pe unii toată viața și pe alții, ba? Ulicioara e mărginită de opt case, toate de mărime respectabilă. Băiatul sare peste un troian și se apropie de casa unde e și cafeneaua lui Geirþrúður. Viața pe care a trăit-o până acum a rămas în urmă și în față n-are decât un ocean de nesiguranță, de un singur lucru e sigur, că are să dea cartea aceea înapoi și că are să le spună tuturor că singura ființă care conta pentru el s-a dus și n-are să se mai întoarcă niciodată. Atunci, la ce bun să mai trăiești, la ce bun, întreabă el fulgii de afară, dar fulgii nu-i răspund nimic, doar cad la pământ, albi și tăcuți. Bun, mă duc să dau cartea înapoi, mulțumesc că ne-ați împrumutat-o, minunate versuri, doar tu îmi ești plăcere-n lume, atâta numai că mi-au ucis prietenul cel mai bun, singura bucurie pe care-o aveam și eu în scârba asta de viață, pe scurt, mulțumesc că ne-ați împrumutat-o; apoi are să-și ia la revedere, sau mai degrabă nu, are să se abțină de data asta, are să se întoarcă pe călcâie și are să iasă de acolo ca să se ducă direct la hotel Heimsendir⁵, hotelul de la Capătul pământului, unde are să ia o cameră la subsol, cu plata la plecare, adică niciodată, pentru că mâine, mâine seară mai precis, are să-și pună capăt zilelor. E din ce în ce mai limpede că asta trebuie să facă, asta e soluția cea mai simplă. De-ajuns să se omoare și gata, la coș cu toate incertitudinile. Mai are un pic și îi mulțumește lui Dumnezeu că i-a dat un asemenea gând, dar parcă n-ar face chiar așa. Bárður îi povestise despre Faleza sinucigașilor, acolo are să se ducă, simplu ca bună ziua, te arunci și marea are grijă de restul trebii, se pricepe la înecat oameni, e expertă în materie, băiatul ar alerga într-acolo chiar în clipa asta dacă n-ar fi atât de al naibii de obosit și dacă nu i-ar fi în halul ăsta de foame, și apoi ce face cu cartea, trebuie s-o dea înapoi. Se târăște cu mare greutate înainte, mai are de trecut ultimii nămeți.

Satul e cu desăvârșire pustiu, în afară de un băiat prea obosit și prea înfometat ca să moară.

1. Numele poate însemna și „Capătul lumii“, și „Sfârșitul lumii“ (n. tr. fr.).

II

Câți ani să încapă într-o zi, într-un răstimp de douăzeci și patru de ore? Un bărbat în toată firea, nu un băiat de douăzeci de ani intră pe ușa cafenelei lui Geirþrúður, la numai două zile după ce o deschisese pentru prima oară în tovărășia prietenului său Bárður. Îi e așa de dor de el, că trebuie să stea câteva clipe cu fruntea lipită de peretele odăiței din față. Să fie oare vreun nume mai potrivit pentru încăperea cea mică în care poștașul Jens își pune sacii și coletele până când doctorul Sigurður vine sau trimite pe cineva să le ia, timp în care Jens încearcă să-și înece amarul în bere? Băiatul se uită cu ochii holbați la perete, apoi își mută privirea mai jos, către niște perechi de încălțări din piele de pește: de lup-de-mare. Aici clienții sunt obligați să-și lase la ușă cizmele pline de noroi și de murdărie și să-și tragă în loc încălțărilor din piele de pește. Pentru mulți, treaba e de un inutil snobism și din cale-afară de pretențioasă, și nu puțini bombăne pe față, dar până la urmă se supun dacă vor să fie serviți. De altfel, cine n-ar vrea să se descalțe de dragul unei beri bune? Eu nu-mi dau jos nimica, își zice încet băiatul, dar uite că nu se poate intra direct, trebuie să mai deschidă o ușă care dă în odaia mare a cafenelei și care în același timp împiedică frigul să intre odată cu mușteriii, viața e o bătălie fără sfârșit ca să ții frigul la distanță. Se uită la canatul ușii, aha, uite cum arată, și mânerul, seamănă și el cu ceva, foarte interesant, se gândește, dar deodată totul se amestecă, lacrimi îi răsar în colțul ochilor și-i încețoșează vederea. Băiatul nu plânge mult, doar câteva suspine și gata, doar câteva bărcuțe se duc în jos pe obraji, încărcate cu durere.

Răsuflă adânc, împinge în ușă și tresare când aude clinchetul unui clopoțel deasupra capului.

Îi vede de la început pe cei trei bărbați așezați în colțul cel mai depărtat, bun înțeles că îi vede, nu mai e nimeni în cafenea, doar ei trei și opt, poate zece mese goale. Bărbații ridică ochii și-l cercetează, și atunci se întâmplă lucrul acela nesuferit, pentru care se disprețuia dintotdeauna, sfiala îi învinge și durerea, și doliul, îi golește capul de gânduri și îl preface într-un ghem de stânjeneală și de neîncredere, nu mai știe acum nici ce vrea, nici de ce. Singura treabă care-i vine în minte e să se așeze, ceea ce și face: găsește o masă cât mai departe de cei trei și se trânteste într-o rână pe scaun, cu spatele drept și acoperit tot de zăpadă. E destulă lumină înăuntru, două lămpi cu gaz împrăștie umbre pe pereți, mai sunt și câteva lumânări pe masa celor trei bărbați; din

mijlocul tavanului coboară o lustră la care s-a uitat o grămadă de timp când a venit aici prima dată. Dar azi nu se mai uită decât țintă înaintea lui, iar zăpada începe să i se topească de pe haine. Aruncă o privire pe fereastră, ca și cum n-ar fi mers o zi și jumătate prin noapte și prin viscol decât ca să ia loc aici la o masă și să se uite cum ninge afară. Are ce să facă în următoarele ceasuri, în cafenea sunt nu mai puțin de șase ferestre, iar lumina dinăuntru le face și mai negre. Băiatul nu vede pe geam mare lucru din noaptea de afară, în schimb se vede pe el, un amărât care șade singur la masă, se topește zăpada pe el. Nu fac două parale, am să mă topesc și eu odată cu zăpada, am să mă fac o baltă de apă murdară și ea are să se usuce, are să lase o pată întunecată și apoi are să dispară. Se uită cu scârbă la cum se vede în geam, se uită lung, ca să se pedepsească, dar sfârșește prin a pleca ochii în lemnul mesei, ah, deci se poate, poți să stai ceasuri întregi cu ochii în tabla asta, dar când trage cu coada ochiului alături îl recunoaște pe Kolbeinn, cu privirea lui oarbă, e mai sălbatic decât un lup de Atlantic, i-a mărturisit odată Bárður, deși se înțelegea bine cu omul. Băiatul se gândește că lui i-ar fi tare greu să se înțeleagă cu Kolbeinn. Una la mână, e necioplit, a doua, e neam prost, iar a treia, mâine eu n-am să mai fiu în viață. Și cu toate astea are o mulțime de cărți, și încă din cele bune, nu strofe leșinate de poetași de strânsură, nici vrăjeli despre cuvântul Domnului, nu, el are cărți de poezie adevărată și de știință, de ce un om așa de rău ar avea atâtea cărți bune băiatul nu pricepe, parcă era vorba că dacă citești te faci mai bun.

Da, e tânăr, ce să-i faci.

Bărbații au început să vorbească, firește că numai și numai să-și bată joc de el, din păcate nu se aude nimic până la masa lui, numai frânturi de vorbe fără noimă. Ciulește urechea, uimit, apoi se gândește că vorbesc în altă limbă, firește, vorbesc în limba peștilor, de ce n-oi fi auzit-o până acum, tare ciudat. Băiatul ridică ochii din masă și se răsuțește un pic, e mai bine așa, nu mai trebuie să se uite strâmb de parcă l-ar fi strâns cineva de gât. Nu-i cunoștea deloc pe ceilalți doi de la masă, erau doi vlăjgani, probabil marinari din echipajele bărcilor trase la țarm, altfel ar fi fost într-o tabără pe undeva, trag nădejde să-i ia dracu' nu mai târziu de noaptea asta și să le bage o țeavă de fier înroșit în fund. Așa, s-a mai înviorat și el, răutatea înviorează, cât timp ai gânduri de-astea timiditatea se risipește, nu mai ești amărâtul de pe care se topește zăpada. Băiatul stă și se uită drept înainte, cu disprețul zugrăvit pe față. Cum s-o fi numind limba pe care o vorbesc cei trei, peștească? Deodată bagă de seamă că zăpada de pe hainele lui s-a topit toată, acum pe jos e numai apă. Ce naiba, trebuia să se fi scuturat și el bine când a intrat. Mă-sa pe gheață! Helga nu poate să sufere când clienții vin cu tot felul de mizerii și udă tot împrejur. Aș da oricât să n-am de-a face cu ea! i-a zis odată Bárður, să mă ierte Dumnezeu, mi se face frică atunci când o văd.

Dacă lui Bárður îi era frică de ea, se gândește băiatul pe scaunul lui plin de apă,

atunci mie ar trebui să-mi tremure toate cele.

Oamenii râd ca peștii, firește că de el râd. Trebuie să fie destul de practic pentru un marinar să vorbească peșteasca, nu are de făcut decât să bage capul sub apă și să zică două vorbe, după aceea barca se umple într-o clipită. Cum se zice moarte pe limba peștilor? Firește, *omaúnu*. Cuvântul se scrie cu majusculă: *Omaúnu*. I-au obosit ochii de cât s-a uitat într-o parte. Ceilalți doi vor fi făcut parte poate din echipajul lui Kolbeinn. La fel ca el, se vede cum încep să îmbătrânească. Unul are o față lată, sprâncene nemaipomenit de stufoase și e chel. Celălalt are părul cărunt și lung, iar nasul borcănat i-ar intra fără probleme în căușul palmei unui bărbat de statură mijlocie. Barba le ajunge fiecăruia până la piept, ceea ce îi face să pară și mai uriași decât sunt. Poate ar trebui să nu mă mai bărbieresc, se gândește băiatul, după vreo lună, dacă nu mai puțin, aș avea obraji acoperiți, dar în clipa aceea își aduce aminte că voia să moară a doua zi, așa că alungă ideea de a-și lăsa barbă. Și uite-l cum, dintr-odată și aproape fără să-și dea seama, se ridică. Se trezește deodată, nedumerit, în mijlocul încăperii. Bărbații se opresc din vorbit și ridică ochii spre el, cu excepția lui Kolbeinn, orbul, care se strâmbă un pic și își întinde urechea stângă, ca un ochi diform. Pe masă, în fața lor, erau câteva sticle de Carlsberg, una dintre ele abia începută. Din trei pași, băiatul o apucă și o dă pe gât; abia atunci bagă de seamă că Helga stătea lângă teighea și se uita țintă la el. E, ca să vezi cât e de interesant și habar n-avea. Se întoarce pe călcâie și scoate din raniță cartea. O despachetează și o flutură în fața lui, ca pe un steag. Apoi îi spuse lui Kolbeinn: Bárður mi-a zis să vă mulțumesc că i-ați împrumutat-o.

Are creierul acoperit cu un lințoliu, și lințoliul ăsta îl împiedică să-și dea seama dacă vorbește de-adevăratelea sau doar se gândește cum să spună. Poate n-a zis nimic, poate a fluturat cartea și gata. Așa că își drege puternic glasul, trage aer în piept și, cu toată tăria de care mai e în stare, spune:

BÁRÐUR MI-A ZIS SĂ VĂ MULȚUMESC CĂ I-AȚI ÎMPRUMUTAT-O.

AR FI VRUT SĂ MAI ȚINĂ CARTEA UN PIC, CA SĂ MAI ÎNVEȚE CÂTEVA VERSURI PE DE ROST, DAR DIN PĂCATE N-A PUTUT. ȘI-A UITAT PUFOAICA PE USCAT ȘI A MURIT DE FRIG. L-AM PUS PE MASA UNDE PREGĂTIM MOMELILE ȘI ACOLO ERA ULTIMA DATĂ CÂND L-AM VĂZUT.

MULȚUMESC.

Așa termină ce avea de spus. Destul de brusc. Așază cu grijă cartea pe masa de lângă cei trei, se apleacă să-și ia mănușile și le trage pe mâini, de ce dracu' am zis și mulțumesc, se gândește, tot nătărău am rămas, își ia stângaci ranița și ajunge la ușă, dar nu izbutește să treacă mai departe. O greutate i se pune deodată pe umărul stâng, o mână sau cerul cu totul, se împiedică și genunchii i se înmoaie, nu poate să mai facă nimic, nu-l mai țin picioarele, așa că se prăbușește leșinat la pământ ca un morman de

rufe murdare.

III

În sat trăiesc vreo opt sute de suflete.

Multe lucruri încap în aste opt sute de suflete.

Multe lumi și multe vise. O mulțime de sentimente: eroism și lașitate, trădare și credință, vremuri bune și timpuri rele.

Unii trăiesc într-un fel care nu trece neobservat, faptul că trăiesc are darul să miște văzduhul dimprejur, iar alții petrec ani întregi agățați de viață, fără să facă valuri, timpul se scurge prin ei, și uite că deja au murit, sunt îngropați, uitați. Dacă ai fost pe pământ timp de optzeci de ani dar n-ai trăit de fapt niciodată, se poate spune că într-un fel ai trădat viața, fiindcă alții, de pildă, se nasc și mor atât de repede, nici n-au timp să învețe să vorbească, îi doare burta ori se căptușesc cu vreo răceală și pe urmă Jón tâmplarul trebuie să facă pentru ei un sicriș, o cutiuță în care să închidă viața lor care a ținut doar câteva nopți de insomnie, ochisorii minunați și degetele așa de micuțe, că numai o minune le-a putut isca. Au trăit cât roua dimineții. Când ne-am trezit și era dimineață, ei nu mai erau și tot ce putem face e să sperăm în străfundul sufletelor noastre, în locul în care bate inima și se cuibăresc visele, că nici o viață nu va fi în van și că nici uneia nu-i va lipsi ținta.

*

Cifrele n-au imaginație, ar trebui să te ferești să le acorzi prea mare importanță. Dacă ne luăm după hărțile geografice, munții de aici au o înălțime de nouă sute de metri, ceea ce este cu totul și cu totul exact, în unele zile se întâmplă fix așa, numai că într-o dimineață anume, în clipa când ne scuturăm din vis, ne uităm afară și munții au crescut ca prin minune, au ajuns la cel puțin trei mii de metri, zgârie cerul cu vârful și inimile noastre se ghemuiesc speriate. În zile ca acelea ne e tare greu să rămânem aplecați peste grămezile de pește sărat. Nu mai e vorba că munții fac parte din peisaj, ei sunt peisajul întreg.

Limba de pământ pe care e așezat Satul de pescari înaintează ca un braț întins în fiordul îngust, gata-gata să atingă malul celălalt. Întinderea de apă pe care o închide se transformă iarna în patinoar, fluierăm la lună și ieșim din casă cu patinele. Deseori e

vreme bună, munții țin vântul la respect, dar să nu credeți că pe la noi e mereu liniște și pace și că fulgii pe care i-au pierdut îngerii în zbor cad legănându-se încetișor pe pământ, da, se mai întâmplă și așa, dar stai să vezi când se ridică furtuna! Munții apără liniștea de dedesubt, dar au și darul să facă trâmbele de vânt să se năpustească turbate și să se înghesuie toate în fiord, doldora de dorințe ucigașe și suflând ger polar, și tot ce nu-i țintuit la pământ zboară prin aer și dispare. Scânduri, lopeți, căruțuri, țigle, când nu acoperișul întreg, cizma din piciorul drept, idealuri, declarații de amor un pic dulcele. Vântul urlă dintre culmile munților și deșiră întinderea mării, apa sărată se năpustește înspumată peste case, umple scobiturile din stânci. Când se mai potolește urgia, mai bine zis când putem să scoatem nasul din casă fără să murim, vedem că ulițele sunt acoperite de alge, ca și cum marea ar fi strănutat peste noi. Și de fiecare dată se face liniște la loc, fulgii din aripile de înger cad iar legănându-se încetișor, noi stăm pe plajă și ascultăm cum se sparg de țărnm valurile, domol și clipocind, clocotul de adineaori s-a stins, sângele se liniștește și el în vine, marea e îmbietoare, ne cheamă spre ea și noi am vrea, cum nu, să mergem să ne odihnim în apele ei, să ne legene și noi să adormim, eiderul plutește țipând în văzduh și în clipele acelea nu mai e așa de dureros să te gândești la sufletele celor pe care i-a luat marea.

IV

Băiatul doarme adânc, nu știe de el.

Visează despre viață, visează despre moarte.

Se întâmplă să fie vreun mort care visează că trăiește, iată de ce poate fi dureros să te trezești. Se învârte în întuneric, trece o vreme până se lămurește, până desparte visul de realitate, viața de moarte, stă lungit pe pat și geme ca un animal rănit, adoarme la loc, se prăvălește ca o piatră în oceanul de vise.

Câteodată doar în somn ești cel mai fericit, te afli la adăpost, lumea nu te mai atinge. Visezi la zahăr candel și la zile cu soare.

V

Geirþrúður nu-i de pe aici. La drept vorbind, nimeni nu știe precis de unde vine și unde a fost crescută. În Sat a sosit într-o dimineață, la brațul bătrânului Guðjón, bogătașul. Mai mică decât el cu treizeci de ani, poate chiar treizeci și cinci, înaltă, cu părul negru ca abanosul și câțiva pistrui palizi risipiți pe obraz, părea cu totul și cu totul nevinovată – iar gurile rele au zis foarte curând că din cauza asta s-a curățat așa de repede Guðjón, obosit de viață cum era, să n-ai niciodată încredere în pistrui. În schimb, pe bătrân îl cunoaștem foarte bine, sau mai degrabă îl cunoșteam, a copilărit aici, părinții lui fuseseră mari proprietari de pământ, iar el a început prin a fi armator, cumpăra corăbii pe bucăți din portul de baleniere al norvegienilor, aflat în fiordul vecin, și se îmbogățise așa de mult, încât nici Leó și Tryggvi, cei doi mari negustori, n-aveau ce lecție să-i dea, ei care altfel hotărau ce drumuri să fie construite în ținut, ce case să se ridice, cine va fi luat în grija comunei, cine are să meargă în rai și cine în iad. Imperiul lui Guðjón nu era, firește, atât de mare ca al lor, ei erau ca Germania și Anglia, iar armatorul, ca Suedia, să zicem, în timp ce noi, ceilalți, abia-abia ajungeam să fim un cătun din Islanda. Guðjón se însurase de tânăr. Treaba asta se întâmplă des pe la noi. Ne luăm de devreme ca să avem lângă cine să ne cuibărim când afară domnesc întunericul și frigul. Soția lui Guðjón venea dintr-o familie burgheză cumsecade. Era slabă ca o scândură, cu părul cenușiu și foarte binevoitoare, iar soțul ei, îndesat și rotofei, n-a trecut mult și s-a îngrășat și mai tare, cum se cuvine, și a început să se mânie mai des, s-o strivească pe biata femeie, avem să-i ducem dorul, dar uite că până la urmă nevasta a trecut peste toate, Guðjón a fost foarte potolit, au avut trei copii și au stat împreună treizeci de ani, pe urmă într-o zi ea a murit. Ei doi erau oameni care aveau pian, mobile grele, tapiserii, un tablou al lui Jón Sigurðsson, eroul independenței, în plus doctorul Sigurður stătea destul de aproape, și cu toate astea ea a murit. Guðjón nu și-a revenit niciodată, se prăbușise ceva în el de la temelie, și a început să bea peste măsură. Cot la cot cu pastorul, toată noaptea, iar pe la noi nopțile sunt lungi. Băieții lui plecaseră să învețe la Școala latinească, unul a ajuns tocmai la Copenhaga, de unde nu s-a mai întors, a rămas acolo cu vreo afacere, altul s-a făcut funcționar pe lângă Guvernator, nu vin niciodată să-l vadă. Fiica lui a învățat, firește, să cânte la pian, să coasă, să facă reverența și să vorbească la sărbători, a studiat trei limbi străine și a fost încurajată să citească romane lungi. Într-o zi, pe când

cânta Chopin la pian, un căpitan de balenieră norvegiană a auzit-o prin fereastra deschisă, așa că anul următor a plecat în Norvegia și n-am mai văzut-o de atunci. Bătrânul Guðjón s-a trezit singur. Nefericit și zbuciumat, buhăit de alcool și de atâtea nopți nedormite, și-a cumpărat un pistol de la un căpitan englez și l-a dus de trei ori la tâmplă, în tot atâția ani, numai că n-a avut curajul să apese pe trăgaci și să intre astfel – prin efracție – în lumea de dincolo.

Apoi a întâlnit-o pe Geirþrúður.

Pe vremea aceea cutreiera, căci căpătase de mai mulți ani obiceiul să plece în călătorii lungi cu vaporul, cel mai adesea în străinătate, de altfel în Islanda n-aveai ce vedea în afară de munți, de cascade, de întinderi de pământ cu hopuri și de lumina aceea care are darul să treacă prin tine și să te transforme în poet. Guðjón vedea orașe, tablouri, castele, fugea de el însuși, fugea de singurătate, fugea de pistolul din sertarul biroului, odată fugise tocmai în Egipt, unde pusese jos trei tâlhari doar cu pumnii și cu firea lui. Prietenul său Jóhann se ocupa de contabilitate și încerca să aibă grijă de afaceri cât timp era plecat. Of, of, of! suspina adânc Jóhann, care se neliniștea teribil, un băiat de aur Jóhann, vă spun, a murit mult, mult mai târziu, și trebuie că s-a dus la ceruri pe drumul cel mai scurt, altfel nu se poate. În sfârșit, să revenim. Când Guðjón s-a întors acasă după una dintre călătoriile lui cele mai lungi, după ce se plimbase cinci luni prin Anglia, prin Germania și prin Italia, după ce îl văzuse pe papă și-l ascultase pe dl Dickens citindu-și cu voce tare scrierile la Londra, s-a întors acasă însoțit de Geirþrúður.

Fata are fruntea înaltă și e ceva în ea care nu poate fi prins în cuvinte. O duritate ori o răceală, o mândrie ori o distanță, un fel de simț al umorului sau al bănuielii, poate câte ceva din toate astea, lasă că pistruii ne cam zăpăcesc mintea. Lucra la hotelul Reykjavík, le povestise Guðjón cunoștințelor lui. Eram singur și am întrebat-o dacă vrea să vadă lumea, e ceva de văzut, m-a întrebat, papa de la Roma, i-am zis eu atunci, nu-i decât un bătrânel plin de poftă și de superstiții, mi-a răspuns ea. Asta-i blasfemie! strigase atunci pastorul Þorvaldur, furios. Guðjón a ridicat din umeri. Și-a mers cu tine? l-a întrebat prefectul Lárus. Era seară, în odaie plutea un fum gros de trabuc, cei trei bărbați abia își mai vedeau fețele, până ce unul s-a îndurat și a deschis fereastra spre toamna de-afară, iar cerul a tușit când fumul se topea în noapte. Guðjón a privit lung spre jarul din capătul trabucului și a vorbit mai departe, am întrebat-o ce vrea de la viața asta, trebuia să fie ceva pe care să vrea să-l cunoască. Să mă bucur de un mic dejun într-un sătuc vechi din munții Germaniei, mi-a zis. Și voia i-a fost împlinită, am luat micul dejun într-un sat, chiar înainte de după-amiaza când urma să ne căsătorim într-o biserică de trei sute de ani. Averea, nu vrea altceva de la tine, bătrâne, a spus trist și în același timp furios Lárus, îți bați joc de tine, asta faci, și-a strâns pumnii Þorvaldur, dar Guðjón a strâmbat din buze și le-a răspuns: sunteți

invidioși că împart așternutul cu o femeie tânără, așa de tânără și așa de frumoasă și cu pielea așa de albă, în plus e mai deșteaptă decât mine și spune lucruri care mă fac să văd altfel lumea. Ai fi putut să te culci cu ea și fără s-o iei de nevastă și s-o aduci aici, de unde știi că n-ai ajuns de râsul lumii, de unde știi că nu vrea decât să scape de tine, să-ți ia tot înainte să dea bir cu fugiții? Guðjón l-a țintuit pe Lárus cu ochii lui albaștri, care, ca la un câine bătrân, puteau să pară câteodată foarte melancolici, după cum puteau să se facă și amenințători. Lárus își plecase privirea, se pregătea să-i ceară iertare, dar în clipa aceea Guðjón și-a dres vocea, a trimis un scuipat drept în scuipătoare și a spus: viața nu mai avea nici un farmec nici pentru ea, nici pentru mine, era logic să ne căsătorim, diferența de vârstă n-are a face.

În primul an locuiseră în casa lui de pe strada de Mijloc, strada Miðgata, o casă perfect situată, dar despre care Guðjón zicea că nu-i mai place, iar la câteva săptămâni după această discuție între prieteni un velier uriaș a venit din Norvegia încărcat cu lemne de construcție pentru casa în care e azi cafeneaua, casa în care băiatul doarme un somn de plumb. Era o construcție cu două caturi, cu odăi cu podini largi: cadoul de nuntă al lui Guðjón pentru Geirþrúður. O înălțaseră lângă prezbiteriu, pe străduța cea mai de sus a Satului, acolo unde locuiesc numai oamenii cu stare, prefectul, doctorul, doi-trei căpitani mai ajunși.

Pastorul Þorvaldur era încântat peste poate să-l aibă de vecin pe Guðjón. Erau prieteni de foarte multă vreme, cele două familii se vizitau des pe vremea când trăia prima nevastă a lui Guðjón, care se înțelegea perfect cu Guðrún, soția pastorului. Acesta și consoarta fuseseră primii care se mutaseră pe strada de sus, plecând din vechiul prezbiteriu, care nu era decât un hambar șubred cu pereți găunoși de turbă. Locuința cea veche se găsea mai jos de biserica noastră, care se înalță deasupra tuturor celorlalte clădiri, de parcă am încerca să sfidăm muntele cu o casă a lui Dumnezeu. În vârful clopotniței se ridică o cruce albă ca laptele, numai că în zilele senine se întâmplă ca doi corbi să se așeze pe ea și să croncăne răgușit, ca și cum ar vrea să ne aducă aminte de întunericul cel din veac. Þorvaldur urcă în fiecare dimineață la biserică spre a se ruga pentru iertarea păcatelor și ca să stea puțin doar el cu sufletul lui, înainte să se dezlănțuie valul de cereri, ispite și murdării. A fost o vreme în care a băut cât un echipaj de corabie, lasă că a făcut trei copii cu alte femei decât nevasta, dar în ziua de azi aproape s-a pustnicit. Se trezește dimineața devreme, urcă la biserică, se uită încruntat la cei doi corbi care croncăne batjocoritor la el, îngenunchează în fața altarului și se roagă la Dumnezeu să îndepărteze de la el băutura, căci de la vin se trag toate păcatele și toată lipsa de cumpătate. Se roagă fierbinte pentru iertarea tuturor greșelilor, apoi se întoarce acasă ca să mănânce masa de dimineață cu nevasta și copiii care încă n-au părăsit casa părintească, adică nu-s nici morți, nici însurați, nici plecați la învățătură. Într-o zi, Guðrún i-a zis așa, dacă

Dumnezeu e în stare să te ierte, atunci am să încerc și eu, și tot încercă până în ziua de azi. Au avut șapte copii, unul a murit devreme, cei mai mici, doi la număr, stau încă împreună cu ei, dar nu va mai dura mult și vor pleca la rândul lor și-atunci nu vor mai rămâne decât ei, bătrânii, și guvernanta, lui Þorvaldur i-e frică de ziua aceea, îi e dor de vremea în care îl trezeau glasurile copiilor. Nu e mereu ușor să-și aducă aminte de trecut fără să i se strângă inima, fără să-l cuprindă tristețea și remușcările că n-a folosit atâtea prilejuri și n-a ascultat îndeajuns, era tot timpul ocupat, mereu exista o predică de scris, niște bani de încasat, oameni care se strâneau la biserică, multă vreme făcuse parte din consiliul municipal și fusese implicat în asociația teatrală, și apoi bea, iar asta îi ocupa tot timpul și nu-i rămânea mai nimic pentru cei mici, care, cu întrebările lor copilărești, ne aduc mai aproape de miezul lumii. Tata, dar de ce soarele nu cade din cer, tata, de ce nu se vede vântul, de ce florile nu au glas, tata, de ce mor oamenii, de ce suntem obligați să mâncăm animalele, nu se întristează și ele, tata, când are să se stingă lumea?

Casa lui Geirþrúður, cadoul ei de nuntă, e una dintre cele mai frumoase clădiri din Sat, mult mai mare decât cea a pastorului. Are covoare pe jos, o lustră impresionantă în salon, un pian pe care îl mai chinuia câteodată Guðjón, de disperare, crezând că de fapt cântă. Þorvaldur era mulțumit că prietenul lui i-a devenit vecin, e bine să ai un prieten adevărat pe lumea asta, atunci nu mai ești nici tu atât de ușor de rănit, ai pe cineva cu care să vorbești, pe care să-l asculți fără să fii obligat să-ți aperi sufletul. Serile de iarnă sunt tare lungi pe la noi, întunericul li se răspândește printre vârfurile munților, când adorm copiii se lasă liniștea și atunci avem timp să citim, să ne gândim. Dar când adorm copiii se duce și nevinovăția din lume, și-atunci ne trezim că ne gândim la moarte, la singurătate, și atunci e o mare mângâiere să ai un prieten care stă în casa de alături. E cum nu se poate mai bine să vii la Guðjón, să stai în birou ori în odaia stăpânului casei, să ții un trabuc între degete și să te uiți cum boaba de jar din capătul lui alunecă singură în jos, de-a lungul. Guðjón și Þorvaldur puteau să stea așa ceasuri întregi. Vorbeau despre autonomia Islandei, despre danezi și despre pescuit, se întrebau dacă e bine sau nu să se interzică momelile din scoici, dacă municipalitatea ar trebui să cumpere o navă cu aburi, discutau despre treburile Satului. Pentru Guðjón era o mare ușurare să vorbească despre lucruri din afara lui, lucruri unde totul e fixat odată pentru totdeauna și unde vorbele nu-ți boțesc inima, nici nu-ți zgândăresc răni învechite. Petreceau așa seri foarte plăcute, erau discuții simpatice și un du-te-vino vesel între locuința pastorului și casa norvegiană a lui Guðjón, douăzeci și opt de pași le despărțeau, numai că Þorvaldur avea încă îndoieli în privința lui Geirþrúður. Era binecrescută, nu-i vorbă, le aducea răcoritoare, îi zâmbea și îi puneă întrebări ușurele, dar pastorul simțea că toate astea ascund ceva, că sunt ucigător de ironice, răuvoitoare ori de-a dreptul pline de dispreț. Altfel, nu era deloc

mulțumit că fosta slujnică de hotel din Reykjavík nu se arată un pic mai recunoscătoare în fața norocului de a se fi trezit, cu totul pe neașteptate, în rândurile societății celei mai alese. Fiindcă era nevasta lui Guðjón, nu trecuse mult și fusese invitată în clubul de croitorie al Evei: treizeci spre patruzeci de femei se întâlneau acolo regulat, ca să vorbească despre ale vieții, să schimbe ultimele bârfe și să afle ultimele infidelități. Tot ele organizau și spectacolul de Crăciun pentru copii, adunau bani pentru ajutorarea tinerelor neveste care-și pierduseră soții pe mare și se trezeau văduve cu o casă plină de copilași, uneori invitau chiar savanți care să le țină câte o conferință. Geirþrúður n-a călcat acolo decât de două ori. Din păcate nu mă interesează să stau toată seara pe un scaun și să ascult niște femei care nu fac decât să ciugulească zaharicale și să dea din gură, i-a explicat ea lui Guðrún, când soția pastorului venise s-o întrebe de ce nu mai apare pe la club. Poate crezi că suntem mai prejos de tine? a întrebat-o Guðrún, cu o politețe distantă.

De ce ar trebui să cred așa ceva?

Guðrún s-a uitat lung la Geirþrúður, fără să zică nimic; cealaltă o privea întrebător, aproape cu nevinovăție. Noi am fost binevoitoare când te-am invitat, iar eu am venit aici cu toată prietenia, să știi că bunătatea asta n-o găsești pe toate drumurile.

Nu sunt foarte sociabilă, a întrerupt-o tânăra.

Asta înseamnă că ai să-mi arăți ușa?

Nu, dar cum să mă port, dacă nu-s în stare să fac față în societate.

Dă-mi voie să-ți spun că nu ești prea prietenoasă.

N-am vrut să par neplăcută, doar încerc să vorbesc limpede.

Cele două femei stăteau în salonul care mai târziu se va transforma în odaia cea mare a cafenelei, covorul gros înăbușea orice zgomot, așa că liniștea era tulburată doar de ticăitul ca un foșnet al pendulei uriașe din colț. Guðrún se uita în fundul ceștii de un alb-albăstrui, pe jumătate plină cu ceai, iar Geirþrúður bea cafea dintr-o cană, Helga venise și-i mai adusese, bea cu sorbituri mari, cum bei apă. Guðrún așteptase să plece Helga, slujnica posomorâtă pe care Geirþrúður o adusese de la Reykjavík, la fel de tăcută și de neprietenoasă ca stăpână-sa. Nu ești recunoscătoare? a întrebat-o Guðrún după ce ușa se închisese în urma Helgăi și cele două femei s-au aflat din nou singure, doar cu pendula care măsoara rar timpul.

Pentru ce? a întrebat cealaltă, foarte uimită.

Chiar vrei să-ți desenez?

Da, mi-e teamă că trebuie, din păcate.

Prea bine, se foi pe scaun Guðrún, stătea țeapănă și se uita drept în ochii lui Geirþrúður, tânăra avea privirea aceea pe care i-o cunoșteam toți, în stare să străpungă zidurile, lui Þorvaldur îi era mai frică de ea decât de orice altceva. Crezi tu cu adevărat, a zis rar Guðrún, că se întâmplă în fiecare zi ca un om cum e Guðjón, așa

de distins și care nu duce lipsă de nimic, să primească cu brațele deschise o fată cu totul ștearsă ca tine, o slujnicuță, și s-o ridice până la el, s-o ia de nevastă? Și crezi tu că se întâmplă pe toate drumurile să te primim așa de binevoitor printre noi, să te întâmpinăm ca pe copilul nostru și să avem atâta răbdare cu tine?

Din păcate, nu sunt nici ștearsă, nici slujnică.

A, ba da, ești, cum să nu fii, i-a răspuns cu voce uscată Guðrún, nu putea să sufere când oamenii tăgăduiesc lucrurile care îți sar în ochi, ești o slujnică, ștearsă ori nu, oricum nu mai are importanță, nu ești decât o slugă care s-a făcut peste noapte nevastă de om bogat, dar se vede pe tine de unde vii. Nu-ți spun asta ca să te jignesc, suntem ce suntem și gata, dar cu un pic de voință și de caracter cineva reușește să învețe o mulțime de lucruri, și tu ai avea cum să deprinzi bunele maniere și un fel de a te purta care poate nu sunt acum în tine, dar dacă ai sta pe lângă persoane de calitate ai ajunge să le ai. De pildă, o doamnă de rangul tău nu-și bea cafeaua dintr-o cană ordinară ca o nevastă de marinar, ca să nu zic ca un marinar de-a dreptul. O doamnă de rangul tău stă pe scaun cu spatele drept, nu se tolănește ca o fetișcană arțăgoasă.

Geirþrúður se uită în jos la cum era așezată: stătea de-a curmezișul pe fotoliul larg, de culoare verde, și-și urcase un picior pe una dintre rezemătoare; strângea în palme cana de cafea, ca și cum ar fi vrut să se încălzească. Rămase parcă o clipă pe gânduri, apoi răspunse, fără să se uite către Guðrún: am fost de acord să mă mărit cu Guðjón fiindcă e un om bun, fiindcă ne e bine împreună și fiindcă îl consider egalul meu.

Guðrún duse liniștită ceașca la buze, o goli și apoi o puse pe măsută, tu nu ești egala lui Guðjón și nu ai să fii niciodată, îi zise. Apoi se ridică și privi în jos către Geirþrúður, presupun că nu te vom mai vedea la Eva.

Din păcate, nu-mi plac mai deloc zaharicalele.

Și nici tovărășia noastră, completă nevasta pastorului.

Geirþrúður zâmbi atunci pentru prima dată și zise: aproape că am ajuns să ne înțelegem, da, răspunse Guðrún, aproape.

A izbutit să-i ia mințile unui om bătrân și însingurat, zicea multă lume, i-a furat liniștea pe care o merita acum, în amurgul vieții, de altfel se întâmplă chiar ca într-o zi Guðjón să-și ducă mâna la inimă, treaba asta avu loc în mijlocul străzii, în plin soare, bărbatul se uită uimit împrejur și-apoi muri. Geirþrúður moșteni jumătate din avere, ceea ce nu era puțin lucru, și nu vărsă nici o lacrimă la înmormântare. Se osteni totuși foarte mult pentru masa de după, ce-i al ei e-al ei, organizase un banchet în toată regula, unde domni o veselie venită parcă de la cel rău în persoană. Þorvaldur se ameți într-un mod cu totul de neiertat și nimeri într-alt pat decât al lui, și anume în cel al lui Gunnhildur, o servitoare zvăpăiată care se veseli foarte, dar se simți și onorată

că petrece noaptea cu pastorul, lasă că-i ceruse să nu-și dea jos sutana. A fost simpatic cât a ținut, dar pe urmă, când Þorvaldur s-a trezit din beție, n-a mai fost, nu mai râdea nimeni, iar două zile după asta pastorul intra în liga de abținere *Viitorul*. Nimeni n-o văzuse pe Geirþrúður cât a durat masa, păi da, s-a încuiat la etaj, să-și numere banii, zicea unul, ba nu, am impresia că a plecat să rătăcească pe dealurile de deasupra Satului, îl contrazicea altul, poate acolo se întâlnește cu diavolul, stăpânu-său, adăuga al treilea, și o mulțime de oameni se trezire după cu o mahmureală strașnică, Guðjón era deja îngropat și începuse să aștepte Judecata de Apoi. Mai târziu, acolo unde fusese salonul cel elegant, Geirþrúður a deschis localul, i-a zis Cafeneaua, dar noi o alintăm câteodată cu nume precum Vizuina, Adăpostul ori Văgăuna Iadului.

VI

Băiatul doarme adânc, nu știe de el. Visele ne eliberează uneori din arcanele vieții. Sunt ca un soare în ascunzișurile lumii. Ni se face somn în mijlocul unei serii de ianuarie, cu vânt venit din miazănoapte, casa tremură, geamurile subțiri scrâșnesc, închidem ochii și îndărătul lor ne apare lumina soarelui. Cei care trăiesc la poalele munților cu pante repezi și așa de aproape de capătul lumii sunt experți în știința viselor. Băiatul doarme, doarme. Apoi se trezește și urcă încet la suprafață.

E încă întuneric.

Simte totuși, nelămurit, că a lăsat noaptea în urmă și că, nu peste mult, soarele are să iasă din adâncurile unde se odihnește.

Deschide ochii încet, cu neîncredere, aproape fără să vrea, și visele care umpluseră golul pe care-l lăsase viața se risipesc deodată. Se destramă, nu se mai țin decât într-o fâșie zdrențuită de brumă, plutind câteva clipe peste amintire și apoi se duc. Închide iar ochii, e treaz și nu prea. E plăcut așa, a mai încercat și altădată să rămână un pic mai mult în felul ăsta, aici e miezul vieții, de o parte stă somnul, de alta veghea, și el se străduiește să o țină la distanță pe cea din urmă cât de mult poate. Își închipuie că are să se trezească într-o casă cu pian ori măcar cu o flașnetă, într-o parte e un perete acoperit complet de cărți, aici stau oameni cu minte, înțeleg cum merg lucrurile și uite că pe masă e chiar un măr⁶. Dar realitatea nu te lasă să te duci prea departe, nu-i scapi mai mult de o clipă din mână, ea stăpânește și viii, și morții, așa că până la urmă să faci din realitate un loc mai bun e ca la izbăvirea sufletului, te duci în rai ori în iad. Visele se destramă, la fel mărul, oamenii cu minte, pianul, cărțile. Băiatul încearcă atunci să-și închipuie că e iar la baracă, se trezește și îl așteaptă vâslele, Bárður trăiește încă. Trage aer în piept, poate are să simtă mirosul care vine din tălpile prietenului, numai că în odaia asta aerul e prea curat, nu greu ca plumbul, ca după o noapte de somn în baracă, șapte oameni care dorm laolaltă, nici un geam care se deschide, șapte oameni care respiră și care miros.

Deschide ochii din nou. Bárður e mort și totul se face iar rece.

Se întâmplă că viața asta n-are nici o fărâmbă de milă în ea.

E greu ca plumbul de tristețe, îi sângerează inima în piept, dar așa de tare îi vine să facă pipi, că tot restul trece în urmă. Așa de tare îi vine, că nu îndrăznește nici să

tușească ori măcar să plângă, fiindcă orice efortare ar apăsa pe vezica oricum gata să explodeze și s-ar scurge pe dată un firicel ud. Uite, se vede cât de imbecil sunt, se gândește, lăsându-se o clipă în voia disprețului față de sine însuși, cu toate astea cui îi vine să facă pipi trebuie să facă, altfel nu se poate și, cu cât așteaptă, cu atâta nevoia apasă mai tare. Se dă încetișor jos din pat, e în pielea goală, oare cine a putut să mă dezbrace, se întreabă el neliniștit, lăsându-se în genunchi ca să bâjbâie sub pat după o oală de noapte. Suspină când dă de ea și face pipi în genunchi, e așa de bine, ce bine e să faci pipi, suflă mulțumit, alungând iar tristețea, a treia oară, e un idiot și-atât. Se așază pe marginea patului și se uită drept înaintea lui, întunecat, respirând mirosul de urină fierbinte. E liniște în jurul lui, nici măcar marea nu se aude. Ochii i se obișnuiesc încet-încet cu penumbra, deslușește două ferestre ascunse de perdele groase, e frumos afară, bun înțeles că au ieșit în larg. Pétur a stat toată ziua de ieri să găsească pe undeva doi amărâți care să le ia locul în barcă, lui și lui Bárður. Andrea e precis îngrijorată pentru el, trebuie să-i scriu, da, firește, dar ce să-i povestesc? Un tremur îl străbate de sus până jos, trupul îi e slab și descărnat, deși atâta muncă grea l-a mai călit și pe el, în odaie e frig, băiatul își acoperă umerii cu plapuma și se uită cu luare-aminte în jur. O mulțime de lucruri sunt ascunse ori abia ghicite în întuneric, niciodată nu i-a fost dat să doarmă într-un loc așa de larg, doar dacă n-a dormit afară, firește. Patul are căpătâie înalte, uite și o comodă cu șase, nu, șapte sertare și pe pereți parcă sunt niște tablouri. E și un fotoliu, pare tare comod. Băiatul se uită pe unde îi sunt hainele, se simte tare trist, dar tot ar încerca fotoliul. Să fie asta o trădare? Și cine oare i-a luat hainele? Helga, bineînțeles. Gândul nu prea îi e pe plac. Așadar, Helga e prima femeie care l-a văzut gol. Ar fi putut să fie altcineva, de pildă, Guðrún. Încearcă să se gândească la ea, încearcă să-și dea seama dacă îi duce dorul, dar nu se întâmplă nimic, s-ar zice că nici nu-i prea pasă. Se ridică în picioare și se apropie de o fereastră, trage o perdea și lumina lăptoasă de aprilie se revarsă în odaie, înlăturând umbrele, dezvăluind colțurile. Hainele lui sunt așezate pe un scaun albastru de lemn, lângă pat. Se îmbracă iute, adulmecând rufele ca un câine, n-au mirosit niciodată așa de frumos. Stă apoi un timp în fața fotoliului impunător, îi mângâie brațele largi, mormăie ceva nedeslușit și până la urmă se așază cu grijă. Pernele-i sunt incredibil de moi și e prostește de plăcut să stai în el, băiatul surâde fără să-și dea seama și în clipa următoare își mușcă buzele.

Afară-i lumină. Noaptea s-a dus.

Noaptea de aprilie nu e, firește, prea neagră, zgomote familiare o străbat când și când, auzi cum șopotește apa, cum cântă păsările și bâzâie muștele, vezi râme în pământul umed și viața se face mai simplă, aprilie vine cu trusa de farmacist și pansează rănilor iernii.

Așezat în cel mai moale fotoliu din lume, băiatul își plimbă privirea de jur

împrejur, se uită pe fereastră, norii de aprilie sunt alb-albăstrii, încearcă să se gândească la Dumnezeu, dar se lasă iute păgubaș, se uită în schimb la oala de noapte pe jumătate plină de pipi care se răcește, oala e albă și curată, zici că n-a fost folosită niciodată. Nu, și de altfel băiatul n-a văzut în viața lui o oală de noapte așa de elegantă, bine că atunci când a folosit-o nu se deslușea prea bine, altfel n-ar fi avut curaj să facă pipi într-un recipient atât de rafinat. Deasupra sunt două tablouri destul de mari, își mijește ochii să vadă ce reprezintă, în primul se vede un oraș, e din străinătate, murmură băiatul. Vă dați seama, noi locuim într-o țară în care nu există nici un oraș, nici o cale ferată, nici un palat, de altfel suntem așa de aproape de capătul lumii, încât pe lume sunt oameni care habar n-au că existăm. Dar e ceva de știut despre noi? Nu vede foarte bine ce e cu al doilea tablou, ar trebui să se ridice și să se apropie, dar nici nu se pune problema, e așa de bine să stea în fotoliu și să se uite împrejur. Am dormit o zi întreagă, e clar, se gândește, își simte trupul greu și parcă înțepenit. O trosnitură se aude dintr-odată foarte aproape, băiatul tresare și pentru o clipă se teme că Bárður îl privește dintr-un colț, ascuns în întuneric. În fața ușii se aud zgomote de pași și apoi râsul cuiva, e un bărbat, clar nu e căpitanul cel bătrân, e un râs de om destul de tânăr, râde cu poftă, de altfel nu-l prea crede pe bătrân în stare să râdă, mai degrabă hârâie. Băiatul simte cu mare plăcere cum antipatia față de Kolbeinn i se răspândește în tot trupul. Nenorocitul, mormăie el. Omul de afară râde din nou, apoi se aude o voce de femeie. Incredibil, există oameni care râd așa, dis-de-diminează. Băiatul se ridică din fotoliu și trage perdeaua de la cealaltă fereastră, ferestrele sunt destul de mari, apucă de mâner și le deschide larg, să respire lacom aerul rece și liniștit, n-a mai nins de când a venit, mă rog, de când s-a târât el aici. Ridică privirea spre munții de deasupra Satului. Lumina zorilor nu e cu totul străvezie, parcă s-a amestecat în ea zaț de cafea. Se face vreodată ziuă de-adevăratelea la poalele unor munți ca aceștia? Băiatul se dă înapoi de la fereastră. O închide, aerul din odaie se răcește deodată, ar fi vrut acum să se bage iar în pat, să-și tragă plapuma peste cap, fiindcă ce altceva îl așteaptă decât să respire, să mănânce, să se ducă din când în când la toaletă, să citească și să răspundă când e întrebat? De ce trăim? Încearcă să spună vorbele astea cu voce tare, ca și cum ar pune întrebarea lui Dumnezeu ori poate fotoliului aceluia elegant, dar fiindcă nici Dumnezeu și nici fotoliul nu par dispuși să-i răspundă, începe să se gândească la cărțile lui Kolbeinn. Trebuie că are vreo patru sute, băiatul nu văzuse niciodată mai mult de douăzeci laolaltă, dacă nu punem la socoteală prăvălia Farmacistului, unde a numărat șaptezeci și două ultima dată când a fost acolo cu Bárður: patru sute de cărți. Se uită drept în față, visător. Râsul de afară se aude iarăși, un pic mai departe de data asta, numai ecoul ajunge până la urechile lui, se hotărăște să se ridice și se îndreaptă încet spre ușă, o deschide și se uită precaut de-a lungul culoarului. Fără îndoială, doarme de multă vreme la adăpostul perdelelor groase, dar acum uite că s-a trezit,

trebuie să afle de ce trăiește, dar, înainte de toate, dacă are și el vreun loc în viața asta.

Șovăie în fața ușii. Se mai uită o dată la odaia largă, își ia la revedere de la ea, închide încetisor ușa și înaintează până la capătul culoarului. Numără în drum cinci uși, în afară de aceea pe care tocmai a închis-o, și patru lămpi pe pereți, doar două sunt aprinse, culoarul e așadar scaldat în penumbră, se uită atent la tablourile atârinate lângă lămpile care ard. Sunt numai din străinătate, murmură după ce le-a privit, lacuri necunoscute, păduri, palate, orașe. Coboară cât poate de încet treptele, cele două glasuri se aud de la catul de dedesubt, se oprește la mijlocul scării, închide ochii, trage adânc aer în piept și se pregătește. E ușor să te legeni în iluzii când ești singur, poți să-ți confecționezi o personalitate de mai mare dragul, să te arăți plin de înțelepciune, de echilibru, să ai răspuns la toate, dar treburile stau cu totul altfel când ești printre oameni, aici trebuie efort, nu mai ești nici echilibrat și nici înțelept, de unde, câteodată nu ești decât un prostovan care scoate pe gură tot felul de minuni. Am să mă fac de râsul lumii și de data asta, se gândește băiatul coborând scara, a numărat șaisprezece trepte. La capătul lor, la dreapta, era închis, iar la stânga se desfăcea un culoar lung care ducea spre ușa de ieșire, în deschizătura ei se vedea un bărbat, era fără îndoială cel cu râsul de adineaori, un bărbat destul de înalt și cu umerii largi, îmbrăcat cu o haină albastră pe care se vedea un șir de nasturi auriți, un căpitan străin, se gândește băiatul, se citește pe el, e sigur pe sine și liber în mișcări, omul ăsta nu-și câștigă traiul din pește sărat și nici nu e obligat să trăiască în întunecimea muntelui. Căpitanul îl zărește pe băiat, care nu dăduse drumul balustradei, deseori trebuie să ne ținem de ceva ca să nu ne ducem cu capul înainte, merge și o balustradă, dar cel mai bine ar fi să fie mâna altcuiva. Privirile li se întâlnesc, străinul mijește ochii ca și cum s-ar aștepta să se întâmple ceva, dacă nu cumva așa face el ca să vadă mai bine. Helga se îndepărtează un pic de ușă, dar rămâne tot lângă căpitan, se uită spre băiat și îi zice ziua bună, ei, ai dormit ceva. Băiatul dă drumul balustradei, dar cât ai clipi din ochi își încleștează iar mâna pe ea, răspunde la salut cu o mișcare din cap. Poți să spui o mulțime de lucruri doar clătinând din cap, vorbele au poate o faimă prea mare, în definitiv ne-am putea descotorosi de o bună parte din ele și ne-am înțelege între noi numai clătinând din cap, fluierând și fredonând. Helga îl privește pe căpitan și îi spune ceva într-o limbă necunoscută, vorbește rar, dar fără greutate, îi explică cine sunt, se gândește băiatul, căpitanul se uită la el, nu mai e precaut, ca mai adineaori, pe fața lui se citește milă, dacă nu chiar bunăvoință. El, care străbate oceanele, știe ce e moartea, își zice băiatul, ca și cum ar fi vrut să-și explice valul de căldură pe care privirea acestui străin îl înalță în sufletul lui. Apoi căpitanul îi face semn cu bărbia, ridică mâna cu palma larg deschisă și se întoarce, se uită puțin în sus, ai fi zis că nu s-a hotărât încotro s-o ia, că așteaptă ceva anume, dar uite că a ieșit, ușa se închide în urma lui.

Bun, face Helga.

Bun e, știe toată lumea, cel mai important cuvânt din limba islandeză, are puterea să împrietenească pe loc doi oameni până atunci străini.

Băiatul se apropie. Femeia îi zice: acum trebuie să mănânci. Și el răspunde: da.

6. În epoca în care are loc acțiunea romanului, merele erau fructe exotice în Islanda (n. tr. fr.).

VII

Helga e greu de citit, i-a mărturisit Bárður pe când plecau amândoi din Sat, acum treisprezece mii de ani, în ziua când purtau în spate un volum cu poezii primejdioase de moarte, nu știi nici măcar dacă se chinuie să te suporte sau chiar îi place de tine, dacă e plictisită de viață sau dimpotrivă, la naiba, câteodată mă gândesc să-i sar în spate și să-i urlu în ureche doar ca s-o sperii un pic, să văd cum e de-adevăratelea.

Dar Bárður nu mai poate de-acum să sară în spatele nimănui și să urle bau! E mai bine așa, dat fiind că e mort, mort de frig, viața îl părăsește cu fiecare clipă care trece, peste treizeci de ani n-are să mai fie nimic din el, în cel mai bun caz o amintire slabă cutreierând prin lume, cât despre mine, mă vor uita cu totul, ce fericire. La asta se gândeste băiatul, sau mai bine zis asta îi fulgeră prin minte pe când merge în urma Helgăi și se chinuie să se scuture de timiditatea și de spaima care-l țin în gheare. De ce să fiu timid în fața ei? Helga e un om ca toți oamenii, cu trupul slab, ce nu rezistă nici dacă se prăvălesc pietrele peste el, nici dacă îl doboară timpul. O dată să clipească timpul înspre ea, și o preface într-o băbăciune ghemuită într-un colț, mestecând amintiri veștede și nume despre care nimeni nu mai știe nimic.

Între culoar și bucătărie nu-s mai mult de zece pași și, cu toate astea, toate gândurile astea se învâlmășesc la el în cap, mintea omului adăpostește spații fără margini, iată, posibilități urieșești, în mare parte nefolosite. Nu durează mult și viața se înțepenește în traiul de zi cu zi, numărul posibilităților scade cu fiecare an care trece, imense ținuturi ale minții dispar sau se prefac în deșerturi sterpe.

Helga e de statură hai să zicem mijlocie și se mișcă iute și hotărât, probabil cunoaște ce înseamnă să *pregeți* doar fiindcă a auzit pe cineva rostind vorba asta. Părul blond-cenușiu îi e răsucit strâns într-un coc la ceafă, ceea ce îi face fața să pară tăioasă, cu buze subțiri și nasul un pic prea lat; poartă o rochie largă, albastru-deschis, băiatul nu prea își dă seama cum e ea alcătuită la corp, de altfel puțin îi pasă, Helga are pe puțin treizeci de ani.

Au ajuns la bucătărie și acolo toate neliniștile și toate întrebările băiatului se prăbușesc la pământ ca un stol de păsări doborâte, fiindcă bătrânul Kolbeinn stă la masă și mestecă un codru de pâine acoperit din belșug cu unt și pateu, ochii lui stinși alunecă peste băiat ca două mâini înghețate și toată scena de la cafenea, bătăria, vorbele schimbate în limba peștilor, *Omaúnu*, toate îi năvălesc în minte și-l amețesc pe

dată. S-a trezit băiatul, anunță Helga și căpitanul îi răspunde cu un behăit de berbec bătrân, rar e bine dispus dimineața, îi explică femeia musafirului, care n-are habar ce-ar trebui să facă, să zâmbească sau nu. Kolbeinn vede lucrurile așa de bine, continuă ea, că a înțeles de mult că n-are nici un motiv, așa, în general, să fie bucuros. Băiatul, care se pregătea să se așeze, se răzgândește și rămâne drept și țeapăn, abia stăpânindu-se să nu se strâmbe drept în fața plină de fiere a căpitanului, dar n-are atâta curaj, în loc de asta se uită la Helga cum taie repede pâinea, apoi cafeaua începe să fiarbă. Băiatul face ochii mari uitându-se la mașina de gătit, sprijinită pe patru picioare groase de oțel, are cuptor și patru ochiuri de mărimi diferite, pentru mai multe feluri de oale. Nu văzuse una la fel în viața lui, privea uimit cum era ornamentată și asta îi ocupa toată mintea. Stai jos, îi poruncește Helga fără să se întoarcă, și el se supune într-o clipă. Kolbeinn e vesel din fire, mai zice femeia, sunt dimineți în care chiar are chef să-mi cânte. Căpitanul mormăie iar, fără să se oprească din mestecat. Helga îi așază dinainte pâinea și cafeaua, băiatul simte mirosul cald care vine dinspre ea și îndrăznește să zâmbească pe jumătate, i se pare că fața bărboasă a căpitanului seamănă cu un pâlc de nori negri, numai că din mâinile lui chinuite de muncă și prea mari față de restul corpului, așezate pe masă ca doi câini obosiți, se revărsa o liniște neobișnuită. Băiatul soarbe din cafeaua fierbinte, mușcă din felia de pâine. Foamea explodează în clipa aceea în el cu atâta forță, încât îi trebuie toată puterea să se stăpânească și să nu înghită pe nemestecate toată pâinea cea moale, se chinuie să mănânce încet, doar se află într-un loc în care trebuie să aibă maniere mai alese decât cele cu care e obișnuit. Helga îi aduce și terciul, îl pune într-un castron albastru, băiatul ridică ochii și spune automat mulțumesc, cu atâta nevinovăție, încât femeia surâde scurt, un surâs care îi urcă până în priviri, atunci băiatul căpătă destul curaj să o întrebe despre omul de adineaori, e străin? Da, răspunde Helga, își toarnă cafea într-o cană albastră și se așază în capătul celălalt al mesei, e căpitanul uneia dintre corăbiile care au aruncat ancora aici, în capătul fiordului, o să plece în curând, e englez, adaugă ea, înainte să ia o înghițitură de cafea. Vorbești englezește? întrebă el, prudent și plin de respect, fiindcă cel care vorbește limbi străine vede mai departe și știe mai multe decât ceilalți, altfel nu poate să fie. Puțin, am stat cinci ani în America, dar să știi că n-a venit aici ca să-mi facă mie vizite sau să vadă cât de bine știu să vorbesc englezește. A, bun, atunci de ce a venit? întrebă cu toată nevinovăția băiatul, numai că nevinovăția se topește repede și băiatul își dă seama de adevăr, dincolo de nevinovăție sau mai degrabă de imbecilitate, și se face pe dată roșu ca racul. Helga strânge din buze, ori e supărată, ori încearcă să-și stăpânească un zâmbet, Kolbeinn rămâne de piatră. Băiatul înghite din terci, măcar așa nu mai zici cine știe ce.

Oricum, s-a făcut vremea să plece.

A dat înapoi cartea, misiune îndeplinită, vă mulțumim, următorul punct pe

ordinea de zi este să se hotărăscă dacă trăiește sau moare. Să n-ai de ales decât între două lucruri atât de importante e de-a dreptul înviorător. Firește, mult mai la îndemână e să mori, cel mai greu e să iei hotărârea, pe urmă gata, faci rost de o frânghie, legi un bolovan de ea, te arunci de pe faleză și nu te mai ridici în veci la suprafață, nu e ca și cum ar găsi cineva cadavrul nimicit în mare.

E mult, mult mai greu să trăiești.

În cazul ăsta nu-i suficient să faci rost de o frânghie, fie ea și de calitatea întâi, îți mai trebuie multe ca să trăiești, viața e un drum lung și greu, să trăiești înseamnă să pui întrebări. De pildă, unde are să doarmă el la noapte, și în nopțile care vin la rând, zece mii de nopți? Și mai trebuie să-și caute o slujbă, nu de pescar, asta nu, al dracului să fie care mai iese în larg, și nici la Leó n-are să muncească vara viitoare, fără Bárður nu, nici să nu ne gândim. Dar de mâncat tot trebuie să mănânce, și asta costă bani. Sigur, poate să aranjeze la prăvălia lui Magnús sau la Tryggvi ca să cumpere pe datorie, corăbiile cele mari au să ridice curând ancora, va fi mult de muncă și mâna de lucru, la mare căutare. Da, da, bineînțeles, nu-i va fi așa de greu s-o scoată la capăt în primele zile, să supraviețuiești nu-i mare scofală, mult mai complicat va fi să descopere dacă are sau nu ce face pe lumea asta.

Așa se gândește băiatul, a terminat de mâncat terciul, ține în mână lingura goală și se uită înainte fără să vadă nimic, nu-și plânge de milă, pe față nu i se citește nimic, dar un pic nedumerit este, cum dracu' să facă el rost de o frânghie? Că doar nu crește în copaci, viața asta îți pune mereu bețe în roate, nu faci nimic bătând din palme. Bárður nu se oprea niciodată și tot e mort, n-o să-i mai auzim niciodată râsul molipsitor.

Băiatul tresare, Helga a zis ceva. Poftim? întreabă el, dar femeia clatină din cap și mormăie: uite că stau la masă c-un orb și-un surd. Băiatul se uită spre Kolbeinn, dar căpitanul nu mai era la locul lui, dispăruse pe undeva. Eu... în fine... se bâlbâie băiatul, tot oprindu-se să-și caute cuvintele, dar nu le mai găsea, le pierduse pe toate.

Mai întâi ai surzit și, când ai început să auzi iar, uite că nu mai poți să vorbești, mai mare dragul să stea omul cu tine, zice Helga. Bineînțeles că băiatul nu înțelege dacă spune asta în glumă sau în batjocură, nu știi dacă să ai încredere în femeia asta, așa că dă și el din cap fără să zică nimic, da, vrea să o însoțească la prăvălia lui Tryggvi. Ne trebuie lapte, bere, grăunțe, pâine, iar eu am nevoie de un catâr să le care, poate să fie și surd, și mut, nu-mi pasă, trag nădejde numai să nu te lase și brațele tot așa de repede cum te-au lăsat celelalte.

VIII

Cerul nu se mai întinde înghețat deasupra lumii, zăpada a început să se înmoaie pe drum, e aprilie. Și uite că băiatul merge înainte.

Helga nu spune nimic, mai bine, s-ar zice că și-a lăsat toate cuvintele acasă, Geirþrúður vrea să vorbească mai târziu cu tine, așa i-a zis când își puneau paltoanele. Mai târziu? a răspuns el, ca și cum *mai târziu* însemna ceva cu totul necunoscut, nu-i place să se trezească devreme, i-a zis Helga, făcându-se că nu bagă de seamă chipul întrebător al băiatului, de ce-ar vrea să-mi vorbească, se gândește el mergând înainte, poate ca să-mi reproșeze că nu l-am salvat pe Bárður de frig? Helga înaintează așa de repede, încât băiatul trebuie să n-o scape din ochi, așa că firul gândurilor i se rupe tot timpul. Strada asta se numește Mánagata, strada Lunii, își zice el. Mergem până la capătul ei, apoi o luăm pe Sjávargata, strada Mării, care coboară până la Limba de Pământ, acolo e cimitirul, ca să vezi, ar trebui poate să fluier prin el, să scot morții la plimbare? O cărare curățată de zăpadă se întinde de-a lungul străzii, pe Sjávargata e încă și mai bine, zăpada e mai bătătorită și se merge mult mai ușor. Aerul s-a mai limpezit, chiar dacă cerul a rămas înnorat, normal, e șapte dimineața, marea e și ea albastră și tivită cu spumă verde spre gura fiordului, temperatura trebuie să fie în jur de zero grade. Băiatul s-a încălzit de la atâta mers, oricât de mult ar grăbi pasul, tot îl desparte de Helga cel puțin o jumătate de metru. Fuioare de fum se înalță din hornurile caselor de pe lângă depozitul de pește sărat al lui Magnús, trei bărbați fumează pipă în fața prăvăliei, sunt probabil marinari străini de pe cele două nave ale căror catarge se înalță spre cer la Digul din Vale, de-a lungul Limbii de Pământ, corăbiile nu se văd, sunt ascunse în spatele caselor. Una se numește *St. Lovisa*, vine din Anglia și pe căpitanul ei îl cheamă J. Andersen, trupul îi e încă fierbinte după atâtea nopți și atâtea zile câte a petrecut cu Geirþrúður. Fumul din pipele marinarilor se ridică albastrui și se risipește repede în aer. Băiatul se uită spre catargele care se înalță în spatele caselor spre cerul dimineții, ar trebui să plec în America, îi fulgeră prin cap, bineînțeles, asta e soluția, sau în Canada, Canada e o țară foarte mare. Acolo aș putea să stau departe de mare, să nu mai aud de pescuit, am să învăț englezește și am să citesc o grămadă de cărți grozave. E gata să se gândească mai bine la ideea care i-a venit, dar ea se risipește în aer ca fumul de pipă. Drept în fața lor, strada se împarte în două brațe: Sjávargata merge în jos, de-a lungul mării, iar Miðgata o ia pe după

colțul prăvăliei lui Magnús și se înfundă între două șiruri de case înghesuite. Aici s-a deszăpezit cum se cade, strada e curată aproape de tot, nămeți uriași se înalță de-o parte și de alta. Sunt opt, nu, nouă case mai mici și mai mari de-a lungul străzii Miðgata și doi brăduți își scot nasul din zăpadă în fața uneia mai mândre, sunt așa de ciudat de verzi, că băiatul încremenește pe loc. Îi vine să sară peste troiene și să pună mâna pe verdele acela, să-l miroasă. Ridică privirea și zărește la fereastra de deasupra brăduților un chip de femeie. E tânără și curăță ceva, un sfeșnic, i se pare lui de jos, se uită și ea la el și apoi îi zâmbește așa de frumos, că băiatul se simte cuprins de cea mai mare fericire, și totuși Bárður a murit de frig lângă el acum două zile. Se îndepărtează de fereastră stânjenit, are ochii plini de viață și de zâmbet. Dă fuga s-o ajungă pe Helga, care e gata să dispară după colț, aleargă cât poate de repede, ca și cum ar căuta să se lase pe el însuși în urmă, bineînțeles că pare un idiot și asta e foarte bine, pentru că altceva nici nu e.

Strada Miðgata pleacă din mijlocul Satului, de la Miðreitinn, îngrăditura largă unde se lucrează peștele, în realitate noi îi zicem locului ăstuia piață când visăm la o viață în care să nu mai fie vorba de pește sărat, îi zicem piață fiindcă visăm la o piață adevărată, cu copaci, cu bănci și cu o statuie, dar de fapt a cui să fie statuia, asta e o problemă, a trăit cineva pe lume care să fi fost așa de credincios vieții, încât să merite un monument?

Miðreitinn se odihnește sub zăpada de aprilie, va rămâne tot astfel, desigur, și în zilele ce vor urma, norii ăștia aduc cu ei ninsoare și abia dacă am zărit soarele astăzi. Nu-s prea mulți oameni pe stradă, de fapt sunt doar ei doi, Helga și băiatul care suflă greu în urma ei, n-a izbutit s-o ajungă nici acum. La o fereastră de deasupra se mișcă o perdea, o pereche de ochi îi cercetează. Pe-aici se întâmplă câteodată așa de puține lucruri, încât oamenii aleargă la ferestre la cea mai mică mișcare, altfel te ia somnul numai la gândul că trebuie să te ridici din pat, că începe o altă zi. Helga se îndreaptă spre prăvălia lui Tryggvi, e o clădire impunătoare cu o firmă mare, vitrinele gem de mărfuri vara și toamna, acum însă par cam goale. Un bărbat iese cu un sac mic de orez sub braț, se uită cu coada ochiului la Helga, dar n-o salută, femeia se preface și ea că nu-l vede și intră împreună cu băiatul în prăvălie, se aude clinchetul clopoțelului de deasupra ușii.

IX

Băiatul clipește, s-a schimbat lumina și trebuie să se obișnuiască. După strălucirea zăpezii de afară, locul pare cufundat în umbră. În prăvălie sunt câțiva simbriași și câțiva clienți, și toți se opresc din vorbit în clipa în care Helga și băiatul intră pe ușă, nenumărate perechi de ochi se întorc și se uită țintă la ea, apoi la el: ochi curioși, întrebători, unii chiar arțăgoși, nu-i prea plăcut să fii cercetat așa pe toate părțile. Dușumele dragi, n-ați vrea voi să mă înghițiți? se gândește băiatul, fără prea mare nădejde fiindcă se știe că dușumelele n-au înghițit niciodată pe nimeni, toată treaba lor e să n-aibă gropi și să se lase călcate în picioare. I-ar plăcea să se uite și el împrejur, să cerceteze mărfurile așa de felurite din cea mai de seamă prăvălie din Sat, ba chiar din ținut, trebuie să mergi până la Reykjavík ca să găsești una mai ceva decât ea, ba chiar la Copenhaga, să străbați marea cea adâncă și primejdioasă, în străfundurile căreia zac înecate corăbii, suflete, speranțe năruite. Sigur, nu-i prima dată când intră în prăvălia asta, a mai fost de trei ori în ultimii doi ani. Dar pe atunci totul era altfel: pe atunci, unii dintre noi mai trăiau încă. Lumina de aprilie se răsfrânge în vitrine, nu-i nici puternică, nici țipătoare. Înăuntru ard câteva lămpi cu gaz, dar e o odaie întinsă, în care se înalță trei dulapuri înalte și largi, ceea ce face ca umbrele să se lungească și lumina să pătrundă cu greu în toate cotloanele. Tejgheaua e și ea lungă, are câțiva metri, iar în spatele ei se întind rafturi pe care stau mărfurile, sunt și locuri goale ici-colo, așteptăm încă sosirea corăbiilor care apar primăvara, cele două care au ancorat la Digul din Vale n-au adus decât cărbune, sare și căpitani pentru Geirþrúður. Băiatul numărase nouă persoane înăuntru, dar iată că a apărut și a zecea, un bărbat voinic și înalt care s-a ivit de lângă un dulap, se uita probabil la vreun obiect, dar acum vrea să afle cine a intrat, așa că îl privește fix pe băiat. E Brynjólfur, căpitanul bărcii trase la mal de la prăvălia lui Snorri, are barba încărunțită și o privire întunecată, aproape neagră, de care băiatul se ferește, mai bine aruncă un ochi spre intrarea în depozitul de băuturi. Acum cincizeci de mii de ani, pe vremea când trăiau mamuții pe pământ, intrase și el acolo cu Bárður. Atunci rafturile erau în mare parte goale. Nu mai găseai nici coniac, nici whisky, nici sherry, rămăseseră cinci sticle de porto, zece de brennivín, rachiul național, două de Svensk-Branco și nouă de vin roșu, da, viața mai avea exact atât de oferit. Se adăugau câteva rafturi cu mai multe sorturi de bere, fără a le mai pune la socoteală pe cele din depozit, așa le spusese vânzătorul, care se uitase

la Bárður și la băiat ca de la mare distanță, se ținea deoparte ca să arate și mai bine ce-l despărțea de ei, surâsul care se ițea sub cea mai elegantă mustață pe care o văzuse băiatul în viața lui nu era deloc lipsit de aroganță. Bárður îi ceruse brennivín, cum, nu vreți vin roșu? pufnise vânzătorul, prefăcându-se mirat. Bárður luase sticla pe datorie, sigur, nici o problemă, aveți contul în perfectă stare, mai zisese mustăciosul după ce-i găsisse numele și distanța se micșorase un pic, de la șapte sute de kilometri se făcuse de două sute. Băiatul se umflase în pene de mândrie, își îndreptase și spatele, Bárður se mulțumise să întindă o mână de-a lui, zdravănă, n-avea rost să se aprindă degeaba, apoi ieșiseră din prăvălie, Bárður ținea sticla de gât, luaseră câteva guri din ea pe drumul spre baracă, acelea fuseseră ultimele picături de băutură pe care le băuse prietenul lui în viața asta. Acuma, ticălosul de Einar trebuie că dă târcoale sticlei, își zice băiatul, pândește ocazia ca un pescăruș flămând.

Gândul la Einar, la zgârcenia lui și la cât de nesimțitor a fost față de moartea lui Bárður îi trezește așa o furie, că timiditatea îi dispare pentru o clipă. Se apropie de tejghea, unde Helga cere ce îi trebuie, vorbește încet, dar răspicat. Nu se citește în mișcările ei nici urmă de șovăială, cu atât mai puțin de supunere.

Of, of, ce strâmb s-au împărțit toate pe lumea asta!

Unii pot, uite, să stea în fața tejghelei și să ceară fără să șovăie, îmi trebuie aia și ailaltă, și vânzătorii dau fuga și aduc, pe când alții, noi, de pildă, ne milogim și întrebăm dacă n-ar fi cu puțință să adăugați asta, și pe urmă asta, oh, dar ar fi nemaipomenit dacă aș lua și o mână de stafide și, Doamne apără și păzește, dar nici nu vreau să mă gândesc la bomboanele astea daneze! Și-apoi zâmbim strâmb la omul dindărătul tejghelei, neliniștiți când vedem că scoate registrul cel mare și negru în care e un semn de carte roșu, acolo sunt scrise toate sumele pe care le avem de plătit, toate datoriile noastre față de societate, e un registru contabil unde oamenii sunt înregistrați cu cifre care nu se pot schimba, degeaba mai stai de vorbă, n-ai decât să lași capul în jos. Suntem mare parte dintre noi datori la prăvăliile cele mari, și evident datori la viață, dar datoria asta se plătește odată cu moartea. Treaba nu stă chiar la fel pentru prăvălia lui Tryggvi, acolo păcatele părinților cad în spinarea copiilor, fiindcă, deși moartea e o mizerie care pute, tot n-are nici o putere în fața registrelor: bărbatul poate să moară, nevasta, copiii ori părinții tot plătesc datoria. Nu e vorba de cruzime aici, e vorba de negustorie și-atât, așa e realitatea și gata. Prăvălia lui Leó și cea a lui Tryggvi sunt așa de legate de viața din Sat, încât Satul depinde de ele și s-ar duce de râpă odată cu ele. Administrarea lor exactă și disciplinată face ca totul să meargă ceas, ea ne face să trăim în continuare, o clipă de neatenție sau o slăbiciune cât de mică, și suntem terminați, Satul și locuitorii lui s-ar trezi în mare primejdie. Friðrik ne-a repetat asta de atâtea ori, e mai bine să nu-l contrazicem, sau măcar să o facem în gând, cum ne spunem rugăciunea. Cea mai mare parte a consilierilor municipali se

află sub protecția lui sau poate stău în umbra lui; nu se ia nici o decizie fără ca el să fie consultat într-un fel sau altul. Helga, însă, n-are nevoie să stea cu capul în jos sau să zâmbească strâmb. Se mulțumește să-și bage mâna în buzunar și plătește cu banii jos. Cei care sunt în prăvălie, unii ca să cumpere, alții doar ca să piardă timpul, stău și așteaptă clipa asta de când au văzut-o intrând. Bani, bani gheață, să vezi asta e o dulceață, un vis. Mai pune-mi două lăzi de bere, îi cere Helga vânzătoarei care se întoarce spre tovarășul ei, e mustăciosul în persoană, uite-l cum se înclină cu modestie și răspunde: sigur, cum să nu, doar să mergem în depozit, le trimitem noi la cafenea. Se uită mai întâi la vânzătoare, o cheamă Ragnheiður, e nici mai mult, nici mai puțin decât fiica lui Friðrik, apoi se întoarce cu un surâs politicos către Helga. Atunci să nu uitați să luați înapoi lăzile goale, îi răspunde ea aproape cu răceală, fără să privească vreo clipă spre mustața de sub care a dispărut zâmbetul, vânzătorul zice că da, sigur, nici nu încapе îndoială, apoi se uită scurt spre cei doi vânzători care privesc scena dintr-un colț, amândoi tresar dintr-odată și se grăbesc spre depozit.

Clopoțelul se aude din nou deasupra ușii. În prăvălie intră o femeie înaltă și subțire. Are ochii căprui, seamănă cu ai bărbatului care a murit de frig fiindcă a citit câteva versuri. Bună ziua, Þórunn, o salută zâmbind Helga. Femeia îi zâmbește la rândul ei, se apropie și cele două se îmbrățișează. Băiatul e nedumerit să o vadă pe Helga așa de prietenoasă, apoi e iar cuprins de șovăială, mai că se simte pierdut de-a dreptul, fiindcă Helga și Þórunn s-au dus lângă o vitrină ca să vorbească între ele: uite-l cum a rămas singur la tejghea. Ragnheiður și mustăciosul, îl cheamă Gunnar, se uită amândoi la el, apoi fata se întoarce să ia un pahar cu apă. Gunnar și băiatul o privesc cum îl duce la gură și-l bea pe tot.

Bea cu înghițituri mici. Pe gât i se vede ceva ca un animal mititel care urcă și coboară.

Un sunet surd de clopot se aude din depozitul de băuturi. Gunnar înjură în șoaptă, e gata să-i zică ceva fetei, dar se răzgândește. Ragnheiður nu-l slăbește din ochi pe băiat, așa de curioasă de parcă nu și-ar mai putea dezlipi privirea de la el. Gunnar se uită și el o clipă, aspru și dușmănos, apoi pleacă spre depozit, chemat de ce s-a auzit de-acolo. Profitând că toți erau ocupați cu Þórunn și cu Helga, căpitanul Brynjólfur intrase singur în depozit, făcând să sune încet clopotul.

Acum face pași pe loc, nervos la vederea chipului posomorât al lui Gunnar. Dușumeaua scârțâie sub picioarele lui urieșești. Doar zeii ar fi în stare să-l doboare pe Brynjólfur, spunem noi câteodată, fiindcă bărbatul ăsta a înfrânt toate furtunile oceanului. Când cerul parcă vrea să se spargă în bucăți și valurile se ridică la înălțimi de zeci de metri deasupra bărcii, când văzduhul se umple de urlete asurzitoare și tot ce nu e legat cu frânghii de punte zboară peste bord, când oamenii din echipaj sunt azvârliți în toate părțile și cabina se umple de apă din mare, când tot e learcă și rece,

singur Brynjólfur stă drept, înfipt pe picioarele lui de trol, cu mâinile încleștate pe timonă și cu un rânjet larg pe față, mai are un pic și râde cu hohot în nasul și în barba furtunii, urlă de bucurie, unii zic că urlă ca un dement. Dar în dezlănțuirile astea de sfârșit de lume nu se aud decât mugetele groaznice ale furtunii și zgomotul valurilor care se sparg și cad peste punte, barca tremură de la prova la pupa, marinarii cei mai vechi în meserie se fărâmă și ei odată cu valurile, plâng ca niște copii de frică și de neputință, încuiați în cabină, și numai Brynjólfur ține timona, rânjind înspăimântător. Cei care au îndrăznit să arunce un ochi afară și l-au văzut măsurându-se cu vijeliile spun că i se citește fericirea pe față, o fericire păgânească, a zis odată un bătrân lup de mare. Și totuși, una e să stai neclintit în fața vânturilor și a valurilor, astea două sunt cele mai scârboase, și alta e să-ți vină pofta de bere, o poftă așa de cumplită, că simți cum te doare, și să mai ai și atâtea datorii la prăvălie, că trebuie să stai la mâna lui Gunnar. Nu știi cum să-l iei pe Gunnar ăsta. Brynjólfur se hotărăște să se arate cumpătat: n-ar fi rău dacă mi-ai putea da, hai să zicem, patru-cinci beri, Gunnar, drăguțule? spune dulce, ba chiar smerit, ca să mai șteargă din sunetul vocii despre care numai cumpătată nu se poate spune că e. Ce să faci cu ele? îi răspunde Gunnar dintr-o bucată, privindu-l batjocoritor. Brynjólfur lasă să-i scape un răs stingherit, ca și cum ar ține în mână o bombă dintre cele mai sensibile, ei bine, zice cu un ton de om cumsecade, ce poți să faci cu berea?

Ce poți să faci cu berea: dacă lumea s-ar mulțumi doar să o bea sau nu, ar fi așa de simplu.

Ragnheiður se uită fără rușine la băiat, nu se ascunde nici o clipă, parcă îl pipăie cu ochii, cât despre el, nici nu mai știe ce să facă cu tot trupul lui.

De pildă, unde să-și pună brațele astea așa de lungi și de urâte, care îi atârnă în față și de care se împiedică tot timpul?

Ce să facă cu privirea asta imbecilă?

Sau cu picioarele astea caraghioase?

Tu cine mai ești? îl întreabă Ragnheiður după câteva clipe petrecute torturându-l cu ochii, fiecare clipă e cât un veac. Vocea sună desigur curioasă, dar și plină de aroganță. Băiatul trebuie să-și adune toate puterile ca să se uite la Ragnheiður drept în ochi, și așa și face, își adună puterile și i se uită drept în ochi. Două șuvițe de păr castaniu îi cad pe tâmpile. E tare greu să te uiți țintă la ea, are ochii cenușii ca pietrele de munte în unele locuri, dar la fel de greu e să nu te uiți. E frumoasă, își zice băiatul uimit peste poate.

Și are întru totul dreptate.

Ragnheiður muncește la prăvălie de trei ani, la început ziceam ei bine, uite-o și pe fata lui Friðrik, lumina ochilor lui, fata împăratului, dar nu s-a mai zis așa ceva când

oamenii au băgat de seamă că nu e fata nimănui, e a ei singură și ia toate hotărârile fără să-l întrebe pe taică-său dacă e de acord. Sunt câțiva care se tem de ea mai mult decât de Friðrik în persoană. Fata asta n-a vrut să dea pe datorie când au venit la ea unii în miezul iernii, când frigul străpunge pereții caselor și îngheață tot ce poate să înghețe, apa și speranțele laolaltă, când nu mai e o firimitură de mâncare, dar Ragnheiður n-a zis decât că datoria a crescut prea mult și c-au cumpărat fără cap, numai zaharicale, tutun și iar tutun, rachiu și smochine uscate și îl țintuia uite-așa cu ochii pe datornic. Ca o lamă de cuțit îi erau ochii, iar glasul era în stare să taie în două, de la umeri și până la cingătoare, oameni zdraveni, pe care marea-i tăbăcise destul. Și totuși fata n-are decât douăzeci și unu de ani și viața îi freamătă în vine.

Băiatul simte că e ceva rece și neclintit în ea, dar într-un fel ciudat, fără să înțeleagă, îl fascinează. Regina de la Marea Înghețată, se gândește și apoi uită de tot, se cufundă în ochii ei și uită de lume, nu mai vede nimic în afară de ochii de culoarea pietrei cenușii și de fața cu trăsături delicate, înconjurată de șuvițe castanii. Ragnheiður se apleacă puțin în față și îl întreabă încet: poate că ești mut? O fi vrut Geirprúður și un mut, că un orb are deja. Băiatul simte cum îi ard obrazii, zi ceva, idiotule, își poruncește singur, nu trebuie să te și porți ca un prost chiar dacă ești. Lasă ochii în jos, fața îi e roșie cu totul, și privirea îi cade pe *Þjóðviljinn*, *Voința populară*, ziarul nostru, îndoit pe tejghea. „Marea Baltică e în continuare înghețată“, scrie pe prima pagină. „Nava Laura rămâne blocată în port, încărcată cu provizii și colete pentru Islanda.“ Blocată în port, cu toate scrisorile studenților islandezi din Copenhaga, în unele se vorbește despre dorul fierbinte de țară, în altele ard declarații de dragoste, ar fi probabil de-ajuns să le atârne pe toate de prova și s-ar topi toate ghețurile, s-ar deschide în felul ăsta calea de navigație. Băiatul simte că tresare ceva în el. Își ațintește iarăși privirea în ochii de culoarea pietrei cenușii și spune răspicat, cu o voce atât de înceată, că Ragnheiður e nevoită să se aplece și mai mult: Pur și simplu nu știu cine sunt. Nu știu de ce trăiesc. Și nu sunt sigur că mai am timp îndeajuns să aflu.

De ce dracu' am zis așa ceva, se gândește, buimac, pe când încearcă să nu se holbeze prea tare la sânii albi ai fetei, dezgoliți când se aplecase. Ragnheiður se trage înapoi, privindu-l îndoită, dar vârful limbii i se ivește deodată printre dinți, roșiatic și scânteietor.

Vârful limbii, când se arată așa pe neașteptate, pare că aduce o veste din lăuntrul ființei, din adâncurile ascunse ale cărnii.

Doamne Dumnezeule, se gândește băiatul.

Ochii cenușii alunecă încet, cât se poate de încet de-a lungul trupului său. Sunt ca două mâini invizibile care mângâie, care pipăie, care simt și cunosc. Apoi fata zâmbește. E un zâmbet măsurat, semeț, dar s-ar zice că tremură puțin când îi

vorbește: ar trebui să-ți cauți niște haine cumsecade. Și să te mai îndrepti de spate, atunci aș sta mai mult de vorbă cu tine. Dar să nu-ți treacă prin cap să-mi zici bună ziua pe stradă!

Apoi te jgheaua îi desparte din nou.

Fără să-și dea seama, băiatul se apropie iarăși, voia să îi simtă mirosul, să-i respire parfumul, suntem mult mai îndrăzneți când nu stăm să ne gândim, șovăielile și stânjeneala nu vin decât dacă ne gândim prea mult. Era ca un animal și se apropiase așa de mult, că aproape o auzea respirând. Vârful limbii îi apare din nou, fulgerător, între dinți, e un mesaj venit pentru el din adâncurile cele mai ascunse, apoi fata se dă un pas înapoi, privirea i se face iar rece și trufașă, se ridică aisberguri, ziduri uriașe între ei.

X

Þórunn e o doamnă cumsecade, ne e drag, mie și lui Geirþrúður, să stăm de vorbă cu ea, îi explică Helga când pleacă amândoi de la prăvălie, ea ducea o sacoșă, el se încovoia sub greutatea pachetelor, dar era mulțumit, cine duce poveri în spate uită de sine, își odihnește mintea și nu-l mai muncesc îndoielile. Avea îndoieli despre viață, despre viitor, despre el însuși, și acum se adăugau cele despre Ragnheiður, fata cu ochii de culoarea pietrei cenușii, cu vârful limbii între dinți și cu sânii albi, de neînțeles cât e de atrăgătoare în răceala și trufia ei, e ca frigul de la pol, de ce a trebuit să fiu eu vrăjit de un bloc de gheață? E cumsecade și ne e drag să stăm de vorbă, îi spune Helga despre Þórunn, ar mai vrea desigur să adauge ceva, poate să-i povestească mai multe despre ea. Băiatul e tare uimit să vadă cum s-a schimbat Helga, acum e deschisă și chiar vorbăreață, ai zice. În clipa aceea aud pași grei apropiindu-se, face bine să duci greutate în spate, răsună gros o voce puternică, e Brynjólfur care trece pe lângă băiat și îl înghiontește în umăr. Căpitanul a înghesuit în buzunare trei sticle de bere, viața e o treabă tare plăcută, așadar. Patru-cinci sticle ar fi făcut-o și mai și, e adevărat, dar Gunnar s-a arătat al dracului de încăpățânat și ai fi fost nebun să-i fi cerut mai mult. Brynjólfur o salută vesel pe Helga și se pregătește să treacă și pe lângă ea, dar femeia îi face un semn scurt cu mâna să se oprească, uriașul pare descumpănit, bagă mâna în buzunar, scoate o sticlă de bere și bea din ea o înghițitură zdravănă. Tu nu trebuia să fii deja la barcă, s-o pregătești pentru vremea bună? mai degrabă spune decât întreabă Helga, ceilalți căpitani au început de mult, numai barca ta a rămas trasă la mal și tu pierzi vremea prin cârciumi să bei bere, o fi bine pentru Snorri, ce zici? Brynjólfur ridică mâna, ar putea să sfărâme cu ea stâncile, dar o ridică încetșor, cu palma deschisă, ca un zâmbet care își cere iertare. Helga pufnește disprețuitoare, iar Brynjólfur răspunde, destul de convins el însuși: încep chiar de mâine, dragă, de mâine numai asta fac! Trag nădejde să te ții de cuvânt, îi mai zice femeia și apoi își vede de drum, cu băiatul în urma ei, Brynjólfur îi face cu ochiul. Căpitanul mai ia o dușcă și se uită ceva vreme după ei, apoi o apucă pe altă străduță, Helga și băiatul o țin drept către casa lui Geirþrúður, el e recunoscător că duce atâtea greutate și se chinuie să nu se mai gândească la Ragnheiður, la sânii care ajunseseră atât de aproape când s-a aplecat peste tejghea, la vârful limbii ei scânteietor, la ochii cenușii, reci și neprietenosi, dar atâta de atrăgători. E un aisberg, se gândește băiatul,

un aisberg pe care trăiesc urși polari care au să mă sfâșie în bucăți. Dar în clipa în care izbutește să și-o alunge din minte, apar să-l chinuie celelalte întrebări, cele despre viață, e nevoie să mai trăiască, și de ce, e vrednic de viață?

Of, of, îndoiala e o pasăre care îi dă târcoale, fără tihnă, deasupra capului.

Dar să-l lăsăm liniștit câteva clipe, sau chiar mai mult. Ca să aibă vreme să se obișnuiască și el cu gravitația, cu greutatea din spate, să-l lăsăm în pace și mai bine să mergem cu căpitanul Brynjólfur, care a luat-o pe străduța spre prăvălia lui Snorri cu pași dintre cei mai leneși.

Un om cu trei beri în buzunar n-are nici o nevoie să se grăbească undeva pe lumea asta.

XI

Dacă o apuci pe drumul cel mai scurt de la Miðreitin către prăvălia lui Snorri și nu te oprești aiurea, faci cam cinci minute. Dar n-ai nici un folos să faci atât de puțin, e așa de bine să bei o bere, e cum nu-ți închipui de bine, ce te apăsă mai devreme, ce credeai că n-ai să duci la capăt niciodată acumă pare o joacă de copii. Am să încep să lucrez la barcă, își zice Brynjólfur, dă vestea cu voce tare lumii întregi și se bate cât poate de puternic cu pumnii în piept, să-l doară, dar și ca să-și dea curaj. Mai întâi are să meargă la Snorri, să vorbească despre ce-ar trebui făcut și să pună totul la punct, poate să ciocnească un pahar de rachiu, apoi are să coboare în cală cu un felinar, să trezească barca din somnul de iarnă, știe el cum să facă, apoi, mâine chiar, are să strângă echipajul. Da! Brynjólfur își mai dă o dată cu pumnul în piept, e mulțumit și simte că a învins, singurul căpitan care n-a început să-și pregătească barca pentru vremea bună, ceilalți lucrează de ceva vreme, n-are să mai treacă mult și au să iasă în larg, numai barca lui Brynjólfur și Snorri moțăie încă pe plajă, greoaie ca o pasăre ce nu mai poate să zboare. Brynjólfur n-a catadicsit să se uite la ea, deși Snorri i-a zis de la obraz de câteva ori, așa cum poate el să zică, șovăind și parcă cerându-și scuze, nu e în stare să bată oamenii la cap, ceea ce e rău, pentru că prăvălia lui nu merge prea grozav, datoriile adunate sunt mai multe decât mărfurile. Cei care-i sunt datori vin în mare parte din cartierul vechi, sunt marinari, oameni fără pământ, un țăran-doi. Unii se chinuie de-adevăratelea să plătească, alții nu prea-și fac griji și încearcă, pe față sau nu, să profite de șovăielile lui Snorri și de bunăvoința pe care el se străduiește, cam fără folos, s-o ascundă, se întâmplă câteodată ca bunătatea unora să-i strice pe alții. Snorri e cel mai fericit când stă lângă orga lui veche și obosită, și îi mai place să cânte la biserică în duminica de Advent, de Paști și în zilele de dinainte de Sfântul Ion, atunci aduce laude luminii, cum zice pastorul Þorvaldur, și cei care îi datorează bani lui Snorri – unii amână plata de câțiva ani – simt oarece rușine, dar viața are grijă să o alunge iute. Prăvălia lui Snorri se ține cu peștele pe care îl prinde echipajul lui Brynjólfur, căpitanul știe foarte bine asta și poate de aceea se mai bate și a treia oară cu pumnul în piept, pe când o ia pe strada școlii, Skólagata, e încă departe de a se termina de-adevăratelea lucrul la barcă. *Speranța* e un nume frumos, plin de lumină; barca are cincisprezece ani, a venit din Norvegia și Snorri a cumpărat-o când era nouă-nouță. A botezat-o mai întâi *Jón Sigurðsson*, în onoarea foarte importantului

erou al independenței, numai că după aceea Snorri a tras-o la mal și l-a tocmit pe zugravul Bjarni să scrie pe marginile provei cuvântul Speranța, cu litere roșii. Cu câteva zile înainte de asta, soția lui Snorri plecase la Reykjavík cu nava *Thyra*, era așa de slăbită de boală, că a trebuit dusă pe brațe. Snorri a însoțit-o, firește, dar s-a întors cu vaporul următor la noi, în ținutul de la Apus, avea treburi de făcut.

Au trecut de atunci luni întregi.

Jens, care își începea în zilele acelea slujba de poștaș, aducea scrisori așternute de mâna ei, dar de prin vară scrisorile s-au făcut din ce în ce mai scurte, iar scrisul din ce în ce mai tremurat și mai greu de citit. Snorri se uita la vorbele chircite și mângălite și mâna care le scrisese îi părea din ce în ce mai fără viață. „Vai, e așa de greu“, zicea o scrisoare de la începutul lunii august, prima în care se plângea, „uneori mă trezesc și am impresia că niște mâini reci urcă pe dinăuntru meu. Mai reci ca gheața sunt și se apropie de inimă zi după zi. Dragul meu Snorri, dacă n-are să se termine cu bine, dacă Dumnezeu are să mă cheme la El, tu să fii tare. Să nu te prăbușești. Gândește-te la băieții noștri. Am încredere în tine să-i convingi să învețe mai departe, cum am vorbit noi mereu... dar uite că nu mai pot scrie... soțul meu iubit“. Cel puțin așa părea că scrie la sfârșit: „soțul meu iubit“, chiar dacă nu se potrivea deloc cu felul de a fi al nevestei lui să vorbească așa deschis, să-și arate dragostea cu vorbe atât de fățișe. Snorri se închisese în birou ca să plângă în voie, fără să-l vadă cineva. Vaporul care mergea către sud nu avea să sosească decât peste două săptămâni, nu putea să aștepte așa de mult, viața nu era atât de lungă. Niște oameni cumsecade i-au împrumutat doi cai și el a plecat, mai iute ca fulgerul, a călărit cât a putut de repede către fundul fiordului și a străbătut valea Tungudalur, animalele erau puternice și încăpățânate, iar el nu mai era decât un urlet disperat aruncat pe deșelate în spinarea lor.

Dacă Dumnezeu are să mă cheme la el.

Snorri se întorsese peste o lună. Sus în munți trecuse printr-un viscol, dar în vale îl întâmpinase soarele, se auzea ciripit de păsărele, văzduhul era liniștit și curat, cald, cincisprezece grade afară, dăduse caii înapoi, când se despărțise de ei le mulțumise trecându-le brațul peste grumaz, iar animalele își frecaseră capetele uriașe de umerii negustorului, apoi se întorsese acasă să se ocupe de educația băieților și de prăvălie. Multă vreme nimeni n-a îndrăznit să stea cu el de vorbă despre altceva decât despre nimicuri, despre ceea ce limba e în stare să stăpânească fără greutate, despre pescuit, despre afaceri, despre vreme. Doar cei cărora le plăcea muzica și se întâlneau cu el pentru asta mai ajungeau să-l citească puțin, numai puțin. Jens știa, firește, mai multe, dar nu vedea de ce ar trebui să răspândească veștile prin Sat, iar oamenii își dăduseră repede seama că ar fi mai bine dacă s-ar opri din întrebat despre asta, fiindcă atunci fața i se întuneca și strângea din pumnii lui zdraveni, așa că schimbau repede vorba. Nu știm, așadar, amănunte despre ce s-a întâmplat, tot ce știm e că Dumnezeu a

chemat-o cu adevărat la El. Unii au, se vede, ureche potrivită ca să audă vocea Lui, pe când noi, care rătăcim pe-aici morți și cu toate astea vii, ascultăm și tot ascultăm și nu auzim niciodată nimic. Ei, însă, Dumnezeu i-a vorbit. Și apoi și-a pus mâna pe pântecul ei, chiar în locul unde durerea devenise neîndurătoare și unde degetele pe care le simțea scormonind se făcuseră și mai înghețate. Când Snorri a ajuns la Reykjavík, sleit de puteri și de oboseală și cu calul istovit, Aldís, soția lui, l-a primit însănătoșită pe de-a-ntregul, durerea dispăruse și femeia răspândea în jur o lumină cu totul ciudată. Snorri se simțea aproape încurcat în preajma ei, simțea că în față i se ridicase un zid de netrecut, acolo unde altădată nu era nimic. Bărbatul încercase tot ce-i stătea în putință să o facă să se întoarcă acasă, dar ce preț mai au vorbele omenești când a vorbit Dumnezeu?

În fiecare an, Jens aduce două scrisori de la Aldís. Nu trec prin mâinile doctorului Sigurður, poștașul i le duce personal lui Snorri, când e singur, și epistolele acestea cu scris de mână foarte îngrijit sunt pline de lumină divină care se oglindește pe fața negustorului cu barbă din ce în ce mai căruntă. Numai că orice lumină face să se arunce și o umbră, viața lui Snorri acolo e dusă, în umbra luminii dumnezeiești, fiindcă în loc să se bucure pentru nevasta lui, lui Snorri îi e dor de Aldís și e mâniat pe Dumnezeu că i-a luat-o. Știe că e cumplit de nerecunoscător și că păcătuiește, am să ard în iad pentru asta, se gândește câteodată, învinovățindu-se. Snorri cântă aproape în fiecare zi la orgă, cântă Bach, Mozart, Chopin, dar și niște melodii fără armonie, născute din durere și din vinovăție. Muzica e fără pereche. E ploaia care udă deșertul, soarele care aduce lumina în inimi și noaptea cea mângâietoare. Muzica unește oamenii, așa că Snorri nu e cu totul singur când se așază la orgă, când trece cu arcușul peste strunele vechi ale viorii, nota cea mai înaltă e așa de subțire și de ascuțită, că ar fi în stare să taie o inimă în două. Câteodată trece pe la el Benedikt, îl mai ții minte pe Benedikt, patronul de pescari care dă semnalul de plecare, bucătăreasa îl așteaptă pe mal și trei sute de pescari din jur îl așteaptă și ei. Nu e totuși singurul care trece pe la Snorri pentru muzică, vin și alții, bărbați și femei, cu toate astea și dacă ești înconjurat de mulțimi de oameni poți să te simți singur: Snorri trăiește mai întâi de toate pentru cei doi băieți ai lui. Ei sunt speranța care-l ține în viață, amândoi învață la Școala latinească, unul a terminat de curând și vrea să se facă pastor, celălalt ar vrea să continue la Copenhaga și să se facă veterinar, vara vin să stea cu tatăl lor și atunci Snorri își regăsește bucuria vieții, pentru ei se încapățânează să păstreze prăvălia, cu tot chinul prin care trece să o țină în picioare, educația băieților costă, cea a fetelor e mai ieftină, ele nu prea au cum să învețe mai departe, în general nu prea au cum să facă multe și-și pierd independența prin simplul fapt că se mărită.

Brynjólfur suspină ușurel. Nu din cauză că soarta fetelor e nedreaptă și nu prea au

cum să facă multe, ci din cauza îndatoririlor pe care le are el și fiindcă îl apasă conștiința, astea două treburi îl bântuie ca două păsări care i s-au cocoțat pe umeri și își vâra ghearele în carnea lui. Dar lasă că lucrurile au să se schimbe, da, din rădăcini au să se schimbe! Peste trei-patru ceasuri să-l vezi numai cum coboară în coca *Speranței* cu un felinar și începe să-i vorbească, s-o pregătească de vremea bună. Mâine dimineață adună echipajul, de când așteaptă ei să-i cheme, și apoi gata, la muncă! Brynjólfur se simte foarte vioi, a destupat și a doua bere, pe a treia o simte cu mâna prin buzunarul drept, îi vine și ei rândul acuș, se gândește zâmbind pe când trece prin dreptul școlii pe care Jón tâmplarul și Nikulás dulgherul, căruia i se zice Núlli, au ridicat-o acum multă vreme: e o clădire înaltă și destul de strâmtă, dedesubtul etajului, pe fațadă, se văd trei ferestre largi, așa de largi, că parcă școala face ochii mari de uimire. La început trebuia să fie cu un singur cat, dar noi nu suntem în stare să respectăm instrucțiunile, lasă că lui Núlli și lui Jón tâmplarul le-a plăcut grozav să construiască așa ceva, amândoi visaseră în copilărie să poată merge la școală și-și tot ziceau unul altuia: construim pentru copii, construim pentru viitor, ei au să trăiască într-o lume mai bună decât noi, și uite-așa au adăugat un etaj. E un pic mai îngust decât parterul și ai impresia că școala nu doar că se uită cu ochii uimiți, ci și trage adânc aer în piept. Autoritățile municipale n-au vrut, firește, să audă de așa ceva, au pretextat că n-au fonduri, dar cei doi frați nu se atinseseră de banii primiți după ce îi ridicaseră lui Elías norvegianul Casa cu Turn, clădirea mare ce se află vizavi de Miðreitin; era prima dată când fuseseră plătiți cu bani gheață și îi păstraseră acasă, fiindcă n-avuseseră chef să-i cheltuiască și nici nu găsiseră ceva mai nobil de făcut cu ei. Apoi începuseră să construiască școala, în sfârșit ceva care să merite osteneala. În plus, am avut noroc: o corabie norvegiană încărcată cu lemn de cea mai bună calitate, care mergea spre Akureyri, eșuase pe coastele noastre. Voind să se adăpostească de furtună, se încumetase să intre în adâncul fiordurilor, unde-s guri uriașe care se deschid spre Marea Înghețată, și nu mai ieșise de-acolo. Doi marinari s-au înecat, nu i-au mai găsit niciodată, s-au dus să se amestece în mulțimea de înecați care rătăcesc pe fundul mării, plângându-se de cât de încet trece timpul, așteptând chemarea cea de sus, făgăduită din veac, nădăjduind că Dumnezeu are să-i ridice la suprafață și are să-i prindă în plasa Lui de stele, are să-i usuce cu suflarea-i caldă și are să-i lase să intre, cu veșmintele uscate, în împărăția cerurilor, acolo unde nu se mănâncă niciodată pește, așa zic înecații care, fără să-și piardă nădejdea, își petrec vremea uitându-se la chilele vapoarelor scufundate, se minunează de ce undițe noi au mai apărut, blestemă ticăloșiile lăsate în urmă de oameni, dar câteodată mai și plâng, fiindcă le e dor de viață, varsă lacrimi cum numai înecații știu să verse și de-asta apa mării e sărată.

Firește, ne pare rău că au pierit doi oameni, dar încărcătura navei era de-a dreptul o pomană, cum să n-o folosești ca să ridici școala primară.

Núlli a murit exact în clipa în care a bătut ultimul cui, buf, s-a auzit când a dat cu ciocanul, buf, a făcut și inima lui și după asta Núlli n-a mai zis nimic. A alunecat încet înainte și s-a lovit cu fruntea de perete, chiar lângă cuiul ieșit pe jumătate afară, așa se întâmplă mereu, în amintirea unui dulgher bun, om cumsecade, rămâne mereu un cui bătut așa de sus, că nu se poate agăța nimic de el, numai două-trei picături de ploaie și o pânză de păianjen. Nu-i mare lucru de povestit despre viața lui Núlli, nu i s-a întâmplat nimic din cale-afară de însemnat, nu-s prea multe istorii care să fie puse pe seama lui, așa că e cam greu să scrii vreo cuvântare funebră ori câteva rânduri de epitaf, și cu toate astea am simțit că ne lipsește ceva după ce n-a mai fost el. Fratele lui, Jón, era bineînțeles răpus de durere, nici unul nu se însurase, erau foarte apropiați și trăiseră unul lângă altul de la moartea părinților. Îl găseam după aceea plângând prin pustietăți ori cădea pe gânduri cu ciocanul în mână, în mijlocul lucrului. Era tare rău, și nimeni dintre noi nu putea face nimic. Ne mărgineam să-l vedem cum se prăbușește în mizerie, ajunsese de mai mare mila, se lăsase cu totul pradă durerii, doliului și singurătății. N-ar fi prea greșit să zicem că se sălbăticise de-a dreptul când Gunnhildur, servitoarea care făcuse un copil cu pastorul Þorvaldur, îți aduci aminte, nici sutana nu și-o dăduse jos, când Gunnhildur, așadar, venise să-l vadă în casa unde locuiseră amândoi și care devenise acum un morman de dărâmături.

Ei bine, Jón dragă, noi doi n-avem pe nimeni de soț pe lumea asta, eu, una, mă chinui să cresc un copil pe care mizeria aia de om în sutană refuză să-l recunoască, nu am pe cineva să mă ajute, nu-i nimeni cu care să schimb o vorbă seara, ca să nu mai vorbim de restul. Și tu ești aci, tot singur, și ai un suflet darnic. Poți să fii foarte curajos, dar m-apucă mila când te văd așa. Cred că ești pe cale să mori de singurătate și de tristețe. N-ar fi nici o rușine, numai că nu slujește la nimic. Hai să ne gândim o clipă, am putea să ne zbatem fiecare în dreptul lui, eu am s-o scot la capăt, nu grozav, dar măcar copilului nu o să-i crape obrazul cu mine, și cu toate astea nici ușor și nici prea frumos n-are să fie. Dar tu, Jón dragă, tu n-o mai duci mult de unul singur, așa ești tu făcut. Ești un om de aur, curajos, numai că prea simțitor. Dumnezeu ți-a dat o inimă bună ca pâinea caldă, dar a uitat din păcate să ți-o pună într-o carapace. Acum îți fuge pământul de sub picioare, nu mai e mult și ai să-ți pierzi casa, apoi libertatea și până la urmă și viața. De ce să lăsăm noi să se întâmple așa ceva, la ce ne-ar sluji? Ce ai zice tu, Jón dragă, dacă eu aș veni să stau aici, în... Gunnhildur făcu ochii roată, Jón, așezat pe un scaun șchiop, n-o slăbea din ochi, ce de pistrui are... în vizuina ta, ce-ar fi dacă am face-o noi un cămin adevărat? Nu se pune problema de dragoste, abia dacă ne știm din vedere, dar sunt sigură că ne-om respecta unul pe altul și asta nu-i de colea! Eu, una, sunt încredințată că aș putea foarte ușor să te prețuiesc, tu ești un om de treabă și uite numai cât de albaștri îți sunt ochii, aș sta ceasuri întregi să mă oglindesc în ei! În schimb, eu îți sunt cu mult mai prejos, am o mie de cusururi, numai

rea nu sunt, am curaj și sunt cinstită. Ce zici, Jón dragă? Pot să fiu eu carapacea din jurul inimii tale. Băiețelul meu nu-i încă botezat, mizeria aia de pastor nu mă grăbește deloc, așa-i că e ciudat? Dar m-am gândit eu adineaori că Nikulás ar fi un nume potrivit pentru el, și ar fi fiul lui Jón, Jónsson, dacă vrei și tu. De fapt, n-ai pe undeva un pic de cafea pentru noi, pun eu să fiarbă apa, știi ce bine e să te gândești dacă ai o ceașcă în mână, de obicei nu vorbesc atâta, cred că sunt un pic tulburată, aha, am găsit-o, aici era.

Puțin după aceea, mirosea a cafea în toată casa. Gunnhildur îl lăsase pe Jón să-i dea un sărut pe gură, apoi se apucase imediat să facă ordine, înainte să plece să-și aducă băiatul de la o cumătră. Nu poți să dormi? îl întrebase pe la miezul nopții. O trezise copilul, îl mângâiase și-l legănase, apoi băgase de seamă că Jón stătea cu ochii larg deschiși, abia îndrăznea să clipească, nu poți să dormi? Nu, de fapt, nu, răspunsese el, buimac. E din cauza copilului, vrei să ne ducem pe sală, ne mutăm într-o clipă! Aruncase deja plapuma și ieșise pe jumătate din pat când Jón îi pusese ușurel pe umăr mâna lui de dulgher obosit de muncă, nu, îi șoptise timid, nu pleca.

Brynjólfur e străbătut de un fior. Uitase de sine, își lăsase gândurile să umble aiurea cât stătuse sprijinit de un felinar și se uitase la școală, aerul e răcoros, și se face frig dacă nu te miști. De altfel, felinarul nici nu e aprins. Bárður, paznicul de noapte, ne aprinde felinarele și le stinge când nu mai avem nevoie de ele. Nu sunt foarte multe în Sat, unul aici și altul hăt departe, de fapt seamănă și ele cu viața: două-trei ore de lumină și între ele zile de întuneric. Brynjólfur se scutură din tot corpul, își drege glasul, scuipe și pleacă din nou la drum. Dintr-o casă vecină se aude un copil tușind, e o tuse seacă și care parcă nu se mai sfârșește, Doamne, fii bun și veghează viața aceasta, se roagă Brynjólfur, apoi surâde și zice bună ziua către două servitoare care vin cu urcioare în mână, se duc la fântână, încredințate că paznicul de noapte Bárður și-a făcut datoria și a spart gheața de deasupra cu cârligul de fier. Brynjólfur se simte cuprins de o bucurie așa de mare când le vede venind, că se oprește în loc și își deschide larg brațele ca să le cuprindă pe amândouă, dacă n-aș fi însurat v-aș pupa și v-aș lua pe amândouă de nevastă! Servitoarele zâmbesc la auzul vorbelor, dar și la vederea sticlei ce se ițea din buzunarul căpitanului. Ești îndeajuns de bărbat pentru două femei, întreabă una, Bryndís o cheamă, și-a pierdut doi soți pe mare și se chinuie singură cu trei copii, dac-ai știi, răspunde Brynjólfur râzând și o ciupește de coapsă, da, zice Bryndís, dar mărimea nu-i de nici un folos, cealaltă femeie chicotește și se îndepărtează amândouă.

Brynjólfur se uită lung în urma lor. Bryndís e mai înaltă cu aproape un cap decât tovarășa ei și în mers i se citește un amestec de măreție, dulceață și încordare, mi-e dragă, se trezește că se gândește Brynjólfur, uimit, și-și duce mâinile în stânga

pieptului, ca să-și oprească parcă inima să n-o ia la fugă după femeie, inima lui care, altădată, nu bătea decât pentru Ólafía, nevastă-sa, stau împreună de atâția ani, că nici nu vrea să se gândească acum; mai bine să se întoarcă și să se uite cum Bryndís se așază în genunchi și saltă capacul fântânii. E așa o plăcere să te uiți la ea, poate e cel mai plăcut lucru din viața asta. Dar uite că a terminat, și-a umplut urcioarele, îi zâmbește și pleacă, clipa a zburat.

Brynjólfur scoate dopul ultimei sticle de bere, iese de pe Skólagata și o ia pe Gamli Stígur, Poteca Veche, ca să intre în mahalaua de demult. Acolo se află cele mai bătrâne case ale Satului, căsuțe de lemn mai mari și mai mici, ridicate prin a doua jumătate a secolului al optsprezecelea. Sunt locuite în cea mai mare parte de marinari sau de muncitori, din curțile din spate se aude uneori cotcodăcit mânios de găini, casele sunt așa de înghesuite, că pereții aproape că li se ating. Unii, care au călătorit pe vapoare și au văzut și alte țări, altă lume, și s-au trezit sub un cer necunoscut, legănați de sunetele altei limbi, spun că în zilele ei cele mai bune, mahalaua veche seamănă cu orașele din străinătate, unde se află, tot așa, străduțe întortocheate și înguste. Oamenii de văză, în schimb, se feresc să stea aici, acum ceva vreme toți au fost nedumeriți, gata să izbucnească un scandal când Gísli, directorul școlii și fratele lui Friðrik poștașul și al pastorului Þorvaldur, și-a cumpărat aici o căsuță: locul e considerat nedemn pentru un director de școală, ca să nu mai punem la socoteală că omul vine dintr-o familie de seamă. Dar Gísli se ocupă cu cititul, citește poezii franțuzești, și unii poeți din țara aia sunt pe jumătate nebuni, sfătuiesc oamenii să facă tot felul de lucruri îndoielnice, de-asta probabil Gísli nu se poartă mereu ca restul lumii. Brynjólfur a băut de câteva ori cu el, într-o zi au ajuns la Bifröst, cafeneaua Martei și a lui Ágúst, pe care toți o numesc Sodoma și care se află la marginea mahalalei, de unde începe plaja. E frumos de venit aci, dar de rămas e groaznic, mormăise Gísli după noaptea de beție cu Brynjólfur, ceața zorilor pătrundea prin ferestrele micuțe și Marta, beată moartă, se odihnea în brațele directorului.

Brynjólfur mai ia o înghițitură, are poftă să dea de dușcă toată sticla, dar se ține în frâu, e bine să te disciplinezi, murmură el, apoi Bryndís îi vine iarăși în minte. Poate că mi-e dragă? E și uimit, și înduioșat la gândul ăsta. E așa de hotărâtă, așa de puternică, nimeni nu pricepe cum se descurcă de una singură cu trei copii. Într-o vreme prefectul Lárus voise să îi ia de lângă ea, dar într-un fel de neînțeleas Bryndís câștigase bătălia. S-ar zice că parcă e ceva cu femeia asta, ceva care atrage toate privirile, dar care-i descurajează și pe bărbații cei mai hotărâți.

Cel de-al doilea soț al lui Bryndís era într-o barcă de șase alături de fratele și de tatăl ei, pe ultimul Brynjólfur îl cunoștea bine, fuseseră prieteni din copilărie, e mort acum. Amintirea lui îl face să se oprească, prietenii din copilărie sunt de neînlocuit, uite de ce Brynjólfur e obligat să-și termine berea. În prietenii din copilărie e ceva cu

desăvârșire curat, e o lumină și-o nevinovăție. Brynjólfur suspină, și de dragul amintirii, dar și fiindcă sticla era de-acum goală. Se sprijinise de poarta unei căsuțe de lemn alături de care se înălța un șopron, putea să fie orice, depozit, adăpost ori atelier, îi cunoștea pe oamenii care locuiau acolo, el e marinar pe una din corăbiile trase acum la mal, crește cu nevasta cinci copii, se ceartă și se blestemă amândoi fără încetare, nimeni nu înțelege ce-i ține împreună, dar noi n-o să pricepem niciodată în ce constă legătura aceea care face ca doi oameni să rămână alături toată viața, puterea ei e așa de mare, că nici ura n-o dezleagă. Brynjólfur se uită la sticla de bere, Gammel Carlsberg, sărmana, e cum nu se poate mai goală și anii copilăriei sunt cum nu se poate mai pierduți. Își lasă privirea către picioare și mormăie hai și voi, și picioarele i se supun cam fără voie, merge încet, cu gândul la prietenul lui din copilărie și la fiicăsa, Bryndís, care i-a pierdut pe toți dintr-odată: pe soț, pe tată, pe frate. Tatăl ei era starostele bărcii, marea nu părea prea rea, deși vântul sufla aprig, ultima dată când văzuseră barca avea pânzele desfăcute și tatăl ei aruncase undițele, trebuie că o rafală a îndoit pânzele și barca s-a întors într-o clipită pe-o coastă. Un vânt care s-a stârnit cu o singură țintă, să înece șase pescari. Aruncaseră undițele, fiecare se gândea la ale lui și toți la un singur lucru, are să muște peștele azi, barca se clătina liniștită și apoi uite cum sunt aruncați în apă, nici unul nu știe să înoate, amintirile se adună ghem în ei pe când dau din mâini împrejur, ca și cum ar căuta ceva de care să se agațe, fiindcă, deși amintirile sunt de preț, ele nu pot să ne țină la suprafața mării, nici să ne salveze de la înec. Pe cine oare trebuia să salveze starostele, pe fiu, pe ginere sau pe el însuși? Șovăie, și de atâta șovăială se îneacă și el.

Brynjólfur merge încet pe ulițele înghesuite ale mahalalei. Se întreabă dacă nu cumva ar trebui să dea buzna în casa lui Gísli, a auzit că directorul e mahmur după una din nopțile lui de beție, dar, odată ajuns în apropiere, se răzgândește și pleacă mai departe. Vrea doar să fie singur și merge prin zăpadă, înaintează greu. Lúlli și Oddur n-au ajuns să curețe și pe-aici, mahalaua e lăsată mereu ultima, cei mai slabi rămân mereu la coadă. O lumină slabă plutește peste case, în jurul lui Brynjólfur văzduhul e parcă îngroșat ori poate puțin murdar, căpitanul se gândeste la viața asta a lui.

Cine e în stare să înțeleagă existența?

Altădată era totul mai simplu, astăzi însă lucrurile s-au făcut toate mai grele și viața nu mai are nici un haz. Și înainte era greu, chiar mai greu, el și Ólafía erau săraci și cu trei copii bolnăvicioși, noapte de noapte stătea cu unul dintre ei în brațe, îl ținea strâns la piept și asculta înnebunit de grijă cum răsuflă cu greutate, încerca disperat să alunge moartea de lângă trupușoarele lor firave. Într-un fel a izbândit, i-au trăit toți, două fete și un băiat, Jason, care, spre marea supărare a tatălui, n-a vrut niciodată să se facă marinar. Singura dată când a pus piciorul pe punte a fost când s-a îmbarcat pentru America, îl însoțeau sora lui mai mică și logodnicul ei, au trecut de atunci zece

ani, ar trebui să veniți și voi aici, așa zic în scrisorile lor blestemate, v-ar face bine să vă mai încălziți și voi la soare oasele bătrâne și obosite. Oasele mele nu sunt pentru nimic în lume obosite, mormăie Brynjólfur ca pentru sine, tu să te duci, îi zice apoi în gând, cu glas răutăcios, Ólafiei, ce bine mi-ar fi dac-aș scăpa de tine! dar pe dată își mușcă limba. De ce nu-i mai face nici o plăcere să se uite la ea? Altădată viața nu însemna decât că se trezea dimineața și îi simțea carnea tare lângă el, că îi lua în palme sânii grei sau doar se prefăcea poate, zicea ceva la întâmplare și ea îi răspundea la fel, era așa de bine.

Unde s-a dus bucuria aia?

Bryndís, murmură din vârful buzelor, încearcă să spună numele cu voce tare ca și cum l-ar măsura, ca și cum i-ar simți parfumul. Of, of, ce bine ar fi dac-ar putea să iubească din nou, totul s-ar face limpede la loc. Bryndís. Ce bine e să-l rostești iar și iar, văzduhul tremură încet când numele ei zboară de pe buze.

Nu, arcanele iubirii sunt cu neputință de pătruns. N-avem să le înțelegem niciodată. Trăim cu cineva și suntem fericiți, sunt copiii, serile liniștite și întâmplările de fiecare zi, unele plăcute, câteodată un pic de aventură, și ne zicem: așa trebuie să fie viața. Și pe urmă întâlnim pe altcineva, poate nu se întâmplă decât atât, clipește din ochi și zice o vorbă absolut neînsemnată, și cu toate astea soarta ne e pecetluită, s-a dus orice speranță, inima se aprinde și înfloreste, numai ființa aceea mai există pe lume, iar după câteva luni ori după câțiva ani trăiți împreună, o lume s-a sfârșit și alta nouă îi ia locul: câteodată trebuie să piară o lume ca să se poată naște alta.

Zâmbetul lui Brynjólfur se întunecă ușor când se gândește la Ólafía. Se uită uneori la el cu niște ochi mari ca de iapă tristă, nu și-ar mai reveni niciodată dacă el ar pleca după Bryndís. Brynjólfur s-a mohorât din nou, tot rătăcește fără țintă prin mahala, e mohorât când se gândește la viață, mohorât că nu mai are nici o plăcere s-o atingă pe Ólafía, nu pentru că sânii i s-au moleșit, nici fiindcă i s-a făcut carnea parcă cenușie, nu, e altceva și nu știe ce, iar neștiința asta are o putere distrugătoare. Câteodată îi vine să turbeze când simte cum îl urmăresc prin odaie ochii aceia de iapă tristă, de-asta s-a repezit azi afară odată cu zorile, s-a grăbit așa de tare, că s-a fript la limbă cu cafeaua, mai simte încă arsura, a mormăit ceva că are o treabă și a ieșit pe ușă înainte ca furia să i se reverse într-un val de vorbe ucigător de urâte, n-avea desigur nimic de făcut, a pierdut vremea la prăvălia lui Tryggvi, a îndrugat verzi și uscate și s-a uitat la măfuri care nu-l interesau câtuși de puțin și pe care de altfel le cunoștea ca pe propriul buzunar, apoi a citit *Þjóðviljinn*, *Voința populară*, pe care i-a împrumutat-o Gunnar. A citit gazeta toată, cu luare-aminte, dar de rămas în cap nu i-a rămas decât un anunț care zicea așa: „S-a pierdut pe stradă: o pungă cu monede, unele de argint, și cu un inel de aur, găditorul e rugat să o aducă la tipografie, recompensă onorabilă“. Brynjólfur se gândise, la dracu', ce bine ar fi dacă aș găsi punga asta, aș păstra banii

pentru mine, mi-ar ajunge să-mi cumpăr bere și whisky cât vreau, fără să mai trec nimic în cont, dar nu, nici necinstit nu-s și nici sânge rece n-am, oamenii mi-ar pune întrebări, de unde ai tu banii ăștia, și-atunci ce le răspund? Brynjólfur merge prin zăpadă de-a lungul ulicioarelor din mahala și e mohorât. Poate ar trebui să trimită și el la gazetă un anunț:

S-au pierdut pe stradă: țelul vieții, odihna de noapte, fericirea de familie, zâmbetul și curajul. Găsitorul e rugat să le aducă la tipografie, recompensă onorabilă.

Dar uite că fără să-și dea seama a ajuns în fața prăvăliei lui Snorri.
Ce naiba.

Nu trebuia să se întâmple așa de repede.

Rămăseseră destule ulicioare prin mahala pe care nu le străbătuse și destule lucruri la care nu se gândise. Trebuia să fi dat buzna la Gísli, acuma aș fi beat și fericit, își zice, uitându-se posomorât la clădirea lungă și destul de scundă, deasupra intrării scrise cu litere galbene pe o scândură maronie Prăvălia lui Snorri, culorile sunt șterse, viața s-a decolorat și ea. Casa e lângă gardul lui Hansen, e prea târziu să se întoarcă, vânzătorii Björn și Bjarni, tată și fiu, l-au văzut deja și îi fac bucuroși cu mâna. Ne e întotdeauna greu să-i deosebim pe ei doi, uneori îi zicem câte unuia pe nume la întâmplare, iar asta nu ne lămurește cu nimic, sunt așa de politicoși, mai bine zis așa de reținuți în purtări, încât nici nu ne corectează, ne răspund ca și cum chiar așa i-ar chema. Brynjólfur are memorie bună și îi cunoaște de prea multă vreme ca să-i confunde, doar când e un pic afumat i se mai întâmplă, atunci o mulțime de amănunte i se șterg din minte, amănunte despre viața lui chiar, iar acuma, după trei beri, e destul de amețit, intră și nu zice altceva decât ziua bună.

Odaia prăvăliei nu-i așa de largă ca la Tryggvi, nu, e ca dealul pe lângă munte. Dușumelele scârțâie sub picioarele căpitanului, care din doi-trei pași ajunge la tejghea, tatăl și fiul poartă vestoane negre, pe care într-o vreme în care viața era mai blândă negustorul a ținut să le facă pe măsura lor. Prăvălia pare goală după atâta iarnă și multă marfă luată pe datorie nu va fi plătită în veci. Cei mai mulți clienți sunt din mahalaua veche, unii nu plătesc aici decât după ce datoriile au ajuns până la cer la alți negustori, vânzătorii nu se supără când văd că oamenii plătesc pe sponci la Snorri, știu toți că odată ce vine vara, vin și peștii, atunci va fi de muncă din belșug, vor plăti mai întâi la cei mari și pe cei mici îi vor lăsa la urmă. Snorri unde e? întreabă Brynjólfur la tejghea, scârțâiturile au încetat, dușumelele nu mai gem sub pașii lui, dinspre casa negustorului, din cealaltă parte, se aude un cântec de orgă. Snorri avea o partitură larg deschisă în față, un Mozart vesel ar trebui să dea un pic de suflet dimineții ăștea, să mai crească dragostea de viață sau măcar să o ridice din prăpastia

în care zace. Snorri renunță după prima pagină, azi mai bine nu, Mozart e departe, ne despart de el valuri uriașe și jumătate de Europă. Închide ochii și cântă după notele din inima lui, din orgă se revarsă întunecimi dese care se îmbibă în pereții de lemn. Tatăl și fiul nu par, totuși, prea mișcați, îi zâmbesc mereu bine dispuși lui Brynjólfur, mai bine zis își ridică zâmbetul către el, pentru că nu-i ajung decât la bărbie, căpitanul li se uită propriu-zis în creștet. Fiul are un început de chelie în vârful capului, tatăl e chel de-a dreptul, el a lucrat la prăvălie de la început, amândoi sunt plini de devotament, așa că salariul care vine când și când nu-i deranjează câtuși de puțin, fiul se cam apropie de treizeci de ani și stă tot cu părinții. Cei doi obișnuiesc să se dea cu un pas în spate când intră un client, politețe automată. Torfhildur, mamă și soție, stă mereu cu ei dincolo de tejghea, îi ajută când e nevoie și are tot timpul mâinile ocupate, împletește un pulover, șosete sau mănuși pentru ei ori pentru Snorri. Așa se simt ei bine, să stea toți trei, Torfhildur, tatăl și fiul, n-au nevoie de prea multe cuvinte, apropierea ține loc de orice ar avea de spus, așa că nu mai e nevoie să vorbească. Torfhildur îi zice mereu lui Brynjólfur flăcăule, deși diferența de vârstă nu-i așa de mare, și îl salută mângâindu-l cu palma aspră, dar caldă, pe obraz, se ridică pe vârfuri să-l atingă. Acum nu se vede prin preajmă, Brynjólfur răsuflă ușurat, însă după aceea îi e rușine și, probabil ca să nu-l mai mustre conștiința, întrebă: ia ziceți, dracilor, unde ați ascuns-o pe Torfhildur, doar nu sunteți așa de răi la inimă s-o fi lăsat acasă?! Brynjólfur se chinuie să fie glumeț și zâmbește cu gura până la urechi, deși i se strânge inima, a văzut cum fețele celor doi s-au întunecat o clipă, dar pe dată au apărut zâmbetele, nu s-a simțit în stare să vină, răspunde tatăl, Björn sau poate Bjarni.

Fiul: Avea o tuse păcătoasă.

Tatăl: A dormit prost.

Fiul: În orice caz, nu prea bine.

Tatăl: Nu prea. Și mai avea și fierbințeală.

Fiul: Dar nu prea mult.

Tatăl: Nu, nu, nu-i nimic rău.

Fiul: Mâine are să fie pe picioare.

Tatăl: Da, sigur, nu e nimic.

Fiul: Nu, sigur, nu-i nimic grav.

Tatăl: Nu, nu e.

Strânși unul în altul, cu palmele puse pe tejghea, patru mâini îngrijite una lângă cealaltă, se uită țintă la Brynjólfur, cu o încăpățănare neașteptată, de parcă ar încerca să-l convingă, de parcă ar fi cum nu se poate mai important pentru ei să-l facă să le încuviințeze cuvintele. Așa că îi zâmbesc amândoi, recunoscători, când Brynjólfur mormăie: nu, nu, sigur că nu-i nimic. Cu toate astea are impresia că e cel mai josnic dintre trădători și, stânjenit, anunță: încep pregătirile la *Speranța* chiar azi. Da, da, ei

bine, de-asta am venit, spuneți-i voi lui Snorri, eu n-am vreme să-i zic acum, mă cheamă bărcuța, băieți, și un căpitan ascultă când îl cheamă bărcuța lui! Se întoarce iute pe călcâie, ca să nu fie obligat să vadă cum li se luminează fețele de bucurie și de recunoștință, și se îndreaptă cu pași mari spre ieșire, tatăl aleargă după el să-i spună ceva, dar Brynjólfur nu îl mai lasă, deschide ușa și a ieșit deja din prăvălie, tatăl îi tot mulțumește și își tot ia la revedere, vorbele lui se înfig ca pumnalele în spatele căpitanului. Brynjólfur apucă să se uite înapoi înainte de a dispărea în dosul unei case: cei doi stau în prag, când văd că se întoarce cu fața încep să fluture iute din mâini în direcția lui, brațul drept al lui Brynjólfur tresare, dar nu se ridică, apoi gata, a trecut în spatele casei și, în loc s-o ia înainte spre Neðstueyri, la capătul limbii de pământ, acolo unde barca lui e trasă la mal, se întoarce pe străduța următoare și pleacă în partea cealaltă.

XII

Geirþrúður e afară când Helga și băiatul se întorc de la prăvălie, încărcăți ca niște catări de povară, el de îndoială e însă împovărat cel mai tare, îi dă târcoale ca o rândunică de mare flămândă, îi simte ghearele cum îi sfâșie țeasta, sângele îi curge șiroaie. Doi corbi țopăie croncănind nu departe de Geirþrúður, care le aruncă ceva de mâncare pe zăpadă, alți doi așteaptă pe acoperiș, fulgi de zăpadă neagră ieșiți din noapte. Helga se oprește în mijlocul drumului, poate ca să sperie păsările cele negre, cine știe, băiatul n-a văzut niciodată un corb care să stea așa de aproape de un om. Geirþrúður putea să întindă mâna și să prindă unul. Măturase zăpada și aruncase de mâncare pe locul curățat, niște bucățele de carne, din ce poate desluși băiatul, care se uită pe ascuns la Helga, însă femeia nu pare mirată. Corbul e o ființă venită din iad, așa scrie undeva, a zburat negru ca tăciunele drept din gura diavolului, de la el a luat glasul și viclenia. Câteodată, noi îi zicem lui Geirþrúður Mama Ciorilor. La puțină vreme după ce sosise a prins obiceiul să le hrănească, n-a fost privită cu ochi prea buni, dar Guðjón nu s-a amestecat nici în asta, cum nu se amesteca în nimic din ce făcea ea, corbul e o pasăre aleasă, a răspuns când prietenul său, pastorul Þorvaldur, s-a plâns că Geirþrúður îi oploșește pe lângă case, nu-i prea plăcut să te trezească din somn croncănitul lor negru și urât, în fine, Guðjón, măcar atât poți să pricepi și tu! Atunci Guðjón ridicase ochii și zisese, pierdut în gânduri, am citit undeva că în timpurile străvechi corbul avea un alt fel de croncănit, încă și mai înfiorător, dar Dumnezeu i l-a luat și i-a dat glasul acesta ca să ne aducă aminte de păcatele noastre, sigur că e o prostie, dar câteodată prostiile au în ele ceva distractiv, ce zici, prietene? Pastorul mormăise ceva scurt, era pe vremea când bea și în urmă cu două-trei zile își cam pierduse cumpătul, sfârșise beat mort la Sodoma, așa că-l interesau prea puțin discuțiile despre păcate și despre remușcări, nu mai adusesese vorba despre corbi, nici măcar nu mai spusese că doi dintre ei aveau obiceiul să stea pe acoperișul bisericii, îi vedea tot timpul în zori, când venea el, și că apăruseră abia după ce se apucase Geirþrúður să le dea de mâncare. Mama Ciorilor. I se potrivește mănușă numele ăsta. Are părul negru ca penele lor și ochii îi sunt ca două bucăți de cărbune care de mii de ani au stat îngropate în străfundurile pământului, lumina nu le-a văzut niciodată. Cei mai îndrăzneți merg până acolo încât spun că în loc de inimă are un croncănit de corb, dar ai grijă, nu crede tot ce zice lumea. Corbii ciugulesc bucățile de carne, trei

dintre ei zboară pe acoperiș ca să le mănânce, cel de-al patrulea se așază pe acoperișul casei lui Þorvaldur și croncâne de două ori, cine știe, poate cineva tresare înăuntru.

Geirþrúður îi așteaptă dincolo de gard. Se uită la băiat și lui i se moaie picioarele, el și Helga sunt așa de aproape, că îi vede pistruii palizi de pe obraz, băiatul e pe dată recunoscător pentru ei, dacă n-ar fi pistruii, fața femeii cu ochi de abanos și pomeți înalți ar fi rece ca gheața. Geirþrúður îi întinde mâna, băiatul lasă jos poverile și mâna rece i-o cuprinde pe a lui, bună ziua, spune femeia, glasul îi e puțin răgușit și întunecat, băiatul se uită spre corbii de deasupra.

Apoi iată-i în salon.

Geirþrúður stă pe un fotoliu mare și verde, el – pe o canapea cu perne groase și cu o acoperitură pe care o mângâie mecanic, cum mângâi un câine. Privirea i se oprește asupra unui secreter neobișnuit de mare, cu o mulțime de sertare și de nișe. Geirþrúður îi urmărește privirea, îți place secreterul? E uriaș, răspunde el, și are atâtea sertare. Într-adevăr, spune ea mai departe, e nevoie uneori să ai un loc în care să pui numai tu lucruri, să nu intre și alții. Glasul nu îi mai sună atât de răgușit aici, înăuntru, timbrul e mai dulce și aproape fără crispări, ochii negri întârzie asupra băiatului, Mama Ciorilor, îi fulgeră lui prin cap fără să se poată abține, n-are putere asupra gândurilor care-i trec prin minte. Omul e o ființă uimitoare. Luptă cu forțele naturii, trece peste greutatea care par de neînvins, strunește întreg pământul și, cu toate acestea, stăpânește atât de puțin propria minte și hăurile din ea, ce se adăpostește în prăpăstiile acelea, cum se nasc oare și de unde vin, se supun ele vreunei legi sau omul trebuie să treacă prin viață având în suflet o primejdioasă neorânduială? Băiatul se chinuie să alunge toate gândurile ce îi umblă prin minte, un croncănit de corb în loc de inimă, poveștile despre Geirþrúður și căpitanii cei străini. Poartă o bluză cu alb și negru și o fustă lungă, fustă se numește îmbrăcămintea aceea, nu e prea sigur, părul negru îi cade pe umeri și fotoliul cel verde e scămoșat tot, parcă și zdrențuit, ca și cum n-ar avea cu ce să-l repare, e așezată de-a curmezișul pe el și și-a pus perne sub mijloc, picioarele și le-a cocoțat pe unul dintre brațe, ca o fetiță încă fără minte, cu toate că are cu siguranță treizeci și cinci de ani. În schimb, așezat cu spatele drept pe canapeaua foarte elegantă și cu husa impecabilă, băiatul roșește la gândul că pantalonii lui de pânză groasă îi sunt plini de pete. E jalnic să-ți fie rușine de așa ceva când prietenul tău abia a murit, a înghețat de frig sub ochii tăi, când viața ți se pare fără noimă și când ți-ai pus în cap să te lași în voia valurilor din ocean nu mai departe de seara asta, presupun că am să fiu ridicol până în ultimul ceas, se gândește el, trist. Geirþrúður își trece încet de tot peste buze degetul inelar de la mâna dreaptă, apoi îl mușcă încet, are dinți albi, băiatul a zărit un canin ascuțit, ca de fiară sălbatică. Helga a adus cafea și fursecuri pe un platou, sau poate sunt prăjituri, el, unul, care a trăit toată viața pe la ferme sau în barăci de pescari, nu știe să le deosebească. Platoul e cu

siguranță din argint, ceștile albe au un ornament cu frunze ieșite în afară, ooooo, se gândește băiatul, e singurul lucru ce îi vine în cap.

Ooooo!

Și iată că mintea i se golește pe de-a-ntregul.

A rămas loc pustiu, părăsit în grabă.

Cu privirea pierdută, își aude sângele zvâcnind în urechi, ca un val care crește și tot crește. Parcă Helga îi spune ceva. În orice caz, îi vede buzele mișcându-se, așa că răspunde: ce? Geirþrúður se uită la el, și-a întors capul pe sfert și părul negru îi acoperă jumătate de față, buzele i se desfac într-un surâs. Sunt înăuntrul unui roman! îl fulgeră deodată un gând salvator, a citit despre toate astea într-un roman: canapeaua, fotoliile, ceștile împodobite cu frunze, fursecurile sau poate se cheamă prăjituri, cele două femei despre care nu înțelege nimic. Sunt înăuntrul unui roman, murmură băiatul, ușurat, izbutind chiar să zâmbească, sunt înăuntrul unui roman. Sângele nu-i mai zvâcnește în urechi, câteodată parcă își pierde auzul, spune Helga către Geirþrúður, câteodată și glasul. Nu știu dacă pot să beau dintr-o ceașcă atât de elegantă ca asta, zice băiatul ca și cum ar vrea să se scuze și adaugă: nu le-am atins decât în romane, vorbele astea, spuse ca să-l scoată din încurcătură, cad cam aiurea, cele două femei se uită una la alta, Helga se așază pe un scaun cu spătar și zâmbește, firește că abia vizibil, mișcarea asta minusculă a feței se numește totuși zâmbet, probabil atât se poate.

Nu te lăsa impresionat de eleganța ceștilor, îl sfătuiește Geirþrúður cu glasul ei dulce și fără crispări, încă se ascunde în el o umbră de răgușeală, croncănitul n-a plecat de tot, băiatul nu mai e cu nimic stăpân pe gândurile lui, cu absolut nimic. Nu e nevoie de nici o însușire anume ca să bei dintr-o ceașcă sau să mănânci cu tacâmuri elegante, deși se crede deseori că e nevoie, dar nu-i așa. Omul nu-i decât un animal, un animal în cel mai bun caz dăruit cu inteligență, și are pur și simplu nevoie să se hrănească, argintul și porțelanul nu schimbă nimic, argintul îl schimbă însă pe om, rareori în bine, vrei să fumezi? adaugă ea. O tabacheră argintată îi apare ca prin farmec în căușul palmei. Scoate din ea o țigară foarte subțire. Băiatul răspunde nu, mulțumesc, dar Helga face semn că da, se apleacă înainte când Geirþrúður își aprinde țigara și amândouă trag fumul pe nări. Geirþrúður îl ține mult în piept până să-l sufle încet afară, apoi își ațintește ochii negri asupra băiatului, arabescurile de fum plutesc destrămându-se în aer, și îi zice: sunt îngrozitor de mâhnită pentru ce s-a întâmplat cu Bárður, era unul dintre foarte puținii oameni pe care îi apreciam, pentru tine e o mare pierdere. Băiatul ia așa o înghițitură de cafea, că îi dau lacrimile, tușește de câteva ori și durerea morții lui Bárður îi despică pieptul în două, totuși, ca un imbecil, se găsește să zică ce cafea delicioasă, și evident că-i pare rău. Ce bine ar fi dacă ar veni cineva acum pe loc să-i tragă un glonț în cap.

Geirþrúður așteaptă să-i treacă tusea și să mai ia o înghițitură, de data asta mai omenească, de cafea, apoi îi zice: dacă te simți în stare, am vrea să ne spui cum s-a întâmplat.

Din motive nu foarte limpezi, cererea asta nu-l jignește deloc, nici nu-l face să se închidă în el, vrea să le povestească, se însuflețește, ca și cum ceva s-ar schimba dacă, așezat pe canapea și privit de cele două femei, le-ar povesti totul, din clipa în care a deschis ochii și l-a văzut pe Pétur cum își vâra capul negru prin chepeng și până când a plecat din tabără și s-a afundat în noapte – să le spună așadar povestea asta care începe cu viață și se termină cu moarte. Dar abia a avut timp să le spună despre cum s-a ridicat chepengul și s-a ivit, ca diavolul în persoană, capul lui Pétur, care le-a zis hai, azi ieșim, că s-a auzit cum bate cineva la o ușă, probabil la cea a cafenelei, fiindcă zgomotul era destul de înfundat. Băiatul se oprește. Au venit lăzile de bere de la Tryggvi, spune Helga ridicându-se și netezindu-și rochia cu palma, apoi se uită la băiat, așteaptă-mă înainte să spui mai departe, iar el încuviințează din cap și aude cum se îndepărtează. Povestește-mi despre tine cât așteptăm, îi cere Geirþrúður fără să se uite la el, când își întoarce capul, ochii întunecați ca noaptea abia i se zăresc.

Noi ne ferim mereu de felul ăsta de discuții.

Noi totdeauna punem întrebări la care se răspunde foarte ușor, care nu ne ating prea mult. Îi întrebăm pe oameni despre pește, despre strânsul fânului, despre turme, dar nu despre viață.

Geirþrúður stă în fața lui ca o fetiță prost-crescută, are ochi de noapte neagră și îl întreabă despre ce îi e cel mai aproape de suflet, iar el începe să deșire, ca și cum tocmai asta aștepta, nici măcar nu începe cu vestitul ei bine, nu-s prea multe de spus, așa și-ar mai fi salvat obrazul și s-ar fi arătat mai cuviincios și mai supus față de puterile cele mari, dar nu, el se aruncă dintr-odată, tata s-a înecat când aveam șase ani, începând astfel cu lucrul cel mai important.

Tata s-a înecat când aveam șase ani, mama s-a trezit singură cu trei copii, eram mici, sora mea nici nu mergea în picioare, n-a trecut mult și ne-am despărțit, am fost trimiși care încotro. Cred că lumea asta în care trăim nu e prea bună. N-am amintiri prea limpezi cu tata, ce-mi vine în minte e ce mi-a povestit mama, ea mi-a trimis multe scrisori în care mi-a povestit despre el. Îl descria în vorbe așa de vii, că mi-a rămas totul în cap, nu trece o zi fără să mă gândesc la el, câteodată am impresia că stă lângă mine, ca să nu mai simt așa de tare singurătatea. Parcă se uită la mine, parcă mă urmărește din fundul oceanului.

Se întrerupe deodată, aproape îngrozit, aproape furios pe el însuși fiindcă uite, și-a smuls inima din piept și i-a dat-o femeii ăsteia necunoscute, inima lui ca un pisoai orb și plângăcios, cuibărită în căușul mâinii întinse. Are puțin timp să se dezmeticească, fiindcă de afară se aud glasuri și răsună zgomot de sticle ciocnite. Geirþrúður nu-l mai

privea, își întorsese capul de când începuse el povestea, aripa de corb de pe față i se subțiasse, acum își lăsa ochii în jos, în timp ce băiatul se uita morocănos și plin de dispreț pentru el însuși la cuvertura moale și roșcată, împodobită cu flori ciudate, totul i se pare ivit dintr-odată și cu totul straniu. Geirþrúður întinde mâna către țigara pe jumătate fumată, iar băiatul îi aude răsuflarea când trage din ea, jarul din vârf se întetește și urcă de-a lungul foiței, viața e o boabă de jar care încălzește pământul și-l face numai bun de trăit. Rămâne să-mi povestești mai departe, îl anunță vocea ei când liniștea se făcuse prea grea și băiatul începea să se simtă strivit sub această povară. Parcă i se deslușea în glas o fărâmă de căldură, poate e doar în mintea mea, își zice el, dar cu toate astea se simte un pic mai bine, de ajuns încât să îndrăznească să-și ridice ochii și să se uite prin salonul larg, ba chiar să se miște într-o parte și în alta ca să vadă mai bine. Fereastra din spate e mult mai mare decât celelalte, în fața ei e o masă grea și deasupra, o lustră uriașă, mai vede și colțul unui pian, cel puțin așa crede, că un pian e, și când se mișcă în partea cealaltă descoperă un tablou impunător, doi metri pe doi, dacă nu mai mult, e o scenă foarte vie de pe străzile unui oraș mare, numai mișcare e în el, băiatul simte că-l ia amețeala, își îndreaptă repede spatele. Își dădea seama că, văzându-l cum se mișcă ba într-o parte, ba în alta și cum se zgâiește la pereți ca un vițel, cineva ar fi foarte mirat, numai că Geirþrúður nu pare să bage de seamă și își fumează țigara mai departe, cu un aer gânditor. Cu coada ochiului, băiatul zărește o mișcare într-un colț, e cineva lângă tocul ușii. Ridică privirea și întâlnește ochii stinși ai lui Bárður, fața lui albită. Glasul drag al prietenului îi răsună în minte:

Și eu care credeam că o să vii lângă mine.

XIII

În afară de a căra bagaje ca un catâr pe lângă Helga, treburile lui în Sat sunt două: să deschidă sticlele de bere pentru Brynjólfur și să aibă grijă ca lui Kolbeinn să nu-i lipsească niciodată cafeaua din cafetiera pe care i-a adus-o Geirþrúður de la Londra, acum doi ani. Cafetiera e foarte scumpă, se spune că i-a aparținut celebrului William Wordsworth, care a compus atâtea versuri pentru întregul pământ, unele dintre ele luminând și acum mințile oamenilor din lumea noastră, care pe cât e de schingiuită, pe atâta-i de trufașă.

Dacă aducem vorba de cafetieră și de vechiul ei proprietar, asta e pentru că numai două lucruri sunt de căpetenie în mintea lui Kolbeinn, poezia și marea. Poezia seamănă cu marea, marea e rece și adâncă, dar e și albastră și neasemuit de frumoasă, în ea înoată puzderie de pești și își găsesc adăpost tot soiul de ființe, nu toate bune, e drept. Înțelegem limpede cu toții de ce Kolbeinn are ce are cu marea, dar unii nu deslușesc prea bine cum stă treaba cu poezia. E de la sine înțeles să citești legendele Islandei, fiindcă afli din ele câte ceva despre poporul nostru, sunt câteodată chiar atrăgătoare, te țin cu sufletul la gură și te învață despre eroi cu care să te măsoari și tu, și tot de la sine înțeles e să citești povești vechi, istorii desprinse din viața de toate zilele și fapte de vitejie, ba chiar să adulmeci câteodată și niște versuri, de ce nu, mai ales dacă sunt compuse de unul care vorbește despre popor și care știe ce e aia să strângi fânul și să duci turmele la iernat, dar să vezi un căpitan care pune tot atâta preț pe o poezie cât pe ieșitul în larg, păi ce fel de marinar mai e ăsta? Altfel, Kolbeinn n-a izbutit niciodată să-și găsească o nevastă și apoi a orbit. Lumina zilei l-a părăsit, acum e pradă întunericului. Nu-i vorbă, a fost un marinar fără pereche, tare ca piatra și pe deasupra priceput din cale-afară la pescuit, atâta că nu-și prea găsea el locul printre oameni și era cam bătăran, însă cu suflet bun. Acuma, bine, nu s-a însurat niciodată, a trăit la părinți până când s-au adunat anii și au ajuns părinții să trăiască la el. Săracii, erau oameni cumsecade, n-aveau nici un cusur, ca să zicem așa. Tatăl lui Kolbeinn s-a dus cel dintâi, în vremea când băiatul abia începuse să-și arate patima pentru vorbe meșteșugite și pentru versuri, așa că n-a avut decât puțin timp să-și facă sânge rău că fecioru-său, carne din carnea lui, dă atâta amar de bani pe niște cărți. În schimb, mama lui Kolbeinn s-a molipsit de la el; și-a dat ultima suflare pe când citea un roman nemțesc în traducere daneză, stătea în pat și citea, așa a găsit-o moartea, s-a stins

blând și dintr-odată cartea i-a căzut pe față, deschisă. Kolbeinn credea că ațipise, era în miezul zilei și ea era în vârstă, somnul prinde bine oaselor bătrâne, așa că n-a făcut zgomot și n-a venit s-o trezească decât două-trei ceasuri mai târziu, dar degeaba vrei să mai trezești din somn un om dac-a murit.

În momentul în care și-a pierdut vederea cu totul, Kolbeinn avea aproape patru sute de cărți. Unele dintre ele, groase și tare scumpe, ca aceea care îl omorâse pe Bárður, sosiseră cu vaporul tocmai de la Copenhaga. Patima asta costa sume frumoșele și femeile care visaseră să-l ia de bărbat pe căpitanul cel neînfricat, deși morocănos și cam ciudat, îi mulțumeau Celui de Sus că n-au făcut asemenea greșeală, și I-au mai mulțumit o dată, încă și mai călduros, când a rămas schilod. Nu știm precis când a început să i se strice vederea fiindcă s-a ascuns teribil de bine, s-a deprins cu lumina care scădea din ce în ce și mișcările i-au devenit treptat mai simple, echipajul a băgat desigur de seamă că își schimbase purtarea, dar a pus asta pe seama bizareriei lui de fiecare zi și a faptului că petrecea ceasuri întregi stricându-și mintea printre cărți; câtă vreme aducea barca plină de pește înapoi la mal, restul era treaba lui. Și chiar așa era. Totuși, de multă vreme nu mai deslușea culmile munților din zare, ai fi zis că simțea mirosul peștelui din fundul oceanului. Și într-o zi vederea i s-a stins de tot. Se dusesse la culcare, încă mai putea să citească dacă ținea cartea foarte aproape de ochi, își vedea mâinile și chiar contururile caselor le putea ghici, numai stelele de pe cer se făcuseră demult nevăzute, dar când s-a trezit era cufundat cu totul în beznă.

Rămăsese întins pe spate, așteptând să-i revină vederea, mă rog, ce se mai păstrase din ea. A așteptat așa până n-a mai putut. Apoi a început să miște din cap, să-și arunce ochii în toate părțile, să-i mărească, să se frece cu palmele la ei, dar degeaba, erau morți și întunericul se făcuse așa de apăsător, că nu mai putea răsufla. S-a așezat să-și tragă sufletul și a început să se lovească peste cap, mai întâi ușurel, apoi cu pumnii, cât putea de tare, s-a repezit după aceea cu fruntea de zid și s-a izbit de mai multe ori, din ce în ce mai puternic, trăgând poate nădejde că așa s-ar pune la loc ce se stricase înăuntru, dar beznă nu se destrăma, nu voia să-l părăsească. Îl prinsese în gheare și nu avea să-i mai dea drumul în veci. S-a dat apoi jos din pat, pe bâjbâite, a ajuns fără să se împiedice la fotoliul de lângă fereastră și s-a așezat în el, neclintit ca statuia dreptății și cu fața plină de sânge, și a așteptat să apară cârmaciul de pe corabia lui. S-a gândit un pic și la cuțitul marinăresc, cât de ușor putea el să taie o arteră. Dar trebuia mai întâi să stea de vorbă cu cârmaciul, apoi să mângălească două vorbe pe o hârtie, nu mai avea importanță cum. Deținea jumătate din corabie, toate cărțile din jur și casa în care stătea, nu se putea să moară fără să aranjeze lucrurile, altfel ticăloșii și rechinii ăia de Friðrik și Lárus aveau să pună mâna pe avutul lui și să arunce tot ce nu-i interesa. Cârmaciul apăru în sfârșit, venise să vadă ce era cu Kolbeinn, care de obicei urca primul la bord, dar acum tot echipajul îl aștepta scărpinându-se în cap, ești

bolnav sau ceva, îl întrebă șovăind cârmaciul, care fusese cuprins deodată de frig, de frig și frică, văzând sângele uscat pe obrazii căpitanului și ochii înspăimântător de goi. Kolbeinn își întoarse fața spre locul de unde se auzea vocea și spuse, cu glas liniștit și hotărât, azi tu ești la comandă, eu am orbit. Du-te. Pe mai târziu. Și cârmaciul ieși în goană, speriat de ochii aceia fără vedere, pe el mereu îl înfricoșase omul ăsta îndrăcit, ieși fără să se mai uite în urmă și se duse direct la corabie, nu le spuse nimic oamenilor până nu au ajuns în larg, ieșiseră pentru cinci zile. Kolbeinn căutase pe pipăite prin casă o hârtie și un creion, se lovise de două ori de mobile, a doua oară de colțul bibliotecii, rămăsese multă vreme lângă ea, mângâind cotoarele cărților, poate iadul e o bibliotecă și tu ești orb și stai în mijlocul ei, așa murmurase, apoi încercase să-și îndrepte buzele într-un rictus, dar degeaba, patru-cinci lacrimi i se rostogoliseră din ochi, să sperăm că asta va fi tot, își zisese, nimic la gândul că nu s-a dovedit în stare să dea piept cu nenorocirea fără să verse lacrimile astea, pești străvezii.

Până la urmă nu-i nimeni mai zdravăn de-atât, când e s-o pățești cu adevărat, te faci bucăți ca o scândură viermănoasă, se plânsese către Geirþrúður, care-l găsisese așezat pe jos, lângă bibliotecă. Ai orbit, Kolbeinn? îl întrebase ea, fără nici o urmă de înduioșare ori de grijă, de parcă l-ar fi întrebat dacă s-a tăiat la deget. Tu ce crezi? îi răspunsese el amar, apoi o rugase să-i caute o foaie de hârtie și un creion, ceea ce femeia și făcu, fără o vorbă, și i le puse în poală. Kolbeinn pipăi să prindă creionul, apoi luă o carte de pe etajeră, pe care să sprijine foaia. După asta rămase nemișcat, pierdut. Timpul trecea și Geirþrúður, care venise să înapoieze o carte și să ia alta, ședea așteptând, până când el îi spuse: nu pot să scriu.

Ce vrei să scrii?

Nu-i treaba ta.

Adevărat, dar măcar pot să scriu în locul tău.

Atunci ia dracului astea de-aci, zisese, aruncând creionul și foaia în întunericul de unde venea vocea femeii.

Și ce trebuie să scriu?

Mai mult de jumătate din corabie, cărțile și casa sunt ale mele și nu vreau să încapă pe mâinile ticăloșilor.

Vrei să scriu asta?

Sigur că nu, doar nu-s așa de idiot.

De ce crezi c-ar putea să-ți ia ce-i al tău?

Fiindcă sunt schilod și-o să crăp mâine-poimâine.

Din câte văd eu... s-a întrerupt ea o clipă, apoi a spus: mie mi se pare că ești viu și că respiri. Cum Kolbeinn nu zicea nimic, a continuat: cel puțin din câte văd eu.

Căpitanul tresări ușor, dar urmă ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic: doar nu crezi că am să trăiesc așa, ca un orb în spinarea cuiva, din mila altora?

Atunci vrei să te sinucizi?

Ce altceva ai vrea să fac? Să dansez?

Ar trebui să vii să stai cu Helga și cu mine, câteodată ne lipsește cineva cu care să stăm de vorbă.

Și cu mine v-ați găsit să stați?!

Ai să locuiești într-o odaie aranjată, unde să-ți pui toate cărțile; îți vinzi casa, eu îți răscumpăr partea din venitul corabiei și suntem chit.

Când e s-aleagă între viață și moarte, cei mai mulți oameni aleg viața.

Geirþrúður străbătuse Satul până la ea acasă, însoțită de Kolbeinn, care o urma ca un câine bătrân și beteag, pe care l-ai fi împușcat de milă. Asta se întâmpla acum patru ani. De-atunci, căpitanul n-a pășit mai departe de hotarul grădinii: mai ieșea la soare, când era frumos și văzduhul se încălzea, dar în afară de asta își petrecea zilele în odaia cafenelei, acolo îi plăcea lui să stea, să bea litri întregi de cafea și să asculte ce vorbeau clienții, câți erau. Helga și Geirþrúður îi citeau, când una, când cealaltă, asta se întâmpla mai degrabă după-amiezile sau pe înserat, când umbrele se înstăpâneau peste lume și se aruncau spre cer ca să atingă stelele, atunci în salon se adunau ei, uimitoare și nesfântă treime. Noi n-am înțeles niciodată cu adevărat de ce l-a primit Geirþrúður la ea pe bătrânul lup de mare încăpățânat și ursuz. Nu se știau decât puțin înainte, mai lua uneori cărți de la el, dar poate că se înțeleg ei în felul lor, el orb și ea surdă la virtute.

Dar treimea nu mai e treime de când a sosit băiatul. Toarnă cafea din cafetiera care a fost altădată a unui poet englez, spune: te rog, atunci când Kolbeinn se prefacă că nu-l bagă în seamă, de parcă nu m-ar vedea, își zice băiatul în sinea lui și vorbele astea îl distrează un pic.

A povestit mai departe treimii cum s-a prefăcut viața în moarte.

Helga s-a întors, însoțită de Kolbeinn, și băiatul le-a istorisit cum au ieșit atunci în larg.

Cum Bárður și-a uitat pufoaica și cum în noaptea aceea au vâslit mai departe decât de obicei. Le-a povestit cum s-a stricat vremea, aerul s-a răcit și a început să sufle vântul, iar barca a fost înconjurată de valuri înalte și înspumate. Într-o clipă apa l-a făcut learcă pe Bárður, îi era frig, era așa de ud și de înghețat, încât nu s-ar mai fi schimbat nimic nici dacă i-ar fi dat altcineva pufoaica lui, sacrificându-și astfel propria viață și poate primejduind-o și pe a celorlalți. Omul care e ud până la os când e ger și vântul suflă în larg, acela e un om mort. Băiatul nu înțelesese asta până la capăt, sau nu voise să accepte, parcă abia acum își dă seama că singura speranță era să-l fi adus

pe Bárður cât mai repede la mal, să scuture de pe el învelișul de gheață și brumă și să curețe și barca, pentru a aluneca mai iute pe valuri. Și cu toate astea nu mai era nici o speranță, mai degrabă de năluciri vorbim aici.

Apoi le-a povestit cum a traversat valea prin inima beznei, cărând în spate cartea care îl omorâse pe prietenul lui, doar tu îmi ești plăcere-n lume.

Geirþrúður îl asculta cu ochii pe jumătate închiși, pleoapele subțiri se odihneau deasupra privirii negre ca noaptea, Helga se uita țintă la cuvertura roșie fiindcă uneori e bine să te uiți țintă la ceva, ochii nu sunt ca mâinile, care pot să moșăie liniștite, nici ca picioarele, pe care nimeni nu le bagă în seamă de la început, ochii sunt cu totul și cu totul diferiți, ei nu se odihnesc decât atunci când se adăpostesc îndărătul pleoapelor, perdea trasă peste vise. Ochii nu sunt stăpâniți de nimic. Trebuie să ne gândim bine unde și când îi ațintim spre ceva. Ni se petrece viața întreagă prin ochii aceștia, pot la fel de bine să fie arme, cum pot să fie sunete melodioase, cântec de păsări sau urlat de luptă. Le stă în putință să dezvăluie cine suntem, să te salveze ori să te piardă. Ți-am întâlnit privirea și viața mi s-a schimbat. Mi-e frică de ochii ei. Mă pierd în ochii lui. Uită-te un pic la mine, ca să îmi meargă bine și poate ajung și eu să dorm liniștit. Poveștile vechi, care s-au născut poate odată cu începuturile lumii, spun că nu e cu putință ca o ființă vie să-l privească pe Dumnezeu drept în ochi, fiindcă acolo se află și izvorul vieții, și hăul întunecat al morții.

Băiatul a povestit cum arătau ochii lui Bárður. Trebuia să-i înfățișeze așa cum erau, să le dea iarăși viață, să-i facă să mai lumineze o dată. Ochii aceia umbroși, pe care vreun marinăr necunoscut îi lăsase în urmă, acum o veșnicie, în Islanda. Geirþrúður și Helga nu s-au uitat aproape deloc la el cât a durat istorisirea, Geirþrúður numai o dată parcă, Helga un pic mai mult, doar ochii orbi ai căpitanului au rămas ațintiți asupra lui, reci și morți, ca două ferestre pline de întuneric, nimic nu iese, nimic nu intră. Băiatul a vorbit mai mult decât se aștepta. A uitat de el. S-a rătăcit. A fugit din viață și s-a lăsat înghițit de povestea în care degetul lui îl atinge pe Bárður și-l învia preț de o clipă. Poate de-asta nu mai tăcea, să-l învie pe Bárður, să intre ca un tâlhar în lumea morților, înarmat cu vorbe. Vorbele au câteodată putere de troli, sunt în stare să doboare dumnezei, să salveze vieți ori să le curme. Vorbele sunt săgeți, gloanțe, păsări care-i răpesc pe vitejii din povești, vorbele sunt pești mai vechi decât lumea, care descoperă taine înspăimântătoare în fundul prăpăstiilor, vorbele sunt un năvod larg, cât să încapă toată lumea în el și să cuprindă cerul, numai că uneori vorbele nu sunt nimic-nimic, numai zdrențe obosite și găurite de ger, șubrede adăposturi pe care le calcă în picioare moartea și nefericirea.

Vorbele sunt însă tot ce băiatul are al lui. Tot, în afară de scrisorile de la mamă, niște pantaloni de pânză țeapănă, hainele de lână, trei cărți nu prea groase, ca să nu le zicem de-a dreptul broșurele, pe care le-a luat cu el când a plecat din baracă, cizmele

de ieșit în larg și niște pantofi găuriți. Vorbele sunt tovarășii lui cei mai credincioși, prietenii cei mai apropiați, numai că nu se dovedesc de vreun folos când are mai mare nevoie de ele – nu le stă în putință să îl învie pe Bárður, asta Bárður știa de la bun început. Iată de ce adineaori, lângă tocul ușii, prietenul lui îi zisese fără să spună de fapt nimic: și eu care credeam că o să vii lângă mine, iar băiatul i-a răspuns în gând: numai că eu, de unde sunt, nu pot să te ating.

*

Domni o vreme tăcerea după ce băiatul sfârși povestea și tot el o rupse, mormăind cu mintea aiurea, ar trebui să trimit o scrisoare la Andrea, să-i spun că sunt în viață.

Tăcerea care se înstăpânește după ce spune cineva o poveste lungă lasă să se vadă dacă ea a fost spusă cu vreun folos ori în van, ne arată dacă a ajuns la sufletul celor ce au ascultat-o, dacă a atins ceva în ei ori pur și simplu i-a înveselit și gata, mai departe nimic.

Rămaseră toți fără să se miște, până când se auzi un ciocănit greu. Cineva bătea în peretele de afară. Helga se ridică greoaie, apoi luă o foaie de hârtie și un creion și i le întinse băiatului, zicând: unii oameni ne sunt dragi și ne îndrăgesc la rândul lor, trebuie să avem grijă de ei și să ne străduim să nu lăsăm pe mâine ce putem face azi, viața e prea scurtă și uneori se sfârșește pe neașteptate, așa cum ai aflat tu de curând, cu asupra de măsură. Apoi ieși pe culoar, să vadă cine bate.

Trebuie să avem grijă de cei care ne sunt dragi și care ne îndrăgesc la rândul lor.

Asta trebuie că e o lege a vieții și să vezi cum dracul le trage o cizmă în fund ăloră de o nesocotesc.

Se auzi cum foșnește rochia Helgăi când ieși din salon, lăsând în urmă o dâră de parfum, mirosul se lipi de căldura care rămăsese pe obrazul băiatului după ce Helga îl atinsese scurt cu degetele. Bătrânul Kolbeinn se ridică și el, mormăind în șoaptă ceva de neînțeles, și pipăi podeaua cu bastonul, nu foarte atent, știa oricum drumul, străbătu iute salonul și ieși după Helga, urmărindu-i foșnetul rochiei și parfumul, așa că rămaseră ei singuri, băiatul și femeia cu ochii negri ca noaptea de ianuarie, care se uitau țintă la mâna lui ținând creionul, i se citea sufletul în ochi, poate i-l molipseau. Cu toții îl prețuiam mult pe Bárður, rosti ea încet, încet și cu grijă, ne va lipsi tuturor, fiecăruia în alt fel, chiar și lui Kolbeinn, chiar dacă el nu lasă să se vadă că îi e greu. Dar poți să numeri pe degetele de la o mână oamenii cărora era de acord să le împrumute cărți, și mai ales pe aceea.

Pașii Helgăi se auzeau în apropiere, repezi și fără fasoane, sunt oameni din mersul cărora se vede că nimic nu-i poate zăpăci, că drumul lor nu-i niciodată încâlcit, pe

când la alții nu-i decât șovăială după șovăială. Vezi cum spune mersul adevărul despre cineva: îndreaptă-ți pașii spre mine și poate am să-mi dau seama dacă te iubesc.

E Brynjólfur, spuse Helga din ușă, și băiatul crezu că îi deslușește un zâmbet pe chip, și e însetat, ar bea bere, mai spuse. Și ție nu-ți convine, zise Geirþrúður, cu același surâs pe chip. Helga scutură din cap, ar fi trebuit să înceapă să-și pregătească barca până acum, nu-i așa de greu, se supără ea. Nimic nu-i chiar așa de simplu pe lume, răspunse Geirþrúður, poate că-i mai bine că vine să bea aici decât să ajungă la Marta și Ágúst. Geirþrúður se prefăcu a nu băga de seamă suspinul de dispreț al Helgăi, apoi se întoarse spre băiat și îl anunță dintr-odată, sec și fără ocolișuri, ca și cum se înțeleseseră deja, deci asta va fi prima sarcină a ta în casă. Să-i aduci berea căpitanului și să ai grijă ca al doilea căpitan să nu rămână fără cafea, apoi ar trebui să-ți cumperi haine mai bune, unele se potrivesc pentru ieșitul în larg, altele pe uscat. Helga are să meargă cu tine după-amiază, să aibă grijă cum le alegi, vor fi pe socoteala mea, altfel, cred că ai să stai aici la noi, mai spuse ea, poate și văzându-i fața băiatului, care arăta ca un om care nu știe dacă se simte rușinat, dacă i s-a luat o piatră de pe inimă ori e pur și simplu mulțumit.

Eu am venit doar ca să dau o carte înapoi, izbuti el să îngaime, după ce multă vreme îndurase, tăcut, privirile celor două femei.

Geirþrúður își duse o clipă un deget lung la buze și zise: nu știm mereu ce vrem sau ce ne hotărâm să dăm deoparte, de fapt, unde aveai de gând să te duci? Nu prea cred că vrei să te întorci la pescuit, n-ai nimic de marinar în tine și nu te-ai alege cu nimic dacă ai sta la sărat de pește toată viața. Am senzația că nu știi deloc de ce ești în stare și nici cine ești, dar Helga și cu mine ne dăm seama și nu suntem atât de nătângi, să nu știm pentru ce ne străduim aici. Dă-ne voie, te rog, să hotărâm în locul tău, măcar pentru moment. Bineînțeles că ai să muncești ca să îți plătești găzduirea, hrana și hainele; ai să începi prin a avea grijă de cei doi căpitani.

Dar nu știu să fac nimic! strigă băiatul.

Treaba e ciudată rău.

Vorbele obișnuiesc să-i iasă din gură fără să anunțe. Așa că spune deseori prostii uriașe, care-l pun în încurcătură sau ațintesc de pomană toți ochii asupra lui, ceea ce aproape întotdeauna înseamnă și că dă de necaz. Câteodată încearcă să mai dreagă ceva și adaugă alte vorbe, ceea ce, fără greș, înrăutățește și mai tare lucrurile. De pildă acum, când se auzi spunând: de fapt, eu și Bárður am găsit de lucru pentru toată vara la prăvălia lui Leó, ne-am înțeles cu unul, Jón, de fapt Bárður s-a înțeles, el ne-a găsit slujba, el m-a adus și pe mine, numai că acum Bárður e mort, așa că nu știu ce se va alege. Se opri deodată din vorbitul ăsta repezit și întortocheat, ce naiba m-a apucat să deschid gura, lua-m-ar dracu! se blestemă el în gând. Geirþrúður nu părea prea mișcată și îi răspunse scurt: dacă nu știi să faci nimic, n-ai ce căuta la prăvălia lui Leó,

Tove, nevastă-sa, are să te facă bucăți și să te pună momeală după prima săptămână, nu vrei așa ceva, nu? În schimb, noi trei, treimea pe care o alcătuim, și acum zâmbetul i se vedea limpede pe față, suntem în stare să ne dăm seama câte parale faci, mult mai bine decât Tove. Știi să citești și am văzut că te pricepi binișor la scris, adevărat? Băiatul încuviință din cap, nu mai îndrăznește să deschidă gura de frică să nu-i mai scape altă prostie. Ei bine, puținul pe care îl știi e de ajuns pentru noi, abia o mână de oameni din târgușorul nostru știu cu adevărat să citească, una e să deslușești buchile și cu totul altceva să citești, e o diferență ca de la cer la pământ. Bănuiesc că ai să rămâi la noi, tu hotărăști cât, două săptămâni sau douăzeci de ani, și ești liber să pleci când vrei. Ai să rămâi în odaia în care ai dormit, ai face bine să te înțelegi cu Kolbeinn în legătură cu împrumutul de cărți, dar nu acum, imediat, așteaptă puțin să se obișnuiască și el cu tine, ai să vii să-i citești seara, încetul cu încetul asta are să-l mai îmblânzească. Sunt câteva cărți și aici, în salon, poți să iei ce vrei. Mai rămâne un lucru: dacă te hotărăști să rămâi la noi, trebuie să te aștepti la vorbe foarte rele pe seama ta, e cu totul vina mea pentru asta, dar va fi nevoie să te înveți.

Mie mi-au plăcut mereu corbii, răspunse băiatul, din nou fără să se gândească, vorbele îi zburară pur și simplu din gură. Cine oare stă acolo, în străfundurile sufletului nostru, și dă drumul vorbelor?

Spre uimirea, dar și spre grozava lui ușurare, cele două femei zâmbiră. Văzu cum apar toți dinții lui Geirþrúður, albi, cu amândoi caninii ascuțiți, ca de prădător, dar uite că dinții din față, cei de jos, sunt strâmbi, asta e bine, fiindcă ceea ce e alb ca zăpada și drept-drept sfârșește prin a fi foarte plictisitor. Fără păcate, viața nu-i viață.

XIV

Și iată-l acum șezând aici. În fața lui sunt cei doi căpitani, iar el ține un creion în mână. Cum ar trebui să scrie, draga mea Andrea sau, mai simplu, dragă Andrea? Kolbeinn și Brynjólfur stau la o masă din colț, în dreapta lui, Helga i-a arătat cum să aducă berea și cafeaua și cum să facă socoteala, mă chemi dacă te încurci, apoi a dispărut și el a rămas singur cu cei doi bătrâni. Brynjólfur se uita din când în când la el cu o privire nerăbdătoare, are părul și barba în neorânduială, vii cu berea aia odată, mucos prăpădit, tună deodată, chiar dacă sticla de pe masă nu-i goală încă, parcă-i un vițel cufurit, îi explică Brynjólfur lui Kolbeinn. Dar băiatului puțin îi pasă că-i zice mucos prăpădit ori vițel cufurit, sunt doar vorbe fără nici o putere, nu le bagă în seamă, alunecă pe deasupra lui fără să-l atingă. În schimb, Brynjólfur bagă foarte tare în seamă berea, purtarea i se îndulcește pe măsură ce sticlele golite se adună lângă el. După două beri, lumea nu mai e locul ăla rău, plin cu tot soiul de mizerii care-l necăjesc pe omul cumsecade. Fiindcă eu și cu tine suntem oameni cumsecade, îi zice lui Kolbeinn, care îi răspunde cu glasul lui răgușit, aproape o hârâială, că a fi cumsecade e păcatul cel mai mic al îngerilor fricoși, nu pricep, răspunde Brynjólfur cu vocea lui tunătoare, se sperie peștii în mare când urlă el, înfipt în picioare pe punte. Nu mă așteptam să pricepi, scrâșnește Kolbeinn. Atunci lămurește-mă, mânca-l-ar dracii de plod, cum îl văd eu de aici e vai și-amar, n-are o fărâmbă de curaj la sufletul lui. În cazul ăsta dracii n-au ce face cu el, zice Kolbeinn, celor lipsiți de curaj le cresc aripi de înger pe spinare. Tu ai fost mereu din cale-afară de ciudat, mormăie uriașul, de-asta mi-a plăcut mie de tine de la început. Apoi cei doi lupi de mare încep să vorbească despre pești și despre ocean, iar băiatul încetează să-i mai asculte, își mai îndreaptă din când în când urechea spre ei doar ca să-i poată servi mai iute, dar cât timp Brynjólfur mai are bere poate să stea liniștit cu gândurile lui, căpitanul celălalt își soarbe cafeaua la fel de neagră ca întunecimile ce-l înconjoară. Amândoi sunt în vârstă, totuși Kolbeinn pare și mai bătrân după față, ca de o sută de ani. Povestesc despre mare și despre călătorii pline de primejdii, vorbesc pătimaș despre pești, codul le înoată prin vene, rechinul li se scufundă în adâncul ficatului, furtuni, îngheț, marea întunecată și adâncă la fel ca moartea, Brynjólfur se clatină pe picioare și se agață de bastingaj ca să nu fie aruncat peste bord, Kolbeinn își curăță cu limba-i groasă sarea de pe buze. Băiatul i-a adus deja opt beri lui Brynjólfur și tot de atâtea ori a umplut

cafetiera poetului englez, poetul e însetat, dă de știre Kolbeinn și ridică vasul de pe masă, iar băiatul sosește pe dată cu cafeaua, la început habar n-avea cine e Wordsworth sau că de la el venea cafetiera, era foarte uimit că bătrânul căpitan orb se numește singur poet, încă o ciudățenie de-a lui. De ce afurisenie de poet vorbești acolo? întrebă până la urmă Brynjólfur în clipa în care Kolbeinn strigă a patra oară, rotindu-și ochii în jur de parcă voia să pocnească pe careva, băiatul abia îndrăznește să răsufle. Ești un idiot și atât, zice Kolbeinn scrâșnind din dinți, cafetiera aceasta a aparținut unui poet englez, apoi își întinde buzele într-un surâs batjocoritor, capătă o înfățișare nemiloasă și își ațintește ochii morți asupra lui Brynjólfur, pe care îl apucă o mare tristețe: bucuria pe care o născuse berea s-a destrămat, își lasă în jos capul de uriaș, de ce trebuie să fii tu așa de rău la inimă? mormăie, dar Kolbeinn rămâne tăcut, de altfel ce-ar fi putut să răspundă, așa că o vreme nu se aude decât cum își soarbe zgomotos cafeaua, pe când Brynjólfur se uită lung la sticla din fața lui, doar-doar s-o întoarce bucuria din ea. Băiatul scrie: „Draga mea Andrea“, îl frig degetele să sublinieze de mai multe ori „draga“, e dintr-odată cuprins de mare drag pentru ea. Acum trebuie că e singură în baraca lor, Guðrún e în cea de alături, oare de ce nu mă mai gândesc așa de des la Guðrún, nici nu mi se mai strânge inima când îi spun numele în gând, dar Bárður pe unde o fi acum, trupul lui pe unde s-o afla, ce s-a întâmplat cu învelișul acela mort și gol pe care l-a lăsat în urmă când a plecat, unde l-or fi pus, se așteaptă să vină cineva să-l ia? N-a fost oare o greșeală să plec atât de repede din tabără, oare am fugit să-mi salvez eu pielea, nu cumva a fost o trădare din partea mea? Și de ce dracu' nu mă pot opri și mă tot gândesc la Ragnheiður, de ce a trebuit să-mi arate blestematul ăla de vârf al limbii? Cu privirea ațintită în foaia de hârtie, băiatul nu-l aude pe Brynjólfur, care profită imediat și ridică vocea, dojenindu-l, plod prăpădit, dar vorbele-i nu mai au nici o răutate în ele, Brynjólfur e din nou bucuros, a înțeles ce om cumsecade e Kolbeinn, numai că ești orb, mai zice el, ca și cum era nevoie să fie rostit detaliul, da, ai observat foarte bine, comentează simplu Kolbeinn, apoi se întorc la poveștile lor despre mare, uite-i iar în larg, îi scutură o furtună, trecutul îi dezleagă o clipă de prezent, de tristeți, de neliniști, de întunecimi. Cu creionul în mână, băiatul îl privește cu coada ochiului pe Kolbeinn, încercând să priceapă ce e cu omul ăsta, firește că nu e în stare, știe că îl respectă și îi e un fel de teamă de el, i se strânge inima la gândul că trebuie să-i citească, să stea singur lângă el, să sperăm că vor veni și cele două femei să asculte, ar fi un pic mai bine, oare am să încep chiar din seara asta? Lupul de Atlantic, își zice după aceea, gândindu-se la peștele cu același nume, lupul de Atlantic e la fel de sângeros cum se spune, sau e doar o impresie iscată de felul în care arată? Scutură din cap, atâtea lucruri îi scapă, atâtea lucruri. A scris deja „draga mea Andrea“, acum continuă „Sunt în viață, am ajuns bine sănătos“, apoi pune creionul jos. De ce dracu' ar trebui să mai fiu în viață? Nu-mi pasă

de nimic, cu atât mai mult de Ragnheiður, mi se face inima nod când o văd cât e de înghețată. Nu vreau nimic, n-am nici o dorință. Se uită năuc la creionul pe care-l ținușe în mână. Nu vrea cu adevărat să moară. Dorința de viață e în oasele omului, curge odată cu sângele prin trup, viață, viață, ce ești tu? se întrebă în sinea lui, se afla însă la multe leghe depărtare de răspuns, asta nu-i deloc ciudat, nici noi nu cunoaștem vreun răspuns la întrebarea asta, noi care am trăit și care acum suntem morți, care am trecut peste hotarul cel nevăzut, singurul hotar cu însemnătate. Viață, viață, ce ești tu? Poate răspunsul se găsește chiar în întrebare, poate stă cuibărit acolo, în uimirea pe care o ascunde. Lumina vieții se împâclește și se face întunecime în clipa când încetăm să mai simțim uimirea, când ne oprim din a pune întrebări și când ne uităm la viață ca la ceva cu totul obișnuit, oare așa se întâmplă?

Băiatul începe să se gândească la biblioteca lui Kolbeinn, și-o imaginase încă de pe vremea când îi povestise Bárður despre ea, patru sute de cărți pe rafturile lor, nu mai ai nevoie de nimic în viața asta, bine, în afară de vedere, se gândește el cu o umbră de răutate, apoi tresare, căpitanul cel orb trecuse pe lângă el și-l atinsese în treacăt, se întorcea în casă. Încă o bere, blegule, se aude glasul tunător al lui Brynjólfur, iar băiatul îi aduce sticla cu numărul nouă. Parcă se topesc în fața uriașului, în pântecul lui încape băutura fără sfârșit, eu sunt mai mare de felul meu, îi explică băiatului, hai, stai și tu lângă mine, lua-te-ar dracu', altfel îți ard una, e tare greu să stai aici singur, singurătatea se face și mai mare când nu-i nimeni prin jur, fii bun și nu părăsi un om bătrân.

Băiatul e bun. Nu pleacă de la masă, de fapt, cum să plece, Brynjólfur i-a prins ca într-un clește mâna dreaptă. N-are ce face și se așază lângă trolul de căpitan, care își bea mai întâi cu mare grijă berea, apoi începe să-i povestească despre un tovarăș de echipaj, Ole norvegianul. Fuseseră împreună pe mare vreo cincisprezece ani în șir, trecuseră amândoi prin furtuni și valuri înfuriate, și într-o zi Ole s-a înecat, când marea era ca uleiul și corabia lor nici nu plecase de la chei. Beat criță, Ole se aruncase în apă, tulburând cu țeasta lui cheală oglinda neîncepută a fiordului, și dispăruse în adânc, fără să fi sfârșit măcar sticla de băutura pe care o cumpărase de la prăvălia lui Tryggvi, un coniac franțuzesc pentru care pusese multă vreme bani deoparte. I-au pescuit trupul într-un năvod și au găsit și sticla, era abia începută și legată cu grijă la curea. Măi să fie, se întrerupe Brynjólfur din povestea norvegianului, închizând un ochi, apoi pe celălalt și plimbându-și un deget prin față, nu mai văd bine! Să știi c-am să orbesc și eu! țipă îngrozit. M-am molipsit de la nenorocitul de Kolbeinn! O să fiu orb! Brynjólfur închide ochii, apoi îi deschide iarăși, chiar când băiatul îi explică încet că, după nouă beri, nici un om nu mai vede prea bine. Căpitanul e așa de recunoscător pentru vestea asta, că îi dă drumul la mână, băiatul își freacă încetișor brațul pe sub masă, îl doare.

După-amiaza abia a început, razele soarelui ar bate în geamurile cafenelei dacă ar izbuti să-și facă loc printre nori, nici soarele n-a urcat de fapt așa de sus pe cer ca să fie în stare să lumineze Limba de pământ sau partea cea mai importantă a Satului, Miðreitín: muntele Eyrarfjall se ridică până în înaltul cerului și scufundă totul în umbră. Dar dacă ar fi soare, n-ar trece mult și ar intra pe fereastra unei case aflate unde începe mahalaua. În casă, o femeie stă jos și privește în gol. Are ochii mari, care te duc cu gândul la un cal care a stat toată viața lui numai în ploaie. Stă nemișcată, cum stau numai cei pe care i-a părăsit orice urmă de fericire. Acum multă vreme, nici nu mai știe cât, râdea în hohote, ochii îi erau doi sori care turnau lumină în viețile tuturor, chiar și lumânările cele groase și reci pe care oamenii le țineau pe zidurile caselor se topeau și curgeau ca picăturile de ploaie binefăcătoare când le privea ea, unde i s-a dus oare fericirea aceea din ochi? Femeia stă nemișcată și cu privirea pierdută undeva, ca și cum ar aștepta pe cineva plecat într-o călătorie lungă, așa de lungă, că viața are să se termine până la întoarcerea lui. E aplecată și cu umerii gârboviți, așa stă ziua întreagă, când are să vină seara și umbrele au să umple odaia, are să pară mai degrabă o buturugă de care te împiedici, o ridicătură zgrunțuroasă pe întinderea lucrurilor, nu o ființă omenească. Unde e, fir-ar să fie, dreptatea în viața asta, mama ei de viață și de tot? Au fost cei mai frumoși ochi din lume, la fel de frumoși ca marea, pe urmă au trecut treizeci de ani și li s-a dus strălucirea, acum sunt doar prea mari, îi simți cum te urmăresc și te învinovățesc, nu mai citești într-înșii decât oboseală și dezamăgire, de fiecare dată când te uiți la ei.

Să mă ia dracu', e destul să-i privești și-ți vine în minte o iapă care a stat toată viața în bătaia ploii, n-am zis o hoască bătrână, ești nebun, băiete, cum să-i spun așa nevastei mele, niciodată, iar cine îndrăznește are să aibă de-a face cu pumnii mei! Brynjólfur lovește masa cu toată puterea, băiatul tresare, gâturile sticlelor – opt, nu, nouă sticle goale de bere – se ciocnesc cu clinchet zgomotos. Căpitanul îl prinde iar de braț, din nefericire pentru băiat exact din același loc, și strânge puternic, are să se învinețească grozav, dar mai bine să nu se mai miște deloc. Dacă ai fi văzut cum râdea altădată nevasta mea, he he, și dacă i-ai fi văzut ochii, of, ce s-a întâmplat cu ei, unde a fugit toată bucuria aia și de ce a trebuit să se schimbe, de unde a venit toată ceața și toată umbra? Știi, băiete, când eram eu copil ne jucam cu Kristján, stăteam toți trei cât era ziua de lungă, am amintiri așa de fericite de-atunci, n-au să dispară niciodată, nici cele negre n-au să se ducă, ba chiar astea vin și, cu vremea, te bântuie și mai și, să le ia dracu' pe toate. Kristján s-a înecat, știi, l-a luat marea, bineînțeles că așa pierim noi, marinarii, dar numai Dumnezeu știe cât de mult îmi lipsește, am așa de puțini oameni cu care să vorbesc, știi că Bryndís e fata lui, Bryndís, uite un nume minunat, poate că Dumnezeu l-a scornit ca să ne fie mângâiere? Dragule, așa aș fi vrut să vezi ce ochi avea pe atunci, nu ochii lui Bryndís, nu, ai lui... ai lui... Să mă ia dracu' și să mă ducă în

cazanele din iad dacă mai știi cum o cheamă!

Cu privirea ațintită, Brynjólfur, năuc, nu-și mai aduce aminte numele care îi fusese înrădăcinat în viață. Cum o cheamă pe fata cu care se juca în vremea când, scăldați în lumina copilăriei, ridicau cetăți de gheață, iar vara mergeau cu vitele și ea își punea câteodată flori galbene de rușcuță în păr și mergea de parcă era soarele coborât pe pământ, ea era motivul pentru care se aflau cu toții acolo. Brynjólfur își încrețește fruntea, încercând din toate puterile să își aducă aminte numele ei, și nu mai bagă de seamă că a lăsat brațul băiatului, care suspină ușurat, pe ascuns. În sfârșit, prin ochii tulburi de beție, roșii și umflați, trece ca o scânteie de luciditate, ca o lumină ce străbate ceața: beau prea mult. Anunță asta cu glas hotărât și limpede, apoi încuviințează din cap și adaugă: da, și peste asta sunt un trădător pentru toată lumea. Brynjólfur își ațintește ochii îngreunați asupra băiatului, fără să pară că-l vede prea bine, își dă capul pe spate, se încruntă și zice iar: pentru toată lumea! O trădez, o înșel pe nevastă-mea, știi, și pe ochii ăia ai ei îi înșel în fiecare zi. Îl trădez pe Snorri, și asta mă doare rău. Îi trădez pe băieți, buni băieți mai sunt Björn și Bjarni, și pe Torfhildur la fel. Cum e posibil să trădezi o ființă ca Torfhildur, ce suflet de câine trebuie să ai? Închipuie-ți, nu mai devreme de azi-dimineață i-am dorit moartea, și știi de ce? Fiindcă e așa de bună cu mine, de-aia! Are încredere în mine, nu mi-a zis o dată o vorbă rea și, în loc să-i fiu recunoscător, eu mă ferec s-o văd, fiindcă îmi aduce aminte cât sunt de trădător, închipuie-ți, dacă are să moară azi ori mâine, ce-mi mai rămâne mie să fac, dacă nu să-mi pun capăt zilelor? Cu toate astea, nu sunt nici eu om rău, numai că am o greutate aici, în străfundul străfundului, zice Brynjólfur lovindu-se în coșul pieptului, niște gândaci mici și negri care și-au croit drum până la inimă. Câteodată nu bag de seamă că mai sunt, trec luni întregi și îmi zic gata, să știi că i-a omorât ceva, m-am eliberat, și-apoi deodată încep iar să mă muncească, mai distrugători și mai sângeroși ca niciodată. Am încercat să-i înec, da, să-i înec pe nenorociți cu bere și cu whisky, dar am impresia că știi să înoate bine de tot, unde pui că se răzbună fără milă când mă trezesc din beție. Nici nu-ți închipui cât de tare se răzbună, ești prea tânăr, of, of, dacă ar mai fi în stare să râdă, atunci ochii i s-ar face iarăși frumoși și totul ar fi la locul lui, dacă mi-aș aduce aminte cum o cheamă, atunci aș veni acasă pe drumul cel mai scurt dintre toate, aș lua-o în brațe și aș ruga-o să mă ierte, da, sunt în stare să și plâng, crede-mă. Dar cum o cheamă, cum?

Brynjólfur se întrerupe. Încearcă să-și țină capul drept și bâjbâie să se prindă iarăși de brațul băiatului, care se ferește cât poate – deși nu era prea mare nevoie, căpitanul nu-și dădea seama că își flutura mâna prin aer. Pot să mai rămân aici încă o săptămână, totuși, se gândește băiatul, nu-mi strică, iar Andrea nu apucă să se îngrijoreze pentru mine. Hai să zicem două săptămâni. Ajung și eu să citesc două romane în două săptămâni, mai mult ca sigur, și câteva poezii, pe lângă ce am să-i

citesc lui Kolbeinn. Nu supăr pe nimeni dacă mai trăiesc încă două săptămâni, își zice el încrezător, aproape ușurat, dar aerul din cafenea se face deodată foarte rece, frigul i se strecoară în haine și i se lipește de piele. Ridică privirea și îl vede pe Bárður, stând în picioare în spatele lui Brynjólfur. Bárður își mișcă buzele vinete de frig și de moarte: cât timp trebuie să te mai aștept? se aude glasul lui în mintea băiatului. Cât timp trebuie să te mai aștepte mama ta, cât timp tatăl tău, cât timp surioara ta, nu știi că are numai trei ani? De ce tu să trăiești și noi, nu? Nu știi, murmură clănțănind din dinți băiatul, apoi se ridică, se uită țintă la Bárður și strigă disperat: Nu știi! Gura! Nu mai sufla o vorbă! urlă deodată Brynjólfur, apucându-l pe băiat de braț, așteaptă, nu pleca! Se întâmplă ceva, gura, nu mai sufla o vorbă, acuș mi-aduc aminte! Brynjólfur se apleacă înainte, ca și cum ar fi vrut să asculte o veste de departe, să prindă un nume a cărui amintire era miezul vieții lui, se apleacă înainte cu pumnii strânși și capul i se prăbușește; adoarme înainte ca fruntea să atingă masa. Și-acum nu mai sunt decât doi: unul viu și unul mort. Băiatul își desprinde brațul din strânsoarea bătrânului fără să-l slăbească din ochi pe Bárður, care își mișcă din nou buzele vinete: mă simt singur aici. Și eu, murmură băiatul, ca și cum și-ar fi cerut iertare, apoi spune cu voce mai tare, fără să știe dacă exact la asta s-a gândit, nu pleca. Bárður tace, el nu mai e nimic, afară doar de un surâs trist. A început să ningă. Ninsoarea cade molatică dincolo de geamuri, fulgi mari și legănați, strunjiți după aripi de înger. Băiatul stă nemișcat; afară aripile de înger se răsucesc în trâmbe, iar el privește cum Bárður se destramă încetișor și se face suflare rece, tremurătoare.